

Delft
gezond, sociaal, actief

Nota Bewegen, Spelen en Sporten 2009-2012

Gemeente Delft

Voorwoord

Met de nota Bewegen, Spelen, Sporten 2009 – 2012 'De Rode Draad' (kortweg de nota BSS) wordt op het gebied van Wonen, Zorg en Welzijn de cyclus van grote beleidsstukken uit de collegeperiode 2006 – 2010 afgesloten. Dat is aan deze nota ook wel te merken, hij grijpt op vele plaatsen terug op eerder vastgestelde stukken (Jeugdnota, nota Wonen Zorg Welzijn, nota Lokaal gezondheidsbeleid, nota Vrijwilligers en mantelzorgers, Integratienota). Eén van de redenen waarom ik blij ben met de nota BSS is dan ook het sterk integrale karakter. De raadscommissie Samenleving en Volkshuisvesting benadrukte dat nog eens in haar lovende woorden tijdens de bespreking van de nota.

Een ander sterk punt van de nota vind ik de verbinding die er is gelegd tussen de gebieden bewegen, spelen en sporten. Daarmee is het 'speelveld' compleet gemaakt en ontstaan ook mogelijkheden voor vernieuwing. De term sport roept immers veelal het beeld op van strak georganiseerd bewegen, van wekelijkse trainingen en een wedstrijd in het weekend op een sportcomplex. Bewegen en spelen hebben veel meer de lading van vrije activiteiten in de openbare ruimte. Tot bewegen reken ik bovendien het bewegingsonderwijs. Deze bundeling zorgt voor een sterk totaal, waarmee we de ambities in de nota kunnen waarmaken.

De verdeling in leeftijdsgroepen wijkt af van de gangbare indeling, die zich veelal beperkt tot jeugd en vijftig plus. We vergeten niemand, naast de gebruikelijke aandacht voor jeugd komen de leeftijdsgroepen 24 tot 40 jaar en 65 plus uitgebreid aan de orde. Dat heeft ook te maken met maatschappelijke ontwikkelingen, zoals vergrijzing en individualisering. Gelukkig hebben we dat in het gemeentelijk sportbeleid vanaf eind jaren negentig van de vorige eeuw niet alleen onderkend, maar hebben we daar ook op ingespeeld. Alerte participatie in landelijke stimuleringsregelingen en de lokale aanpak daarvan heeft Delft een koploperspositie opgeleverd. We steken niet onder stoelen of banken dat we daar trots op zijn.

Ik reken voor de uitvoering op een vruchtbare samenwerking met partners in de stad. Partners op het gebied van sport, (bewegings)onderwijs, welzijn, zorg. Er is veel werk te doen, er zijn uitdagingen en kansen. Dat maakt het behalve interessant ook leuk; we bouwen samen aan een gezonde Delftse samenleving. De strijd tegen bewegingsarmoede en overgewicht vraagt daar ook om. Daarom is de ondertitel van de nota 'Delft, gezond sociaal actief'.

De Nederlandse regering heeft uitgesproken zich sterk te willen maken om de Olympische Spelen in 2028 in Nederland te organiseren. Mocht dat lukken, dan moet ons land daar niet alleen organisatorisch maar ook sportief sterk voor de dag komen. De topsporters van 2028 zijn de jeugdigen van nu, de organisatoren van 2028 zijn de actieve sporters van nu. De noodzakelijke voorbereidingen beginnen dan ook nu al. Ook op lokaal niveau. Met de nota Bewegen, Spelen, Sporten 2009 – 2012 , en de uitvoering daarvan, staat Delft al in de startblokken!

Dick Rensen
Wethouder van o.a. sport, wonen, zorg en welzijn, volksgezondheid, jeugd en onderwijs, integratie en inburgering

Inhoudsopgave

Leesroute		**3**
Hoofdstuk 1	**Vooraf**	**4**
1.1	Inleiding	4
1.2	Doel van de nota	4
1.3	Doel van het beleid	5
Hoofdstuk 2	**Impulsen**	**6**
2.1	Inleiding	6
2.2	Resultaten impulsen tot nu toe	6
2.3	Impulsen actueel	7
Hoofdstuk 3	**Stand van zaken**	**11**
3.1	Inleiding	11
3.2	Sportdeelname	11
3.3	Beweegarmoede	12
3.4	Overgewicht	13
3.5	Vrijwilligers	14
3.6	Accommodaties	14
3.7	Organisatie	14
3.8	Financiën	15
3.9	Het interactieve proces	16
Hoofdstuk 4	**Visie, missie, doelstelling en uitgangspunten**	**17**
4.1	Inleiding	17
4.2	Visie, missie, doelstelling	17
4.3	Uitgangspunten	18
Hoofdstuk 5	**De aanpak**	**27**
5.1	Inleiding	27
5.2	Leeftijd	27
5.3	Bewegen, spelen, sporten	28
5.4	Basis en extra programma BSS	28
5.5	Het aanbod	29
Hoofdstuk 6	**Actieprogramma Delft Gezond, Sociaal, Actief 2009-2012**	**39**
6.1	Inleiding	39
6.2	Actieprogramma Delft Gezond, Sociaal, Actief 2009-2012	39
Hoofdstuk 7	**Randvoorwaarden**	**42**
7.1	Inleiding	42
7.2	Kader	42
7.3	Accommodaties	42
7.4	Financiën	44
Hoofdstuk 8	**Voorstellen**	**46**
Samenvatting		**47**
Bijlage 1	**Begrotingswijziging**	**50**
Bijlage 2	**Impulsen 1999-2008**	**51**
Bijlage 3	**Interactief proces**	**55**
Bijlage 4	**Actie/aandachtspunten uit andere beleidsnota's**	**57**
Bijlage 5	**Multifunctionele gymzaal**	**59**
Bijlage 6	**Lijst met afkortingen**	**60**

Leesroute

De nota Bewegen, Spelen, Sporten 2009-2012 bevat veel informatie, ideeën en uitvoeringsplannen en telt 60 pagina's. De 'stayers' lezen dan ook de complete nota. Voor de lezer die wel graag wil weten 'wat er in ons hoofd zit' maar die minder tijd heeft om de hele nota door te lezen, is een 'sprintersroute' opgesteld

Leesroute voor de sprinter

Voor de sprinter zijn de volgende paragrafen geselecteerd om de essentie van de nota te doorgronden. De leesroute start bij paragraaf 1.1 waarin wordt uitgelegd wat nu wordt verstaan onder bewegen, spelen en sporten. Vervolgens wordt een kleine sprong gemaakt naar paragraaf 1.3 voor de doelstelling van het beleid. Paragraaf 2.1 geeft zeer beknopt de historie en ontwikkelingen op sportgebied in Delft weer. Paragraaf 4.2 bevat de visie, missie en de doelstelling van het Delfts sportbeleid, paragraaf 4.3 verwoordt de veertien uitgangspunten van het sportbeleid. Het vijfde hoofdstuk, de aanpak, is het centrale hoofdstuk. Hier wordt concreet de inzet per groep op bewegen, spelen en sporten beschreven. Daarnaast worden de signalering en toeleiding, uitbreiding van het aanbod en de concrete acties per leeftijdsdoelgroep behandeld. Tot slot staan in hoofdstuk 6 de tien grote acties die in de komende jaren worden uitgevoerd.

Leesroute voor de stayer

Voor de stayer wordt hierna de opbouw van de totale nota beschreven.

De *hoofdstukken 1, 2 en 3* (pagina 4 tot en met 16) zijn de opmaat naar het beleid dat in hoofdstuk 4 wordt geformuleerd, in hoofdstuk 5 wordt uitgewerkt in de aanpak en in hoofdstuk 6 wordt geconcretiseerd in het actieprogramma 2009-2012.

In *hoofdstuk 4* (pagina 17 tot en met 26) staan onze visie, doelstelling en de uitgangspunten voor het beleid op het gebied van bewegen, spelen en sporten voor de komende jaren (2009-2012). De aanpak om onze doelstelling te realiseren beschrijven we in *hoofdstuk 5* (pagina 27 tot en met 38). Deze aanpak wordt verdeeld over een drietal leeftijdsgroepen. Per leeftijdsgroep beschrijven we het bestaande aanbod op het gebied van bewegen, spelen en sporten, en hoe en waar we achterstanden signaleren en het aanbod daarop kunnen aanpassen/uitbreiden. Per leeftijdsgroep benoemen we daarvoor actiepunten.

Vervolgens maken we de acties concreet in *hoofdstuk 6* (pagina 39 tot en met 41) in het actieprogramma Delft Gezond, Sociaal, Actief 2009-2012. In dat actieprogramma zijn de beleidsvoornemens en actiepunten onder tien noemers gebundeld. Daarin staan centraal: alle Delftenaren de kans bieden om mee te doen, vernieuwing van het sportaanbod en (verder) ontwikkelen van een sterke organisatiestructuur.

Om de ambitie van deze nota waar te kunnen, maken vullen we een aantal randvoorwaarden op het gebied van menskracht, accommodaties en financiën in. Dat gebeurt in *hoofdstuk 7* (pagina 42 tot en met 45). Daarbij gaat het om de inzet van Combinatiefunctionarissen, gebruik van beweeg/speel/sportaccommodaties en het beschikbaar stellen van financiële middelen.

Hoofdstuk 8 (pagina 46) bevat de voorstellen ter besluitvorming.

Bij de nota zijn zes bijlagen (pagina 50 tot en met 60) gevoegd. Daarin wordt teruggekeken naar het sportbeleid in de afgelopen tien jaar, beschrijven we het proces om tot deze nota te komen en worden voor bewegen, spelen en sporten relevante aandachtspunten uit andere beleidsnota's genoemd.

Hoofdstuk 1 Vooraf

1.1 Inleiding

Het beleidsterrein Bewegen, Spelen en Sporten (in deze nota verder afgekort tot BSS) is de laatste jaren sterk in ontwikkeling, aangejaagd door vooral gezondheidsmotieven. Regelmatig publiceren de media artikelen over de verslechterende gezondheidstoestand van Nederlanders en acties die worden ondernomen om het tij te keren. Over ziektekostenverzekeraars die de hoogte van de ziektekostenpremies willen koppelen aan een mate van gezond leefgedrag of die wetgeving willen op het gebied van verplichte bedrijfssport.
De discussie over ongezond leefgedrag leidt tot veel ideeën en acties. Soms zijn het wellicht proefballonnetjes, maar de ondertoon is telkens hetzelfde: het gaat niet goed met de gezondheid van de Nederlanders, overgewicht en bewegingsarmoede zijn problemen van deze tijd. De verslechterde gezondheid heeft ernstige consequenties; zeker in de toekomst als het beleid daar niet op wordt afgestemd. Tijd voor verandering, tijd om beleid te ontwikkelen en uit te voeren dat ongezond leefgedrag helpt voorkomen (preventief) en al aanwezig ongezond leefgedrag verbetert (curatief).

Gelukkig beginnen we in Delft niet op 'nul'. Er heeft in de afgelopen tien jaar al een grote en gestage ontwikkeling plaatsgevonden op het gebied van BSS als antwoord op bovenstaande ontwikkelingen. We kregen op 24 september 2008 de landelijke titel 'Sportgemeente van het jaar 2008' (categorie steden met 40.000-100.000 inwoners). Dit is een erkenning voor het gevoerde beleid en de uitvoering daarvan. Er is een gunstig sport/speel/beweegklimaat ontstaan waarop we in de komende periode kunnen voortbouwen.

Bewegen, Spelen, Sporten (BSS)
Een mens krijgt bij zijn geboorte een natuurlijke bewegingsdrang mee, noodzakelijk om zich fysiek te ontwikkelen en vaardigheden te verwerven om een zelfstandige en succesvolle positie in de maatschappij te kunnen innemen. Behalve de individuele fysieke component, heeft dat ook een mentale en sociale component. Zoals het ontdekken van de wereld om je heen, leren kennen van de maatschappelijk geaccepteerde waarden en normen, ontdekken en ervaren van de eigen (on)mogelijkheden en die van anderen, leren omgaan en samenwerken met anderen. Een gezond individu heeft een goede score op deze drie elementen, die elkaar over en weer beïnvloeden. De ontwikkeling van de bewegingsvaardigheden is van belang voor het spelen en sporten, terwijl omgekeerd spelen en sporten bijdragen aan de verdere verrijking van bewegingsvaardigheden. Juist omdat deze elementen zo met elkaar zijn verweven, worden ze in deze nota bij elkaar gebracht tot een gemeenschappelijk beleidsterrein.

- Onder de noemer *bewegen* worden activiteiten begrepen gericht op het ontwikkelen en onder- of behouden van motorische (basis)vaardigheden.
- Tot *spelen* behoren zelfstandige beweegactiviteiten met beperkte en zelf te bepalen/beïnvloeden regels.
- Onder de term *sporten* wordt verstaan activiteiten in verenigingsverband met een wedstrijd/competitie-element en met toepassing van specifieke regels.

Alle inwoners hebben in hun leven met BSS te maken, het geheel loopt als een rode draad door hun leven. Dat is dan ook de reden waarom we deze nota 'De Rode Draad' noemen.

1.2 Doel van de nota

BSS fungeert als een erkende bindende factor in de samenleving en wordt steeds vaker ingezet als middel ter bevordering van gezondheid. Op beleidsterreinen als jeugd, ouderen, gezondheid en integratie komt de wenselijkheid van een gezonde leefstijl steeds nadrukkelijker aan de orde. Gezien de verontrustende gezondheidsgegevens, met als aandachttrekkers overgewicht en bewegingsarmoede, is er volop werk aan de winkel. Dat dit een landelijke problematiek is, blijkt ook uit de voortdurende rijksimpulsen. De concrete doelstelling van de laatste impuls, het Nationaal Actieplan Sport en Bewegen (vanaf hier:

NASB), is dat zoveel mogelijk mensen (gaan) voldoen aan de Nationale Norm Gezond Bewegen (NNGB). Realisatie daarvan heeft consequenties op het gebied van accommodaties, organisatie, menskracht, activiteitenaanbod en financiën.

Om het gebruik van de positieve kracht(en) van BSS verder te intensiveren, en daarmee structurele resultaten te bereiken, is deze nota geschreven. Hierin staat onze beleidsvisie op BSS en hoe we deze in de praktijk willen realiseren.

1.3 Doel van het beleid

De vorige sportnota dateert uit 1980 en is voornamelijk geschreven vanuit accommodatieoogpunt. Begin jaren negentig van de vorige eeuw is een aantal beleidslijnen voor buiten- en binnensportaccommodaties opgesteld. Eind jaren negentig is - onder invloed van demografische, economische en sociale ontwikkelingen - de beweging ingezet om meer inhoudelijk naar BSS te kijken. Concreet betekent dat: sportdeelname stimuleren en BSS als middel inzetten om doelstellingen van andere beleidsterreinen te helpen realiseren. Het accommodatiebeleid speelt in op de daaruit voortkomende behoeften. Het is bovendien de bedoeling dat de resultaten van gepleegde interventies niet van tijdelijke, maar blijvende aard zijn.

De doelstelling van het BSS-beleid is dat Delftenaren hun leven lang bewegen, spelen en sporten en zich daarin ontwikkelen op een manier die bij hun persoon past.

Daarmee kunnen zij dan voldoen aan de Nationale Norm Gezond Bewegen. Om dat te kunnen realiseren, is een keten van activiteiten nodig met een basisaanbod voor iedereen. Waar nodig wordt dit aangevuld met extra activiteiten voor uitvallers, mensen die drempels ervaren of in een achterstandssituatie verkeren. Dat is een lijn die wij al langer volgen, bijvoorbeeld via het plus-aanbod in de brede school en de Buurt – Onderwijs – Sport-projecten. Dit beleid wordt in de periode 2009-2012 geïntensiveerd.

Hoofdstuk 2 Impulsen

2.1 Inleiding

Delfts sportbeleid is lange tijd vooral accommodatie- en sportstimuleringsbeleid geweest. Vraag naar en aanbod van sport begon in de jaren negentig steeds verder uit elkaar te lopen. Alleen het aanpassen en/of vernieuwen van accommodaties of een tijdelijk sportstimuleringsproject waren onvoldoende als antwoord daarop. Met gebruikmaking van verschillende rijksimpulsen heeft het sportbeleid zich meer inhoudelijk ontwikkeld. De projecten Sportvisie 2000, Sportvisie 2000+6, (periode 1999-2006) en het BOS-project (2005-2010) hebben daaraan bijgedragen. Ook de ontwikkeling van de brede school heeft deze ontwikkeling versterkt[1].

In 2008 zijn nog twee nieuwe rijksimpulsen ontwikkeld en onder gemeenten (ook Delft) uitgezet: het Nationaal Actieplan Sport en Bewegen (NASB) en de Impuls Brede School, Sport en Cultuur (combinatiefuncties). Deze nieuwe impulsen worden gedragen door twee ministeries: Volksgezondheid, Welzijn, Sport (VWS) en Onderwijs, Cultuur, Wetenschap (OCW). Inmiddels is nog het beleidskader Sport, Bewegen, Onderwijs van het ministerie van VWS verschenen. De uitvoeringsregeling daarvan moet nog worden opgesteld. Deze impulsen worden beschreven in hoofdstuk 2.3. Impulsen Actueel.

2.2 Resultaten impulsen tot nu toe

Onze aanpak in de periode 1999-2009 had als doelstelling om het volgende te bewerkstellingen:

- integraliteit (bundeling van inzet op verschillende beleidsterreinen);
- netwerkaanpak (samenwerking met en tussen partners in de stad);
- maatwerk (acties vooral op wijkniveau ontwikkelen en uitvoeren):
- continuïteit (gericht op duurzaamheid van interventies) en
- innovatie (het zoeken naar en inzetten van nieuwe en vernieuwende ideeën).

Deze doelstellingen zijn in het project Sportvisie 2000+6[2] concreet gerealiseerd in:

- Samenwerking tussen kinderopvangorganisaties en sportverenigingen op vijf sportparken;
- De informatieve website www.delft.nl/sport;
- Verenigingsondersteuning via Breed Welzijn Delft (BWD), in combinatie met het Sportloket voor vragen over sport en sportbeoefening;
- Meer dan dertig sportverenigingen met een sportaanbod actief in het brede school programma;
- De invoering van de landelijke Norm Gezond Bewegen als streefdoel voor alle inwoners;
- Driejaarlijks onderzoek naar sportdeelname;
- Ontwikkeling van het BOS-J Model[3], waarin participatie van, door en voor jongeren van 12-18 jaar;
- Samenwerkingsovereenkomsten van de gemeente met een aantal grote sportverenigingen, scholen voor primair en voortgezet onderwijs, GGD, TU Delft, BWD, opleidingsinstituten en de organisatie van vakleerkrachten bewegingsonderwijs.

De zes Delftse BOS-projecten[4], gericht op het voorkomen, tegengaan en/of verhelpen van achterstanden op het gebied van sportdeelname, gezondheid, welzijn, onderwijs of overlastgevend gedrag, leveren ook een bijdrage aan de ontwikkeling van het BSS- beleid. Hoewel vier van de zes BOS-projecten in 2009 nog doorlopen[5] is een aantal effecten reeds aan te geven:

- Sportverenigingen vullen hun maatschappelijke rol anders in dan voorheen;
- Sportverenigingen komen tot een gezamenlijk beweegaanbod, waarin het bijbrengen van plezier in bewegen voorop staat;

1 De resultaten van de voornoemde impulsen zijn samengevat in paragraaf 2.2, een uitgebreide beschrijving is opgenomen in bijlage 1.
2 De evaluatie van Sportvisie 2000+6 is te lezen op de website onder het kopje 'Sportbeleid'
3 Het BOS J-model is aan het ministerie van VWS opgeleverd en landelijk verspreid
4 Zie voor de BOS-projectplannen de website onder het kopje 'Sportbeleid'
5 De evaluaties van de afzonderlijke BOS-projecten komen na afloop van die projecten op de website onder het kopje 'sportbeleid' te staan

- Grote(re) sportverenigingen zijn bereid kleinere sportverenigingen onder hun hoede te nemen en het aanbod van die kleinere organisaties te integreren in het totaalaanbod;
- Sportverenigingen gaan naar de 'klanten' toe, in de buurt, op school;
- Scholen stellen accommodatie beschikbaar voor extra sport, spel- en beweegactiviteiten;
- Scholen stimuleren hun leerlingen om aan extra activiteiten mee te doen;
- Scholen streven ernaar het aantal beweegmomenten per week op te voeren;
- Bevordering van participatie van ouders en buurtbewoners in projecten om zodoende het belang van voldoende beweging van hun kinderen te zien en om daarbij een stimulerende rol te spelen;
- Buurt- en zorgorganisaties participeren in BSS-activiteiten.

Ook binnen de gemeente hebben Sportvisie 2000+6 en de BOS-projecten effect. Bestuurlijk wordt grote waarde aan BSS toegekend en wordt inzet daarvan als middel in projecten en programma's ondersteund en gestimuleerd. Voorbeeld is dat de (deel)projectleiding van BOS-projecten is gecombineerd met het programmamakelaarschap brede school en in 2008 als spin-off een tweetal nieuwe projecten is gestart: Vitaliteit[6] en Senioren in beweging [7]. Deze projecten worden in het beleid BSS voortgezet en verder uitgewerkt.

2.3 Impulsen actueel

Actuele impulsen zijn:
2.3.1 Nationaal Actieplan Sport en Bewegen
2.3.2 Impuls Brede Scholen, Sport en Cultuur
2.3.3 Beleidskader Sport, Bewegen en Onderwijs

2.3.1 Nationaal Actieplan Sport en Bewegen

Het NASB[8] geeft een impuls aan het realiseren van beweeginterventies en stimuleert dat deze interventies onderdeel uitmaken van gemeentelijke plannen voor het lokaal gezondheidsbeleid (de regeling is dan ook te vinden in de Delftse nota Lokaal preventief gezondheidsbeleid, november 2008). Het NASB[9] beoogt:

- bewegingsarmoede bij vooral de te weinig actieve burgers (kwetsbare groepen) terug te dringen;
- overgewicht onder de bevolking te verminderen en ook andere gezondheidsproblemen als diabetes, hart- en vaatziekten en depressie terug te dringen;
- een meer beweegvriendelijke omgeving te realiseren.

Doelstelling is dat in 2012:

- het percentage volwassenen (18+) dat aan de beweegnorm voldoet minimaal 70% bedraagt;
- het percentage jeugdigen (4-17 jaar) dat aan de beweegnorm voldoet minimaal 50% bedraagt;
- het percentage inactieve volwassenen[10] maximaal 5% bedraagt.

Het instrument 'beweegnorm' wordt in de Delftse BSS-projecten (Sportvisie 2000 + 6, BOS, Senioren in Beweging, Vitaliteit) al langer gehanteerd.

6 Het projectplan 'Vitaliteit' is te vinden op de website www.delft.nl/sport, onder het kopje 'Sportbeleid'
7 Het projectplan 'Senioren in beweging' is te vinden op de website www.delft.nl/sport, onder het kopje 'Sportbeleid'
8 Het NASB is een afspraak tussen het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en de sportkoepel Nederlands Olympisch comité*Nederlandse Sport Federatie (NOC*NSF). Er is een rijksbudget van 38 miljoen euro beschikbaar voor participerende gemeenten. Deze bijdrage komt in twee tranches beschikbaar, de eerste in 2008, de tweede in 2010. Voor toebeling van middelen uit de eerste tranche is een lijst gemaakt van ruim 50 gemeenten, gerangschikt naar de grootste gezondheidsachterstand (door RIVM/TNO op basis van gegevens over Sociaal Economische Status - SES). De gemeente Delft behoort tot de gemeenten in de eerste tranche.
9 Voor meer informatie over het Nationaal Actieplan Sport en Bewegen: zie de website www.nasb.nl
10 Onder inactieve volwassenen wordt verstaan volwassenen die minder dan twee keer per week aan de dagelijkse fysieke inspanning voor de beweegnorm voldoen

Een NASB-bijdrage aan gemeenten wordt toegekend voor een projectduur van vier jaar, uitgesmeerd over vijf kalenderjaren. Subsidiëring vindt plaats op basis van het verdubbelingsprincipe: de betrokken gemeente verdubbelt het subsidiebudget. Delft ontvangt een totaal subsidie van € 601.516. Voor het financiële overzicht: zie paragraaf 7.4.

2.3.2 Impuls Brede Scholen, sport en cultuur

De regeling Combinatiefuncties[11] heeft als doelstellingen:

- Het uitbreiden van het aantal Brede Scholen met sport- en cultuuraanbod in zowel het primair als het voortgezet onderwijs, om te beginnen in de veertig krachtwijken in Nederland;
- Het versterken van ca. 10% van de sportverenigingen met het oog op hun maatschappelijke functie en de inzet van sportverenigingen voor het onderwijs, de naschoolse opvang en de wijk;
- Het stimuleren van een dagelijks sport- en beweegaanbod op en rond scholen voor alle leerlingen;
- Het bevorderen dat de jeugd tot 18 jaar vertrouwd raakt met één of meer kunst- en cultuurvormen en het onder jongeren stimuleren van actieve kunstbeoefening.

Concreet vertaalt deze impuls zich in het realiseren van combinatiefuncties in gemeenten. Een combinatiefunctie is een functie waarbij een werknemer in dienst is bij één werkgever, maar gelijktijdig - of voor een substantieel deel - wordt aangesteld in of ten behoeve van minstens twee van de drie werkvelden/sectoren die in de regeling worden genoemd: sport, onderwijs en cultuur. Er is een verdeling van het aantal functies per beleidsterrein aangegeven. In totaal beoogt de regeling 2.500 combinatiefuncties in Nederland te realiseren. Het is de bedoeling dat daarvan 1.250 in de sport worden aangesteld, 1.100 in het onderwijs (waarvan 850 in het basisonderwijs en 250 in het voortgezet onderwijs), en 150 in de cultuur.

De inzet van combinatiefunctionarissen sluit aan bij onze ambities, zoals verwoord in de Jeugdnota, in het bijzonder de brede school aanpak (waaronder de dagarrangementen), de BOS-aanpak en in het algemeen aan de maatschappelijke functie van sport- en cultuurinstellingen. Het stimuleert de professionaliseringsslag die op het gebied BSS, gezien de vraag naar activiteiten en deskundigheid, noodzakelijk is. En maakt deze tegelijk realistisch.

Delft komt vanaf 2009 in aanmerking voor een financiële bijdrage voor 6,3 fte[12] combinatiefuncties, oplopend tot 13,2 fte in 2013 en verder. Belangrijk: voor een combinatiefunctie bedraagt de rijkssubsidie in het eerste jaar 100%. Daarna wordt dat structureel 40% en moet de desbetreffende gemeente voor cofinanciering zorgen.

2.3.3 Beleidskader Sport, Bewegen en Onderwijs

In oktober 2008 hebben de ministeries van VWS en OCW het beleidskader Sport, Bewegen en Onderwijs[13] gepubliceerd. Daarin krijgt Delft een voorbeeldvermelding vanwege de landelijke pilot met de Cito Beweegtoets in februari 2008. Met dit beleidskader geven deze ministeries aan hoe zij de verbinding tussen sport en onderwijs verder willen versterken. Met als doel een meer samenhangend en dekkend sport- en beweegaanbod te realiseren voor de jeugd.

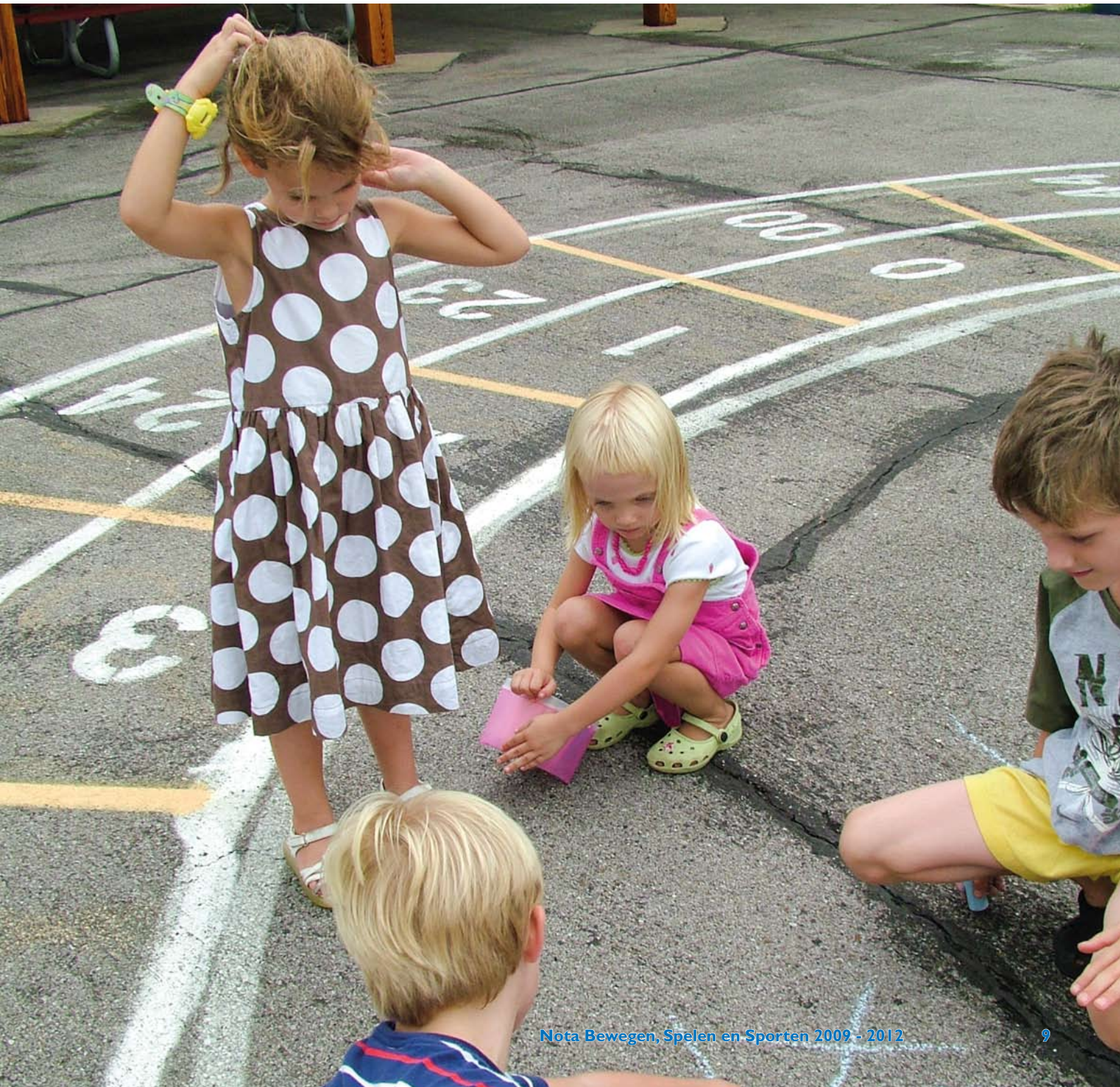
11 Voor de Impuls is een landelijke overeenkomst gesloten door de ministeries van OCW en VWS, de VNG, NOC*NSF, de gezamenlijke onderwijsorganisaties (VBS) en de Cultuurformatie (“Bestuurlijke afspraken Impuls brede scholen, sport en cultuur”)
In de Bestuurlijke afspraken is opgenomen dat deelnemende gemeenten vanaf 2010 eigen middelen inzetten voor de Impuls. De rijksmiddelen worden onder gemeenten verdeeld volgens een verdeelsleutel. Omdat de impuls zich richt op de schoolgaande jeugd in het primair en voortgezet onderwijs, is gekozen voor een verdeling volgens het aantal inwoners onder de 18 jaar. In 2008 zijn de middelen ter beschikking gesteld aan de G-31 (de 31 grootste gemeenten in ons land, 30 daarvan doen er mee).

12 Fte = Full time equivalent; 1 fte is 1 baan voor 36 uur per week

13 Meer informatie over het Beleidskader Sport, Bewegen, Onderwijs is te vinden op de website www.delft.nl/sport, onder het kopje ‘Sportbeleid’.

Daarin staat o.a.: "Sport en onderwijs horen bij elkaar en versterken elkaar. Het belang van sport en beweging voor de jeugd staat buiten kijf. Sport is niet alleen leuk om te doen, maar levert net als het onderwijs ook een belangrijke bijdrage aan de motorische, sociale én cognitieve ontwikkeling van kinderen en jongeren. Sport is een van de terreinen waarop kinderen hun talenten kunnen ontwikkelen en kunnen 'excelleren'. Door voldoende sport en beweging groeien kinderen gezonder op en wordt overgewicht, dat ook bij de jeugd steeds verder toeneemt, voorkomen en bestreden. Ook in de strijd tegen schooluitval kan sport een belangrijk wapen zijn."

Doelstelling van het beleidskader Sport, Bewegen en Onderwijs is meer sportdeelname en beweging door de schoolgaande jeugd te bereiken. Het beleidskader sluit aan bij de doelstelling in het NASB dat in 2012 het percentage jeugdigen (4-17 jaar) dat aan de beweegnorm voldoet minimaal 50% (2005: 40%) is.

Door sport- en beweeginterventies gericht in te zetten moeten deze tevens bijdragen aan:

- de preventie en vermindering van overgewicht bij de jeugd, waarbij het doel is de gestage toename van overgewicht bij de jeugd om te buigen[14];
- de aanpak van schooluitval, waarbij het doel is het aantal nieuwe gevallen van schooluitval te halveren[15];
- de ontwikkeling van talent in de sport, waarbij het uiteindelijke doel is om het aantal talenten dat doorstoot naar de top te laten toenemen[16].

Voor de uitvoering van deze doelstellingen wordt prioriteit gegeven aan:

- de positie en toerusting van vakmensen;
- de inzet van effectieve interventies en aangepast sportaanbod;
- risicogroepen - in termen van bewegingsarmoede en schooluitval - op het vmbo en het mbo;
- innovatie op het gebied van accommodaties, en
- talentontwikkeling.

Naast de al eerder beschikbaar gestelde middelen voor de combinatiefuncties (€ 47 mln. in 2012) en het NASB (€ 38 mln.), komen voor uitvoering van het beleidskader Sport, Bewegen, Onderwijs extra middelen vrij: € 9 mln. in 2009, € 9,5 mln. in zowel 2010 als 2011. De uitvoeringsregeling moet nog worden opgesteld. Bij de daadwerkelijke uitvoering is een rol voor gemeenten weggelegd. Waar mogelijk wil Delft participeren.

2.3.4 Conclusie

De nieuwe impulsen NASB, Combinatiefuncties en het beleidskader Sport, Bewegen en Onderwijs passen uitstekend bij ons beleid op het gebied van BSS en kunnen helpen om (de uitvoering van) dit beleid verder te versterken. Mede aan de hand van deze nieuwe regelingen zijn de ambities in deze nota opgesteld. In eerdere beleidsnota's (Jeugdnota, nota Wonen, Zorg, Welzijn, nota Lokaal preventief gezondheidsbeleid, nota Vrijwilligers en mantelzorgers, nota Ruimte voor spelen, en de nota Integratie en Activering[17]) zijn daar ook al beleidsvoornemens en acties voor opgenomen.

Conclusies 1999 tot en met 2008

Uit de periode 1999 tot en met 2008 is een aantal conclusies te trekken dat van belang is voor de verdere ontwikkeling en uitvoering van het beleid BSS.

- Gezondheid (fysiek, sociaal en mentaal) is een leidend thema;
- Er zijn vruchtbare verbindingen gelegd tussen diverse beleidsterreinen en partners, zowel binnen als buiten de gemeente;
- De brede school in het primair onderwijs is een geaccepteerd en gewaardeerd instrument.
- Succesvolle uitvoering van BSS-activiteiten is afhankelijk van het organisatorisch vermogen van sportorganisaties en de beschikbaarheid van voldoende accommodaties, menskracht en financiën;
- De rol van de gemeente als coördinator, initiator, aanjager, facilitator en informant is van essentieel belang.
- De ontwikkeling van samenwerking tussen organisaties en activiteiten bestemd voor jeugd (primair onderwijs 4-12 jaar) is eenvoudiger dan voor de groep jongeren (voortgezet onderwijs 12-18 jaar).

14 In 2006 had 1 op de 5 kinderen te maken met overgewicht. Kiezen voor gezond leven. Tweede Kamer 2006 – 2007, 22 894 nr. 110
15 Concrete doelstelling: van 71.000 in 2002 naar 35.000 in 2012. Aanval op de schooluitval; een kwestie van uitvoeren en doorzetten. Tweede Kamer 2007-2008, 26 695 nr. 42
16 Concrete doelstelling: toename met 20% in 2011 t.o.v. 2007. Beleidsbrief De Kracht van Sport. Tweede Kamer 2007-2008, 30 234 nr. 13
17 Deze nota's zijn te vinden op de website www.delft.nl/sport onder het kopje 'Sportbeleid'

Hoofdstuk 3 Stand van zaken

3.1 Inleiding

In het onderzoeksrapport 'De economische betekenis van sport in Nederland'[18] van VWS (juni 2008) worden de structuur, financiële stromen en economische betekenis van sport in Nederland in kaart gebracht. De slotconclusie luidt: "Sport en Economie in Nederland is niet enkel een sector met aanzienlijke economische betekenis en verwevenheid (toegevoegde waarde € 4,5 miljard, 0,85% van het Bruto Binnenlands Product), maar is ook maatschappelijk zeer relevant door onder meer het grootschalige vrijwilligerswerk en de relatie tussen sport en gezondheid."
In december 2008 verscheen de rapportage Sport 2008 van het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP), waarin met cijfers wordt onderbouwd dat meer bewegen van Nederlanders leidt tot inverdienen op gezondheidskosten en kosten voor arbeidsverzuim.

De dag voor het uitspreken van de Troonrede 2008 verscheen de eerste Beweegrede[19], opgesteld door het Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen (NISB) en onderschreven door liefst dertig belangrijke organisaties op het gebied van sport, onderwijs, zorg, welzijn en wetenschap. De Beweegrede bevatte dertig beweegredenen die nadrukkelijk aangeven dat een maatschappij waarin een zittend bestaan de norm lijkt te worden, moet worden vermeden. Door te investeren in preventie wordt repareren van opgelopen schade aanzienlijk op korte en langere termijn goedkoper (denk aan verminderd medicijngebruik, schooluitval, arbeidsverzuim vanwege overgewicht, overlast van problematische of verveelde jeugd). De conclusie die hieruit wordt getrokken, luidt: "Bewegen draagt bij aan meer geluk en welbevinden van alle Nederlanders. Dat is een maatschappelijke winst die niet in geld valt uit te drukken."

In de afgelopen jaren verschenen meer rapporten, artikelen en beleidsstukken die direct over BSS gaan of daar indirect (als middel) een beroep op doen. Eén van de belangrijkste documenten is de sportnota van het ministerie van VWS 'Tijd voor sport' (september 2005)[20]. Daarin is de centrale doelstelling dat Nederlanders meer gaan bewegen en sporten voor hun gezondheid, en de keuze voor een gezonde en actieve leefstijl als een logische gaan zien.

3.2 Sportdeelname

In Delft sport (waarbij 'sport' in het onderzoek ook 'bewegen' en 'spelen' omvat) 81% van de inwoners boven de 12 jaar (Delft Internet Panel – DIP 2008) wel eens. Landelijk is dat percentage 69% (Rapportage Sport, Sociaal Cultureel Planbureau, december 2008[21]). Het aantal Delftenaren boven de twaalf jaar dat sport bedroeg bij de DIP-meting in 2002 68%, in 2005 74% en in 2008 81%.

Het aantal Delftenaren ouder dan 12 jaar dat lid is van een vereniging bedraagt 19% (DIP-meting 2008), bij de jeugd tussen 0 en 12 jaar is dat 64% (onderzoek kinderen 0 tot en met 11 jaar, GGD ZHW 2006[22]). Opgeteld bedraagt het totaal percentage verenigingssporters in Delft 29%. Dat percentage ligt lager dan het landelijk gemiddelde (34%). In 2005 bedroeg het percentage Delftse verenigingssporters nog 36% (DIP 2005).
Het aantal ongebonden sporters groeide in de periode 2002 tot 2005 van 51% naar 57%. Volgens het DIP 2008 zou dat percentage in 2008 naar 80% gegroeid zijn. Bij dit resultaat zetten we een vraagteken. Het is wel een landelijke trend dat het aantal mensen dat niet in verenigingsverband of bij sportscholen sport stijgt, maar voor een dergelijk scherpe toename in Delft is geen verklaring.
Uit de DIP-rapportage 2005: bij de niet-westerse allochtone jeugd van 6-19 jaar bedraagt het aantal wekelijkse sporters 25%, tegenover 40% bij de autochtone jeugd. Ook het percentage lidmaatschappen van een sportvereniging ligt beduidend lager: 42% van de wekelijkse sporters tegenover 69%.

18 Het rapport 'De economische betekenis van sport' is te vinden op website www.minvws.nl
19 De Beweegrede 2008 is na te lezen op de website www.delft.nl/sport, onder het kopje 'Sportbeleid'
20 De nota 'Tijd voor sport' is te vinden op website www.delft.nl/sport , onder het kopje 'Sportbeleid'
21 De rapportage Sport is te vinden op de website www.delft.nl/sport, onder het kopje 'Sportbeleid'
22 De rapportage 'Onderzoek kinderen 0 t/m 11 jaar' is te vinden op de website www.delft.nl/sport, onder het kopje 'Sportbeleid

Bij oudere leeftijdsgroepen ligt de sportparticipatie onder de allochtone bevolking nog een stuk lager, In de groep 20-34 jaar doet bijvoorbeeld slechts 11% wekelijks aan sport. Het DIP 2008 biedt geen nieuwe gegevens over sportbeoefening door bevolkingsgroepen met een buitenlandse etniciteit. In 2009 gaan we een sportmonitor opzetten en een eerste meting op het gebied van BSS uitvoeren.

Uit de rapportage Sport in Delft 2008 blijkt dat er vrijwel geen verschil is tussen de sportdeelname van mannen en vrouwen (81% van de mannen, 82% van de vrouwen). Mensen met een laag opleidingsniveau sporten minder (71%) dan mensen met hoog opleidingsniveau (85%).

3.3 Beweegarmoede

Gemiddeld krijgen de leerlingen in het primair en voortgezet onderwijs twee dagen per week een uur bewegingsonderwijs (de lestijd bedraagt overigens maar 45 minuten, de effectieve beweegtijd per leerling nog minder). Maar daarmee bewegen kinderen en jongeren nog niet voldoende met het oog op hun gezondheid en het voorkomen van overgewicht. Het bewegingsonderwijs zet nog onvoldoende aan tot een actieve leefstijl[23]
Lidmaatschap van een sportvereniging geeft wel aanvulling, maar leidt niet per definitie tot het halen van de beweegnorm. Het sportseizoen omvat bovendien niet het hele kalenderjaar (in vakanties liggen activiteiten stil of zijn beperkt). Dit wordt ondersteund door gegevens uit de BOS-projecten. Want hoewel gemiddeld 64% van de jeugd 4-12 jaar lid is van een sportvereniging, voldoet gemiddeld maar 40% van die groep aan de NNGB. De frequentie van het sporten en bewegen is te laag.

Ook buiten spelen draagt bij aan het halen van de beweegnorm. Uit het Tabellenboek Onderzoek Kinderen 0-12 jaar 2006 van de GGD ZHW blijkt echter dat 18% van de jeugd weinig buiten speelt (minder dan een half uur per dag). Opvallend: 16% gaat nooit lopend of fietsend naar school.

Uit de BOS-projecten blijkt dat in Tanthof schooljeugd 4-12 jaar meer voldoet aan de beweegnorm (43%) dan in de Buitenhof (37%); 28% van de kinderen in groep 3 van de basisschool haalt de norm, in groep 5 is dat 45%. Er is een verband waarneembaar tussen kinderen die lid zijn van een sportvereniging, kinderen die buiten spelen en het voldoen aan de beweegnorm. In beide gevallen geeft dat een positief effect (+5%). Volgens het DIP 2008 voldoet 63% van alle Delftenaren boven de 12 jaar aan de beweegnorm. Inwoners van 25 tot en met 34 jaar voldoen minder aan de NNGB (57%) dan de leeftijdgroepen 35 tot en met 44 jaar (69%) en 45 tot en met 54 jaar (61%). Vrouwen voldoen meer aan de NNGB[24] dan mannen (70% tegenover 58%). Mensen die sporten, voldoen in sterkere mate aan de NNGB dan mensen die niet aan sport doen. Bij de sportende respondenten uit Delft is dit positieve verschil 5%. Landelijk zien we ongeveer vergelijkbare verschillen tussen de achtergrondkenmerken (TNO, 2007).

De sportdeelname daalt naarmate jongeren ouder worden, met een duidelijke kentering na het vijftiende levensjaar. De Cruyff University publiceerde in maart 2009 de resultaten van een marktonderzoek[25] onder gemeenten en sportverenigingen (waaraan de gemeente Delft ook deelnam). Daarin staat een overzicht van bij sportverenigingen vertegenwoordigde leeftijdsgroepen:

< 10 jaar	10 – 18 jaar	18 – 25 jaar	25 – 50 jaar	> 50 jaar
60%	62%	43%	56%	39%

23 Stegeman, H. (red): Naar beter bewegingsonderwijs, Over de kwaliteit van sport en bewegen in het onderwijs. Nieuwegein/'s-Hertogenbosch: Arko Sports Media/Mulier Instituut, 2007.
24 Fietsen, algemene actiemomenten (bijv. spelen met kinderen, trap lopen), sporten, huis en tuin activiteiten (bijv. dweilen, stofzuigen, tuinieren).
25 De Rapportage 'Resultaten van de marktonderzoeken onder gemeenten en sportverenigingen' is te vinden op de website www.delft.nl/sport, onder het kopje 'Sportbeleid'

Risico op beweegarmoede is er behalve bij de oudere jeugd ook bij de jeugd uit gezinnen waarvan de ouders een laag inkomen en een lage opleiding hebben. Dat geldt ook voor kinderen en jongeren met een handicap en bij meisjes met een islamitische of hindoestaanse achtergrond. Leerlingen zelf geven aan dat zij het leuk vinden om te sporten en te bewegen (96%); 63% wil op en om de school méér kunnen sporten[26].

Het aantal vijftigplussers groeit de komende jaren aanzienlijk: in 2020 is maar liefst 35% van de bevolking vijftig jaar of ouder. Uit onderzoek blijkt dat het sport- en beweegaanbod niet meegroeit met de vraag. En ouderen blijken slecht op de hoogte te zijn van het beweegaanbod. Bij deze leeftijdscategorie is nog een wereld te winnen.

De cijfers over sportdeelname lijken bemoedigend, maar zeggen niets over het halen van de beweegnorm. Traditionele sportdeelname beperkt zich veelal tot één of twee keer trainen en een wedstrijd in het weekend. Daarmee alleen voldoet een sporter niet aan de beweegnorm.
Delft kent voor de jeugd ook de lessen bewegingsonderwijs, wat als voordeel heeft dat door de verplichte (immers onderdeel van het lespakket) deelname, alle jeugdigen bereikt worden.
Met een combinatie van bewegen op school, buiten spelen in de vrije tijd, deelname aan brede school sport/beweegactiviteiten en lidmaatschap van een sportvereniging moet het voor de jeugd mogelijk zijn de beweegnorm te halen. Het feit dat een minderheid dat momenteel doet, geeft aan dat verdere acties noodzakelijk zijn. Het gaat dan om het creëren van een voor de doelgroep aantrekkelijk en passend aanbod, aanwezigheid en beschikbaarheid van noodzakelijke voorzieningen, stimulering en begeleiding.

Na de jeugdperiode verminderen de mogelijkheden om aan bewegen, spelen en sporten te doen. Studie, maatschappelijke carrière, relaties zorgen voor een ander levenspatroon. Het bewegingsonderwijs valt weg, buiten spelen verandert in gunstige gevallen in trimmen in de buitenlucht. Sportbeoefening bij een vereniging blijft of wordt vervangen door een lidmaatschap van een sportschool. In gunstige gevallen stimuleert een werkgever via bedrijfssportactiviteiten het bewegen.

De genoemde cijfers zijn richtinggevend. Dit aspect wordt betrokken bij het aangekondigde BSS-onderzoek 2009 (paragraaf 3.2 Sportdeelname).

3.4 Overgewicht

Overgewicht is de afgelopen jaren sterk toegenomen. Op dit moment heeft 10% van de kinderen van 0-11 jaar (ernstig) overgewicht. 12% van de jongeren heeft (ernstig) overgewicht. Van de volwassenen heeft 40% overgewicht of ernstig overgewicht. Ruim de helft van de ouderen (54%) heeft overgewicht of ernstig overgewicht. Overgewicht komt meer voor bij allochtone groepen en groepen met een lage sociaal-economische status. Onder kinderen van met name Turkse en Marokkaanse afkomst komt overgewicht veel vaker voor dan bij van oorsprong Nederlandse kinderen. Bij de allochtone jeugdigen heeft tussen de 25% en 30% overgewicht.
De algemene verwachting is dat het aantal mensen met overgewicht, ondanks de aandacht die het probleem ook landelijk heeft, de komende 20 jaar nog zal toenemen. Dit heeft onder meer te maken met de toename van kinderen met overgewicht.
Bovenstaande cijfers en meer staan in de nota Lokaal preventief gezondheidsbeleid (november 2008).

Overgewicht als gevolg van ongezond eten en snoepen kan ook in de sport worden tegengegaan. De verantwoordelijkheid van sportverenigingen ligt bij de verkoop van gezonde artikelen in hun kantine. De mogelijkheden voor een project 'De Gezonde kantine' willen we onderzoeken.

26 Beleidskader Sport, bewegen, onderwijs – VWS 2008

3.5 Vrijwilligers

De georganiseerde sport draait voor een zeer groot deel op inzet van vrijwilligers. Bijna 10.000 Delftenaren (10% van de bevolking)[27] verricht op enige wijze vrijwilligerswerk bij een sportvereniging. Uit een eerdere stimuleringsregeling van het ministerie van VWS (Tijdelijke Stimuleringsregeling Vrijwilligerswerk (TSV 2001-2004) is het Bureau Vrijwilligerswerk (onderdeel van Breed Welzijn Delft – BWD) ontstaan. Daarin is vanaf 2005 als hulp voor de sportverenigingen de Verenigingsondersteuning evenals het Sportloket ondergebracht. We willen de vrijwillige inzet dan ook zoveel mogelijk behouden. Dat is niet eenvoudig. De vraag aan de vrijwilligers wordt steeds complexer (vaak veroorzaakt door wettelijke regelingen, maar ook doordat activiteiten vaker op andere tijden en andere dan clublocaties plaatsvinden en in aantal toenemen, o.a. als gevolg van participatie in brede school, BOS en de komende jaren NASB). Dat dit tot een knelpunt leidt, is te merken aan het feit dat er sportverenigingen zijn die aangeven niet altijd een aanbod in brede school of BOS te kunnen doen, vanwege het gebrek aan menskracht. De grens van het mogelijke, op basis van inzet van vrijwilligers, lijkt in die gevallen bereikt.
Bij een aantal verenigingen is inmiddels een professionaliseringsslag ingezet. Het betalen van technisch kader voor selectieteams (trainers) is al langer breed geaccepteerd, op sommige sportcomplexen zijn ook functionarissen voor accommodatiebeheer actief (bijvoorbeeld bij tennis). Volgende stap is het aanstellen van verenigingscoördinatoren, die ook sportinhoudelijke taken in hun pakket hebben. De hockeysport loopt daar in voorop. Wij verwachten dat deze ontwikkeling zich de komende jaren naar andere verenigingen en sporten uitbreidt. De regeling Combinatiefuncties kan daarbij een rol spelen.

3.6 Accommodaties

In de periode 2000-2008 is het sportaccommodatiebestand sterk verbeterd. In 2008 nog met de aanleg van zes kunstgrasvoetbalvelden en de opening van de sporthal Tanthof Zuid. Mogelijke knelpunten kunnen de sportparken worden waar nog geen kunstgrasvelden liggen, terwijl er bij de overdekte accommodaties nog knelpunten in met name de avonduren zijn.
Ook op het gebied van spelen wordt aan de weg getimmerd. De nota Ruimte voor spelen (2007) geeft een impuls aan speelplekken in de directe woonomgeving, de buurt en de wijk. Bovendien wordt er geïnvesteerd in twee grote nieuwe speeltuinen. Voor de nota BSS zijn van belang het voornemen in elke wijk een groot multifunctioneel speelveld te realiseren (zoals een Krajicek Playground of Cruyff Court), schoolpleinen meer en beter in te richten als speelpleinen en het (openbaar) gebruiken van sportcomplexen voor speelactiviteiten te bevorderen.

Bij discussie met het onderwijsveld in de aanloop naar deze nota, is vanuit het bewegingsonderwijs aangegeven dat men momenteel reeds over onvoldoende zaalruimte voor het bewegingsonderwijs beschikt, en dat dit bij meer activiteiten nog urgenter wordt.
Door bewegen, spelen en sporten aan elkaar te verbinden, wordt ook naar gezamenlijke oplossingen voor de knelpunten gekeken. Bij ontwikkelingen op accommodatiegebied, zoals de brede school Poptahof en de invulling van de door vertrek van Skania (tegenwoordig Kratos '08) vrijgekomen ruimte in de sportzaal Tanthof, wordt daar inmiddels rekening mee gehouden. Concreet: naast het (vaker) gebruik maken van elkaars accommodatie, is het in elkaar schuiven van onderwijs-, speel- en sportvoorzieningen een gewenste richting.

3.7 Organisatie

Samenwerking tussen organisaties op het gebied van BSS is de afgelopen jaren gegroeid. Een mooi voorbeeld is de situatie bij de Playground aan de Brasserskade. Omwonenden, de speeltuinvereniging die haar eigen accommodatie naast de playground heeft, een aantal sportverenigingen, Breed Welzijn

27 Zie nota 'Oog voor vrijwilligers en mantelzorgers' (2008), te vinden op de website www.delft.nl/sport onder het kopje 'Sportbeleid'

Delft en de Delftse Daltonschool in het kader van het BOS-project Vrijenban trekken gezamenlijk op en maken samen gebruik van de in 2007 aangelegde playground. Een tweede voorbeeld van organisatorische samenwerking is te vinden in Tanthof Oost, waar de sportverenigingen Fortuna, Vitesse Delft en Hudito samen een sport-, speel- en beweegaanbod verzorgen op de basisscholen De Ark, Regenboog en Simon Carmiggelt. Het structureel aanbieden van activiteiten naast het reguliere verenigingsaanbod is echter vooral voorbehouden aan grotere sportverenigingen. Logisch omdat die verenigingen meer armslag in menskracht, materialen en financiën hebben. Het meenemen van kleinere verenigingen - veelal interessant omdat daarmee het aanbod meer divers kan worden - verdient aandacht in de komende periode.
Zeker voor de jeugdgroep is het aanbieden van extra sport-, spel- en beweegactiviteiten na schooltijd in de directe omgeving van de school, de buurt of wijk een belangrijke voorwaarde om een zo groot mogelijke deelname te realiseren. Dat is ook vanuit het oogpunt van veiligheid een belangrijk gegeven. Op de sociale samenhang in een buurt of wijk hebben deze activiteiten een positieve invloed; de ontmoeting tussen jeugd en jongeren onderling en met oudere buurtbewoners wordt er door bevorderd. Voor sportverenigingen betekent dit dat activiteiten niet op het eigen sportcomplex plaatsvinden. Dit stelt eisen aan de organisatie en maakt het vaak niet gemakkelijker. Het ontwikkelen van andere organisatiestructuren, met partners in de wijken, is een mogelijke oplossing. Waarbij dan wel de brug tussen schoolactiviteiten, wijkactiviteiten en de activiteiten op de complexen van de sportverenigingen moet worden geslagen.

3.8 Financiën

De extra sport-, spel- en beweegactiviteiten in het kader van het brede school programma en de BOS-projecten worden financieel ondersteund door de gemeente. Daarvoor wordt een beroep gedaan op de subsidieregeling Maatschappelijke Participatie en de BOS-subsidies die de gemeente krijgt van het ministerie van VWS. Omdat de BOS-projecten een looptijd van vier jaar hebben, wordt er naar gestreefd tijdens de BOS-projecten een overgang naar reguliere sportactiviteiten (ook mogelijk via het brede school programma) te realiseren. Daarmee wordt een structurele opbrengst gewaarborgd en is voortzetting van activiteiten niet afhankelijk van subsidiegelden.

Bij het verder aanjagen van de activiteiten komen echter nieuwe financiële vragen aan de orde. Om daar een ander antwoord op te kunnen geven dan alleen 'subsidie verstrekken' komt een aantal andere overwegingen in beeld. Zoals de vraag of deelname aan extra activiteiten altijd gratis moet zijn. En of sportverenigingen zelf meerinkomsten kunnen verwerven door bijvoorbeeld de contributies te verhogen. Dat lijkt verdedigbaar omdat een gezonde leefstijl (inclusief voldoende bewegen) ook de verantwoordelijkheid van ieder persoon zelf is. Traditioneel echter zijn contributies van sportverenigingen laag, waardoor dat gewoonte is geworden. Afwijken daarvan roept snel weerstand op. Toch moet deze discussie niet uit de weg worden gegaan. Met het verwerven van meerinkomsten wordt de stap naar een meer divers aanbod en professionalisering (en daarmee een kwalitatief beter product voor de leden) van sportverenigingen een stuk eenvoudiger. Een eerste beperkte inventarisatie van contributies bij sportverenigingen laat zien dat deze gemiddeld tussen de 60 (jongste sporters) en 350 euro (senioren) op jaarbasis liggen. Veldsport is het goedkoopst, zaalsport is duurder en zwemmen het duurst. Omgerekend naar een bedrag per week (veertig sportweken) variëren de kosten dus van 1,50 euro tot 8,75 euro per week. Door kunstgrasvelden en meer verenigingssporthallen is het seizoen op te rekken naar vijftig weken, waardoor de kosten per week dalen tot een gebied tussen 1,20 euro en 7 euro. Bedacht moet nog worden of voor deze bedragen de hele week gebruik kan worden gemaakt van de sportaccommodaties. Bij commerciële sportcentra (sportscholen) liggen de kosten bij een seizoen van veertig weken gemiddeld tussen 6,25 en 15 euro per week, bij vijftig weken activiteit tussen 5 euro en 12 euro. Ze zijn dus duurder en toch trekken sportscholen veel publiek. Het is dus de vraag of financiën een doorslaggevende rol bij sportbeoefening spelen. Verder onderzoek en discussie over dit thema is dan ook nodig. Bij deze discussie worden ook het voortzetten van de ontwikkelde activiteiten, de cofinanciering van de NASB-subsidie en de Combinatiefuncties betrokken.

Individuele financiële ondersteuning bestaat via de gemeentelijke Sportregeling. Het budget daarvoor was in 2008 € 112.000. Het aantal aanvragen bedroeg dat jaar 1.188, het verstrekte bedrag € 79.274,41. Het beroep op de regeling is in 2008 gestegen, mede doordat het bekendmaken van de sportregeling door sportverenigingen aan hun leden een voorwaarde is voor het in aanmerking komen voor subsidie uit het budget Lastenverlichting sportverenigingen.

3.9 Het interactieve proces

Voor het opstellen van deze nota is gebruik gemaakt van kennis en ervaring die bij organisaties en instellingen op het gebied van sport en bewegen binnen Delft voorhanden is. Zoals de gegevens uit de Sportvisie 2000+6 werkteams en de BOS-projectgroepen. De samenstelling van die groepen was/is immers breed, met vertegenwoordigers van de sportverenigingen, Breed Welzijn Delft, De Nieuwe Academie, scholen voor primair en voortgezet onderwijs, commerciële sport, kinderopvang, GGD, bewegingsonderwijs, woningbouwcorporatie en politie.

Daarnaast is een aantal discussiebijeenkomsten georganiseerd.

- 7 januari 2008 – werkatelier inclusieve samenleving met relevante partners in de stad.
- 23 januari 2008 – met vertegenwoordigers uit het onderwijsveld, met name het bewegingsonderwijs.
- 17 maart 2008 – met de sportverenigingen en commerciële sport .
- 14 april 2008 – verdiepingsatelier inclusieve samenleving.
- Eerste halfjaar 2008 – bilaterale gesprekken met TU Delft (Sport en Cultuur), Breed Welzijn Delft en ROC Mondriaan.
- 6 juni 2008 – expertmeeting met organisaties uit de eerdere bijeenkomsten.

De uitkomsten uit de voornoemde ontmoetingen zijn opgenomen in een bijlage bij deze nota.

Hoofdstuk 4 Visie, missie, doelstelling en uitgangspunten

4.1 Inleiding

Zoals in hoofdstuk 3 (en bijlage 2) beschreven, hebben we de afgelopen jaren flinke stappen gezet op het gebied van voorzieningen, organisatie (samenwerking) en activiteiten (brede school en BOS). BSS bewijst in toenemende mate als gewenst, geaccepteerd en succesvol middel te fungeren om een bijdrage te leveren aan het voorkomen en/of tegengaan van maatschappelijk ongewenste ontwikkelingen in onze samenleving. In dit hoofdstuk geven we onze visie op BSS, op wat onze uitgangspunten zijn en hoe we het de komende jaren willen aanpakken. Dat laatste noemen we de Delftse Beweegaanpak.

4.2 Visie, missie, doelstelling

Wij willen de inwoners van Delft optimale mogelijkheden bieden om een leven lang te kunnen bewegen, spelen en sporten. Daarvoor gebruiken we een aanpak met een doorgaand aanbod van jong tot oud, passend bij specifieke kenmerken van afzonderlijke leeftijdscategorieën. We onderscheiden drie hoofdgroepen qua leeftijd en benoemen voor elke groep een basisprogramma waar iedereen gebruik van kan maken. Waar extra inzet of hulp noodzakelijk of wenselijk is, worden extra interventies georganiseerd (extra programma). De programma's bestaan uit de onderdelen bewegen, spelen en sporten. Ter stroomlijning van de organisatie willen we het aanbod op wijkniveau onderbrengen in een nieuwe organisatievorm.

Voor de periode 2009-2012 geven we de grootste aandacht aan het tegengaan van beweegarmoede en overgewicht, onder de noemer 'gezonde leefstijl'. De nota BSS richt zich vooral op het beweegaspect. In diverse eerder verschenen beleidsnota's (Wonen Zorg Welzijn, Jeugd, Lokaal preventief gezondheidsbeleid, Oog voor vrijwilligers en mantelzorgers, Ruimte voor spelen, Integratie[28]) is ook al over gezonde leefstijl geschreven en zijn acties benoemd. Deze nota herhaalt die passages niet, maar haakt daar bij aan. De in die nota's beschreven acties/aandachtspunten (het overzicht staat in bijlage 4) zijn verwerkt in de acties van de nota BSS.

Samengevat:
Onze ***visie*** op BSS is:

- BSS bevat positieve krachten;
- BSS is van grote waarde voor groepen, netwerken en gemeenschap;
- BSS levert een belangrijke bijdrage aan de ontwikkeling van het individu;
- BSS moet voor iedere inwoner mogelijk zijn.

Onze ***missie*** luidt: Delft Gezond, Sociaal, Actief.

De ***algemene doelstelling*** van het beleid BSS is:
Delftenaren bewegen, spelen en sporten hun leven lang, ontwikkelen zich daarin op een manier die bij hun persoon past en voldoen daarmee aan de Nationale Norm Gezond Bewegen.

Concreet betekent dit:

- In 2012 voldoet minimaal 70% van de volwassenen (18+) aan de beweegnorm;
- In 2012 voldoet minimaal 50% van de jeugdigen (4-17 jaar) aan de beweegnorm;
- In 2012 bedraagt het percentage inactieve volwassenen[29] maximaal 5%.

(Dit zijn de doelstellingen uit het NASB, waar we bij aansluiten. Naar onze mening ligt de doelstelling voor de jeugdgroep aan de lage kant. Op basis van het in deze nota aangekondigde onderzoek wordt de doelstelling opnieuw bekeken.)

28 Deze nota's zijn na te lezen op de website www.delft.nl/sport, onder het kopje 'Sportbeleid'.
29 Onder inactieve volwassenen wordt verstaan volwassenen die minder dan twee keer per week aan de dagelijkse fysieke inspanning voor de beweegnorm voldoen

4.3 Uitgangspunten

Om de doelstelling van het BSS-beleid te kunnen realiseren, bouwen we voort op de resultaten en ervaringen uit het project Sportvisie 2000+6, de BOS-projecten, de uitkomsten van het interactieve traject voor de opbouw van deze nota en eerder vastgestelde beleidsnota's. Dat leidt tot de volgende uitgangspunten:

4.3.1 Bundeling bewegen, spelen en sporten;
4.3.2 Structurele effecten;
4.3.3 Van denken naar doen;
4.3.4 Samenwerking binnen en tussen de diverse beleidsterreinen;
4.3.5 Multifunctionele voorzieningen;
4.3.6 Vernieuwing en verbreding van het aanbod;
4.3.7 Ruimte voor initiatief uit de stad;
4.3.8 Analyse van bewegingsarmoede is leidend;
4.3.9 Versterking van de organisatie in de sport;
4.3.10 BSS terug de stad in;
4.3.11 Bereikbaarheid voorzieningen;
4.3.12 Breedtesport, iedereen doet mee;
4.3.12 Talentontwikkeling;
4.3.13 Communicatie en informatie.

4.3.1 Bundeling Bewegen, Spelen en Sporten

Deze nota draagt niet voor niets de titel Bewegen, Spelen en Sporten. De drie elementen hebben invloed op het optimaal ontwikkelen van fysieke, mentale en sociale vaardigheden van individuen. Soms is er een goed onderscheid tussen bewegen, spelen en sporten te maken, soms is de grens vager. Duidelijk is wel dat ze elkaar beïnvloeden en versterken, en met elkaar een keten van activiteiten vormen, van jong tot oud. Wij vinden het daarom zinvol om het inhoudelijk beleid op de drie gebieden ook bij elkaar te brengen. Concreet: bestaand beweegbeleid (bewegingsonderwijs, meer bewegen voor ouderen) wordt gekoppeld aan bestaand sportbeleid (accommodaties, stimulering) en speelbeleid (Jeugdnota en nota Ruimte voor spelen) en verbreed tot één inhoudelijk beleidsterrein.

4.3.2 Structurele effecten

Als het gaat om inwoners blijvend actief te houden (en optimaal van de effecten te laten profiteren), is het wenselijk dat dit zoveel mogelijk in georganiseerd verband gebeurt. Naast de kwaliteit van de fysieke activiteit (deskundige begeleiding, adequate voorzieningen) is de sociale omgeving van georganiseerd sporten en bewegen daarbij een groot pluspunt. Georganiseerd sporten vindt overigens niet alleen bij sportverenigingen plaats, er zijn meer organisaties die zich met BSS bezig houden waar men zich bij kan aansluiten (bijvoorbeeld commerciële sport, doelgroeporganisaties als de Stichting Ouderenwerk Delft en Breed Welzijn Delft).
Voortzetten van activiteiten van de aflopende BOS-projecten in het brede school programma draagt bij aan de duurzaamheid van interventies. Evenals het stimuleren om BSS-activiteiten deel te laten uitmaken van dagarrangementen die clusters van scholen en kinderopvangorganisaties bieden.

4.3.3 Van denken naar doen

Er is flink geïnvesteerd in tijd en geld in projecten vanaf 2000. Dat een succesvolle richting is ingeslagen bewijst de erkenning via de titel Sportgemeente van het jaar 2008. Er is veel ambitie, er zijn voorwaarden geschapen om daar inhoud en uitvoering aan te geven. We komen nu in de volgende fase, de tijd om ruim baan te maken voor de uitvoering. Kortom: van denken naar doen!
Om dit streven kracht bij te zetten willen we met relevante partners als de Sportraad van Delft, Breed Welzijn Delft, Stichting Ouderenwerk Delft, KVLO afdeling Delft en onderwijsbesturen convenanten afsluiten over de uit te voeren acties in de periode 2009-2012.

4.3.4 Samenwerking binnen en tussen diverse beleidsterreinen

Inhoudelijk bouwt het beleid BSS voort op de ingezette richting sinds 2000. Eén van de belangrijkste kenmerken daarvan is samenwerking van organisaties op verschillende gebieden (sport, onderwijs, welzijn, zorg). Die wordt de komende periode verder geïntensiveerd en structureel van aard.

Het onderwijs is voor de doelgroep jeugd en jongeren de belangrijkste partner bij het realiseren van de doelstellingen op het gebied van BSS. Niet alleen omdat via de scholen alle jeugd en jongeren worden bereikt, maar ook systematisch, pedagogisch en didactisch verantwoord een gezonde leefstijl kan worden bijgebracht. In de Jeugdnota en de nota Lokaal preventief gezondheidsbeleid is daar al beleid voor vastgesteld. Het brede school programma en de projecten BOS en NASB richten zich op uitvoering van dat beleid. Verdere versterking van de relatie tussen sport en onderwijs willen we stimuleren door inzet van combinatiefuncties, toename van het aantal scholen dat het keurmerk 'Sportactieve school' van de KVLO verwerft en behoudt. Daarnaast worden introductie en verdere verbreiding van interventies op het gebied van voeding en BSS zoals de lesmethode Lekker Fit via de scholen ingezet.

Voor het realiseren van de doelstellingen van het beleid BSS voor de doelgroep jeugd moet een grote mate van samenwerking tussen het bewegingsonderwijs en de sport bestaan. Behalve het geven van lessen bewegingsonderwijs en activiteiten in het kader van het bevorderen van een gezonde leefstijl, hebben vakleerkrachten bewegingsonderwijs een rol in de relatie met sport. Traditioneel via introductie in de sport, maar tegenwoordig ook via de activiteiten in het kader van de brede school en BOS (stimuleren van deelname, met name van de kinderen die meer beweging nodig hebben; afstemming van de wijze waarop deze activiteiten worden begeleid op de schoolse aanpak).

Er zijn de afgelopen jaren gesprekken gevoerd met buurgemeenten (Den Haag, Rijswijk, Pijnacker-Nootdorp) over het gebruik van Delftse sportvoorzieningen door inwoners uit die gemeenten. Doordat Delftse sportcomplexen veelal aan de buitenzijde van het Delftse grondgebied liggen en er door uitbreiding van de buurgemeenten aansluiting in woon- en bedrijfsbebouwing met die gemeenten is ontstaan, is de toenemende druk op Delftse BSS-voorzieningen (recreatiegebied de Delftse Hout, playground aan de Brasserskade, sportparken Brasserskade en Pauwmolen) voor een deel verklaarbaar. Het is wenselijk om de lusten en lasten van deze ontwikkeling evenwichtiger te verdelen en het overleg met de buurgemeenten te intensiveren en te zoeken naar vormen van samenwerking; niet alleen op accommodatiegebied, maar ook op het gebied van vrijwilligers, organisaties, financiën en activiteiten.

4.3.5 Multifunctionele voorzieningen

Van jongs af aan moeten inwoners ruimte hebben om te kunnen bewegen, spelen en sporten. De (gewenste) mogelijkheden op het gebied van spelen staan in de nota Ruimte voor spelen (2007). Deze voorzieningen krijgen in toenemende mate een multifunctioneel karakter, ze zijn ook van belang voor het bewegen in de openbare ruimte en voor sportaanbod in de wijken. Bij inrichting van speelplekken wordt daar ook rekening mee gehouden.
Voor het bewegen is daarnaast van belang dat de infrastructuur in en om de stad ruimte biedt. Fietspaden, veilige wandelroutes (bijvoorbeeld het kindlint), trimparkoersen (voor hardlopen, skeeleren e.d.), zoveel mogelijk geschikt voor ouderen (rollatorproof) en mensen met een beperking (rolstoelproof). Voor het bewegingsonderwijs moeten er voldoende mogelijkheden zijn (gymzalen, buitenaccommodatie). Gedeeld, of liever nog gezamenlijk gebruik, past in de doelstelling dat er structurele effecten worden beoogd. Een bekende en vertrouwde accommodatie is een stimulerende factor.
Het huidige sportaccommodatieaanbod is prima op orde. Vorig jaar werd de vierde verenigingssporthal geopend (Tanthof Zuid), naast de beschikbaarheid van twee gemeentelijke sporthallen waarvan er één (Buitenhof) nieuw wordt gebouwd en binnenkort in gebruik wordt genomen. In de zomer van 2008 zijn zes kunstgrasvoetbalvelden gerealiseerd. De toekomstmogelijkheden van de drie huidige zwembaden worden onderzocht. Verdere aanpassing (zoals meer kunstgrasvelden) of verruiming (zoals meer overdekte accommodaties) van het sportaccommodatieaanbod wordt gerelateerd aan het beoogde toenemende gebruik door het (gaan) voldoen aan de Norm Gezond Bewegen door steeds meer Delftenaren. Ook hier geldt dat samenhang en samenwerking met andere organisaties en hun accom-

modaties (en accommodatiebeleid) de eerste optie is. Ruimtelijke beperkingen in onze compacte stad benadrukken dat extra.

4.3.6 Verbreding en vernieuwing

Het beleidsterrein sport heeft zich vanaf het jaar 2000 inhoudelijk verbreed. Er zijn sterke relaties gelegd naar gebieden als onderwijs, welzijn, integratie en zorg. Die ontwikkeling is nog niet ten einde. In de komende periode willen we ook de verbinding met techniek en cultuur versterken. Raakvlakken met cultuur zijn onder andere te vinden in dansen en streetdance. In de techniek biedt de populariteit van computergestuurde bewegingsvormen (Wii, fitness, gaming) mogelijkheden, niet alleen in deelname aan dergelijke activiteiten, maar ook in de ontwikkeling van nieuwe vormen. Dat past bij het innoverende karakter van ons BSS-beleid, en biedt mogelijkheden voor een sterkere relatie met techniekinstituten (TU Delft).

Inmiddels maken BSS-activiteiten succesvol deel uit van het brede school programma. Dat geldt vooral voor de brede school primair onderwijs. De komende jaren willen we BSS ook positioneren in de ontwikkeling van de brede school voortgezet onderwijs en een rol laten spelen in de brede school voor ouders.

Door met sportorganisaties in te spelen op de veranderende vraag naar activiteiten, wordt aandacht besteed aan vernieuwing in BSS. Daarvoor wordt de vinger aan de pols gehouden bij trends en nieuwe initiatieven. Er wordt geëxperimenteerd met nieuwe vormen van BSS om te ondervinden wat op langere termijn kansrijke nieuwe vormen zijn. Deze beweging is in 2008 met de 'Nieuwe Sporten dag' als afsluiting van de sportweek Delft al in gang gezet en krijgt een jaarlijks terugkerend karakter.
Daarnaast vraagt de groei van het aantal activiteiten en toename van de complexiteit om dat allemaal te kunnen organiseren, om nieuwe of aangepaste structuren in de wereld van BSS. Structuren die zich op zoveel mogelijk verschillende doelgroepen richten. Met de nodige flexibiliteit, zodat het aanbod vraag-gericht is en blijft, en meebeweegt met veranderende omstandigheden en leeftijden. Maatwerk dus.
Er is nog een nieuwe kans: de snel groeiende relatie van BSS met zorg. Contacten tussen bijvoorbeeld

huisartsen, fysiotherapeuten, diëtisten, re-integratiebegeleiders en andere zorgverleners en sportverenigingen is geen toekomstmuziek meer. Het doorverwijzen (bewegen op recept, beweegkuur) naar sportverenigingen gebeurt al in diverse plaatsen in ons land en moet ook in Delft vorm krijgen. Sportorganisaties moeten vaak hun aanbod daarvoor aanpassen. De gestarte pilotprojecten Vitaliteit en Senioren in Beweging zijn daar voorbeelden van. Doelstelling is om de daarin ontwikkelde aanpak na de proefperiode uit te breiden naar andere wijken. Sport en bewegen inzetten bij re-integratietrajecten past eveneens binnen de doelstelling om inactieve mensen via BSS weer bij de samenleving te betrekken. Dat doen we via Big Move Delft (zie de nota Lokaal gezondheidsbeleid).

4.3.7 Ruimte voor initiatief uit de stad

We geven initiatieven uit de stad de ruimte. Wij juichen het toe als organisaties in de stad ook zelf met initiatieven komen die passen binnen de ontwikkelingen op het gebied van BSS. Dat geeft immers de beste motivatie en het grootste draagvlak om met de uitvoering aan de slag te gaan. De rolverdeling zien we in grote lijnen als volgt:

De rol voor de gemeente

- initiëren en aanjagen van ontwikkelingen;
- meedenken met en mee-ontwikkelen van initiatieven uit de stad;
- toetsen van initiatieven aan het BSS-beleid;
- regisseren en coördineren van processen;
- faciliteren van activiteiten;
- uitdragen van bereikte resultaten;
- monitoren en evalueren.

De rol van organisaties uit de stad

- initiëren van ontwikkelingen en activiteiten;
- meedenken met en mee-ontwikkelen van initiatieven;
- signaleren;
- uitvoeren en faciliteren van de uitvoering;
- werven en promoten;
- evalueren.

Voor de Sportraad van Delft zien we de rol weggelegd om dergelijke initiatieven mee te helpen ontwikkelen, in breder verband (zowel binnen als buiten de sportwereld) aan de orde te stellen en uitvoering te bevorderen. Een mogelijk platform daarvoor is het te starten Kenniscentrum BSS (zie pagina 40).

4.3.8 Analyse bewegingsarmoede is leidend

In 2008 is in Delft het landelijk experiment gestart met Cito en de Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) om een beweegtoets toe te voegen aan de jaarlijkse cognitieve Citotoets. Onze inzet is deze beweegtoets structureel te maken en jaarlijks verder uit te breiden qua aantal deelnemende scholen en leerjaren. In 2009 is daarom ook een beweegtoets voor groep 6 uitgevoerd. Uiteindelijk moet dit leiden tot een monitoringsysteem met gegevens over motoriek en gezondheidssituatie van de leerlingen in de groepen 1 tot en met 8 van het primair onderwijs. Daarna wordt aan de hand van de resultaten niet alleen de inzet van extra sport- en beweegactiviteiten per school bepaald (zijn er extra activiteiten nodig en zo ja, welke, in welke mate en voor welke leerlingen?), maar ook de vakleerkracht bewegingsonderwijs kan zijn/haar lesprogramma daarop afstemmen. Daarom zijn in het beweegtoetstraject de vakleerkrachten bewegingsonderwijs betrokken.

Met de gewenste extra BSS-activiteiten komt het halen van de beweegnorm een stuk dichterbij. In de komende jaren moet worden onderzocht of een dagelijks uur bewegen op school (voor, tijdens en/of na schooltijd), onder leiding van vakleerkrachten bewegingsonderwijs en vertegenwoordigers van sportverenigingen, realiseerbaar is. Daarbij denken we ook aan de mogelijkheid van motorische remedial teaching voor achterblijvers op het gebied van bewegen.

Extra accent leggen we bij de groep jongeren van 12-16 jaar op vmbo-niveau, conform de Jeugdnota, waar een breuk met de over het algemeen hoge participatie aan BSS op de basisschool wordt geconstateerd. Een mogelijkheid is samenwerking met de aanpak voortijdig schoolverlaters.

Bij de uitvoering van het beleid BSS is regelmatige meting en analyse van de beweegsituatie noodzakelijk om te bepalen of interventies succesvol zijn dan wel dat aanpassing (in welke zin dan ook) gewenst is. Het in paragraaf 3.2 aangekondigde onderzoek moet de basis leggen voor een goede monitoring.

Binnen de uitvoering van het beleid Sporten, Spelen en Bewegen moet daarom extra aandacht en steun zijn voor een aantal kwetsbare groepen in de Delftse samenleving. Dit zijn:

- Jeugd 12 t/m 15 jaar (vooral op vmbo-niveau);
- Senioren;
- Mensen met een beperking;
- Allochtonen (en binnen die groep nog specifieker meisjes en vrouwen).

De bepaling van deze groepen is gebaseerd op de ervaringen zoals opgedaan in eerdere sportprojecten (Sportvisie 2000+6, BOS) en wordt ondersteund door vastgesteld beleid in eerder vastgestelde beleidsnota's.[30]

Om sporten ook voor inwoners met een inkomen tot maximaal 130% van het sociaal minimum bereikbaar te maken, bestaat de sportregeling[31]. Het gebruik van die regeling is nog niet maximaal, mogelijk vanwege toch nog aanwezige onbekendheid met de regeling en drempels bij het gebruik. Daarom moet in de komende periode worden gezocht naar aanvullende maatregelen en acties om het beroep op de regeling op te voeren en daarmee ook de doelgroep in staat te stellen aan de doelstelling van het beleid BSS te gaan voldoen.

4.3.9 Versterking van de organisatie in de sport

Sportverenigingen zijn in het beleid BSS belangrijke partners. Bij die verenigingen immers huist de ervaring en kennis om BSS aan te bieden. Ook zijn benodigde accommodaties en materialen vaak in hun bezit. Het sporttechnisch kader wordt bij een groot aantal verenigingen niet meer alleen voor de eigen, maar ook voor activiteiten in het kader van brede school en BOS ingezet. Het instituut sportvereniging fungeert, naast het bieden van BSS-mogelijkheden, als bindend element in onze samenleving dankzij de ruimte voor sociale contacten. Daarmee biedt de georganiseerde sport de grootste kans op structureel resultaat van sportstimuleringsacties. Wat ons opvalt, is dat specifieke aandacht voor andere leeftijdsgroepen dan jeugd, geconcretiseerd in bij die andere groepen passend aanbod, vaak niet of minder prominent aanwezig is.

Er is echter sprake van een omslagpunt: van traditionele naar moderne sportverenigingen. Het traditionele aanbod en een traditionele organisatie passen in toenemende mate niet bij de belangstelling van (groepen van) personen. Aanpassingen zijn noodzakelijk door de snel wisselende sportbelangstelling, de invloed van trends, de onder druk staande bereidheid om vrijwilligerswerk te doen, de steeds zwaardere (vaak zelfs wettelijke) eisen die aan het besturen en organiseren worden gesteld, veranderingen in de vraag naar sportactiviteiten (minder traditioneel competitiegericht, sporten op andere tijden, locaties en met andere vormen) en de wijzigende bevolkingssamenstelling (het senioren- en allochtonenaandeel wordt groter). Commerciële sportinstellingen slagen er door hun marktgerichte en bedrijfsmatige aanpak in daar goed op in te spelen. Sportverenigingen moeten zodanig worden versterkt dat zij deze stap ook kunnen maken.

De versterking van sportverenigingen heeft de nodige consequenties op het gebied van benodigde en/of beschikbare accommodaties, begeleiding, organisatie, activiteiten en financiën. Aan de maatschappelijke ontwikkelingen valt echter niet te ontkomen. Dus: wil de georganiseerde sport geen aandeel verlie-

30 Deze nota's zijn: nota Ruimte voor spelen, Jeugdnota, nota Wonen, Zorg, Welzijn, nota Lokaal preventief gezondheidsbeleid, nota Integratie en nota Oog voor vrijwilligers en mantelzorgers (te vinden op de website www.delft/nlsport onder het kopje 'Sportbeleid')

31 De Sportregeling is na te lezen op de website www.delft.nl/sport, onder het kopje 'Sportbeleid'

zen, dan moet naar oplossingen worden gezocht. De oplossingsrichting is een mix van maatregelen: inzet van combinatiefunctionarissen, vijftigplussers en maatschappelijke stages, productvernieuwing, participatie in activiteitenprogramma's als brede school, BOS, NASB en samenwerking met organisaties binnen en buiten de sport. We bewaken de diversiteit in de sport, zonder daarbij zover te gaan dat we verenigingen die bedreigd worden door terugloop in ledental of financiële problemen vanuit de gemeente 'in leven houden'. De oplossing in dergelijke gevallen dient te worden gezocht in actieve participatie in stimuleringsprojecten, vernieuwing van het sportaanbod en samenwerking binnen en buiten de sport. Samenwerking tussen grote en kleine(re) sportverenigingen biedt voordelen op meerdere terreinen: zowel qua publiciteit, organisatie, accommodatie, financiën als qua productaanbod. Het adoptiemodel, waarbij grote sterke sportclubs andere verenigingen en sporten onder hun hoede nemen, willen we nader uitwerken.

Een slag die we ook willen maken met partners op het gebied van BSS, is het slaan van de brug tussen activiteiten op instellings- en buurt/wijkniveau (zoals BSS-activiteiten in brede school, BOS, MBVO) enerzijds en stedelijk niveau (BSS-activiteiten op de complexen van sportverenigingen) anderzijds. Wij willen die verschillende activiteiten onder één organisatorische noemer onderbrengen: de buurt/wijksportvereniging en binnen die organisatie de doorstroming bevorderen. Dit kan fasegewijs gebeuren. Starten met een schoolsportvereniging (relatie tussen sport en onderwijs) kan een goede opstap zijn, die later kan worden uitgebouwd naar de beoogde buurt/wijksportvereniging.

De nota Oog voor vrijwilligers en mantelzorgers geeft richting aan het vrijwilligersbeleid voor de komende jaren. Ook in de Jeugdnota wordt daar aandacht aan besteed. Gebruikmaken van maatschappelijke stages in het voortgezet onderwijs als voorloper op eventueel later vrijwilligerswerk is een welkome aanvulling van het aantal 'handen'. In de Integratienota worden reeds twee projecten voor het werven, inzetten en behouden van jeugdige en allochtone vrijwilligers ondersteund (Vrijwilligers in de sport en Jeugdige allochtone vrijwilligers in de sport). Kansen dienen zich verder aan bij de groeiende groep senioren die na het stoppen met werken over tijd en deskundigheid beschikt om taken op het gebied van BSS te kunnen vervullen. Ook bij opleidingsinstituten als ROC Mondriaan en de Haagse en Rotterdamse Hogeschool kunnen bronnen worden aangeboord om via stages jongeren te interesseren voor het uitvoeren van taken. Hierbij moeten tegelijk mogelijkheden om perspectief op werk worden bezien. De sporttak van het leerbedrijf Poptahof en op te richten wijk/buurtsportverenigingen bieden kansen.

Daarmee wordt de verbinding gemaakt met professionalisering. In de sport bestaat dit tot dusverre vooral op sporttechnisch gebied. Geleidelijk aan ontstaan echter betaalde functies om lastige en tijdrovende klussen uit te voeren. Voorbeelden daarvan zijn verenigingscoördinatoren, bijvoorbeeld bij hockeyvereniging Ring Pass. Deze ontwikkeling gaat de komende jaren toenemen. Vrijwilligers en professionals kunnen overigens uitstekend naast elkaar actief zijn, ze vullen elkaar aan. Het is dan ook onze inzet het vrijwilligerswerk zoveel mogelijk te behouden (aansluiting met het beleid en de acties in de nota Oog voor vrijwilligerswerk en mantelzorgers). De professionaliseringsslag gaat vooral worden gemaakt op cruciale gebieden als coördinatie, financiën en administratie. En bij de bruggenbouwers tussen verschillende disciplines, zoals tussen sport en onderwijs. De Impuls Brede Scholen, Sport en Cultuur van de ministeries van VWS en OCW[32] (populair Combinatiefuncties) is daarvoor een geschikt instrument.

Behalve met sterke en moderne sportverenigingen is ook een sterke Sportraad van Delft van belang. De huidige sportraad ontwikkelt zich de laatste tijd steeds meer tot een proactieve organisatie. Het beleidsmatig meedenken en zelfstandig uitvoeren van sport- , spel- en beweegprojecten (voorbeelden: de regeling Lastenverlichting Sportverenigingen en de organisatie van de Sportweek Delft) zijn goede ontwikkelingen. Daarmee blijft de Sportraad van Delft een waardevolle partner bij het realiseren van de doelstellingen van het beleid BSS. Tegelijk wint deze organisatie aan waarde voor de georganiseerde sport. Gezien de ambities in dit beleid moeten alle krachten worden gebundeld en ondersteunen we de ontwikkeling van de Sportraad van Delft.

32 Informatie over deze regeling te vinden op de website www.delft.nl/sport, onder het kopje 'Sportbeleid'

4.3.10 BSS terug de stad in

In de vorige eeuw zijn sportvoorzieningen geleidelijk verschoven naar de rand van de stad. Maatschappelijke ontwikkelingen (mannen en vrouwen werken, andere tijdsindeling van de dagen, meer kinderen in de opvang) dragen er aan bij dat heden ten dage het omgekeerde wenselijk is: BSS terug de stad in. Voorzieningen dicht bij huis sluiten beter aan bij BSS-activiteiten in het onderwijs en opvang. De nota Ruimte voor spelen (2007) doet al een aantal voorstellen: elke wijk een grootschalige speelvoorziening, gebruik van schoolpleinen voor BSS-activiteiten, openstellen van sportcomplexen voor BSS-activiteiten. Ook beperken voorzieningen in de directe woonomgeving de mobiliteit (voordelen voor het milieu en veiligheid) en zorgen zij er voor dat voor minder mobiele inwoners voorzieningen toch bereikbaar zijn. In de compacte stad Delft is aanleggen van sportvelden of -parken in de stad niet mogelijk. In nieuwbouw en/of herstructureringsgebieden willen we er echter voor zorgen dat er wel voldoende ruimte is voor BSS (voor spelen wordt in de nota Ruimte voor spelen de 3% - norm[33] van het ministerie van VROM gehanteerd). Combinatie van BSS-voorzieningen heeft daarbij de voorkeur.

4.3.11 Bereikbaarheid en toegankelijkheid van voorzieningen

Wij willen de inwoners mogelijkheden bieden om dagelijks aan BSS te kunnen doen. Daarvoor willen we met maatschappelijke partners zorgen voor een toereikend activiteitenaanbod, voldoende accommodaties en begeleiders. Belangrijke voorwaarden voor een succesvol resultaat zijn ook de bereikbaarheid en toegankelijkheid van voorzieningen. Daarvoor is uitbreiding van het aantal veilige routes naar de voorzieningen (bijvoorbeeld kindlint in Hof van Delft) nodig, zodat ouders er op kunnen vertrouwen dat hun kinderen zonder gevaren actief kunnen zijn en gebruik kunnen maken van een divers aanbod. Gestimuleerd wordt om, vanuit beweegoogpunt, verplaatsingsbewegingen meer dan nu het geval is te voet of per fiets te gaan maken (naar scholen, sportcomplexen). Het beleid is ook dat accommodaties toegankelijk moeten zijn voor iedereen, ook voor mensen met een beperking.

4.3.12 Breedtesport, iedereen doet mee

Het sportbeleid in Delft richtte zich tot nu toe louter op de breedtesport vanwege de gedachte dat het zinvoller is te investeren in deelname door velen, dan in het op hoog niveau meedoen van enkelen (topsport). Bovendien stelt het laatste hogere eisen aan de voorzieningen, met alle financiële consequenties van dien. Het meedoen door zoveel mogelijk inwoners houdt onze prioriteit, passend bij de doelstellingen van het Nationaal Actieplan Sport en Bewegen. Maar we brengen daarin een nuance aan: er is ook aandacht voor ondersteuning van jeugdige talenten en grootschaliger activiteiten als de Cito Beweegtoets, Sportweek Delft, Week van de Armoede en in 2009 - en mogelijk ook daarna - de Landelijke finale van de wedstrijd De Sportiefste School van Nederland. Achterliggende gedachte is dat deze stimuleren om de gewenste beweging bij inwoners op gang te brengen. Passief bijwonen van aansprekende evenementen kan eveneens helpen om actief te worden.

Het is ook goed om een grens te stellen: het is niet zinvol om als Delft te wedijveren met de twee grote steden in de achter- en voortuin, Den Haag en Rotterdam. Die gemeenten profileren zich immers als topsportgemeenten en bieden daar ook de faciliteiten voor. Voor Delft is het motto: 'Breedtesport plus'.

4.3.13 Talentontwikkeling

Wie een vorm van sport leuk vindt om te doen en daar ook talent voor heeft, wil zich al snel graag verder ontwikkelen. Het is goed om daar ondersteuning aan te geven, vooral ook vanwege de voorbeeldfunctie naar anderen (ambassadeurschap). Die ontwikkeling is binnen de georganiseerde sport al op gang gekomen, getuige instituten en programma's als de Hockey Academie, Voetbalschool en de in Delft in ontwikkeling zijnde Korfbalschool. Als verdere versterking kan een relatie met BOS- en brede school activiteiten worden gelegd.

33 Het ministerie van VROM geeft als richtgetal 3% van de voor wonen bestemde gebieden als formele speelruimte te bestemmen. Het rijk rekent erop dat gemeenten bij de opzet van nieuwe uitleglocaties dit richtgetal van 3% hanteren. Voor bestaande situaties worden gemeentes uitgenodigd naar dit percentage toe te groeien als hieraan nu niet wordt voldaan. Stoepen en vergelijkbare openbare ruimte worden hierin niet meegeteld.

Naast deze prestatieve invalshoek kijken we ook op een andere manier naar talentontwikkeling. We willen een doorlopende lijn ontwikkelen van deelnemer aan BSS-activiteiten naar werker in die activiteiten (zowel als vrijwilliger en als professional). Aangrijpingspunt is het feit dat jeugd het leuk vindt om aan BSS-activiteiten mee te doen (zie paragraaf 3.2 sportdeelname). Volgende stappen zijn hen ook te laten participeren in het bedenken en ontwikkelen van (nieuwe) activiteiten, mee te laten promoten en organiseren, en te laten uitvoeren/begeleiden. Bij die ontwikkeling willen we de jeugd ondersteunen. Daarvoor werd in 2004 al het BOS-J(eugd) model voor het ministerie van VWS ontwikkeld. Dit moet verder worden geïmplementeerd en tegelijk worden uitgebreid. Kansen daarvoor liggen in het vervullen van maatschappelijke stages en de relatie met opleidingsinstellingen als het ROC Mondriaan afdeling Sport en Bewegen. Met dit ROC heeft de gemeente een meerjarige overeenkomst voor inzet van studenten bij BSS-activiteiten in Delft afgesloten. Dit past in de lijn om de jeugd 'van liefhebberij via studie tot werk' te brengen. Ook de jongens en meiden die op deze manier hun talenten ontwikkelen willen we als ambassadeur inzetten om deze beweging te versterken, deelname aan BSS-activiteiten te verhogen en inzet van meer deskundige handen bij BSS-activiteiten mogelijk te maken.

4.3.14 Communicatie en informatie

Om het BSS-aanbod beter bekend en toegankelijk te maken, versterken we de website Sport in Delft (www.delft.nl/sport). We willen daar een reserveringssysteem aan koppelen zodat mensen zich flexibel kunnen aanmelden en zeker weten dat zij terecht kunnen.
We willen aan die website ook een digitale postbus koppelen, om contacten sneller en directer te laten verlopen.

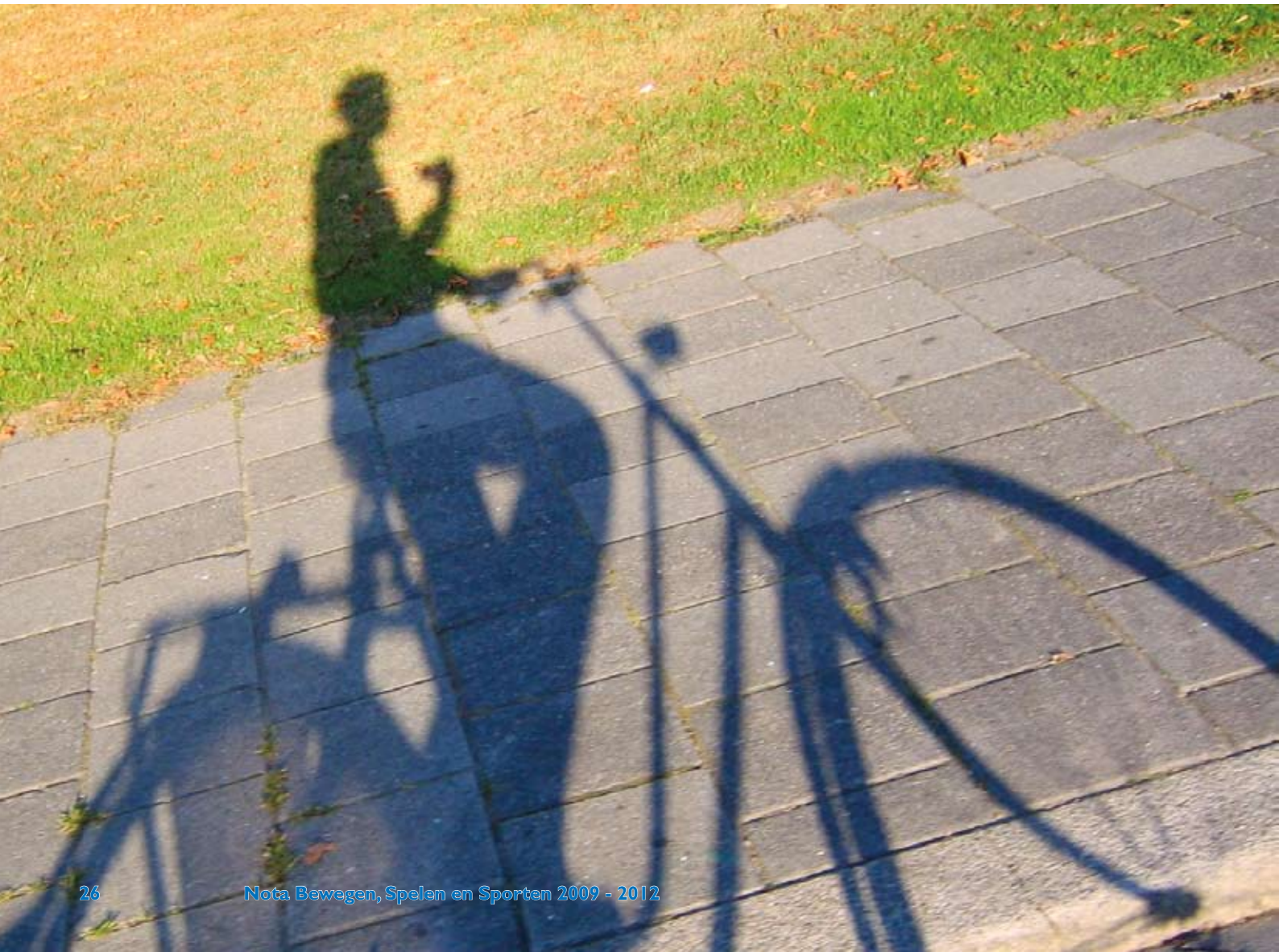
Via publicaties in de media, zowel lokaal als nationaal, dragen we de boodschap 'Delft sportgemeente van het jaar' en het beleid BSS 2009-2012 actief uit. Aan deze promotie worden ook passende promotiematerialen toegevoegd. We streven naar continuïteit in de aandacht. Verdere middelen daarvoor zijn het maken van een jaarkalender met BSS-activiteiten (daarbij wordt aansluiting gezocht bij het Sportboek dat al ontwikkeld wordt door de Sportraad van Delft), het structureel terug laten keren van activiteiten als het Sportgala (voor vrijwilligers in BSS), Kampioenenbal (voor jeugdsporters), de sportweken in april en september, participatie in activiteiten op andere beleidsterreinen (bijvoorbeeld de anti-armoedeweek) en het inzetten van sportambassadeurs (zie 4.3.13).
Inhoudelijk willen we, in samenwerking met partners, met een jaarlijks lokaal congres/symposium de ontwikkeling en uitvoering van het BSS-beleid aan de gang houden.
De bestaande representatieregeling sport, bedoeld voor jubilea van sportverenigingen, inzet van vrijwilligers en nationale, Europese, Wereld- en Olympische titels, wordt binnenkort aangepast (duidelijker gemaakt).

Bij communicatie rond BSS zullen we consequent het belang van een gezonde leefstijl, het halen van de beweegnorm en de mogelijkheden van financiële ondersteuning benadrukken.
Daarvoor wordt aangehaakt bij het pakket instrumenten uit de nota LGB:

- *De krant voor gezondheid en zorg*
  Vanaf 2008 verspreidt de gemeente Delft deze nieuwe krant periodiek huis-aan-huis. De krant bevat onder meer informatie over gezondheidsonderwerpen en zal het preventief (gezondheids) aanbod in beeld brengen.
- *Brede school voor ouders*
  De brede school voor ouders is een nieuw initiatief in het verlengde van de brede school die al bestaat. In de brede school voor ouders worden gezondheidsthema's op een laagdrempelige manier

besproken met ouders. Ouders kunnen ook zelf aangeven aan welke onderwerpen aandacht gegeven moet worden. Verschillende partijen, gezondheidsinstellingen en woningcorporaties, hebben aangegeven te willen participeren in dit initiatief.

- *Basisprogramma in het onderwijs*
  Met het onderwijs worden afspraken gemaakt om een aantal gezondheidsthema's structureel aan de orde te laten komen. Het onderwijs biedt daarvoor een belangrijke setting omdat alle kinderen daar bereikt kunnen worden. De GGD-ZHW coördineert het basisprogramma en voert het ten dele ook uit.
- *De digitale sociale kaart*
  Om de toegankelijkheid van zorg- en welzijnsaanbod te verbeteren heeft de gemeente Delft samen met vier andere gemeenten een regionale digitale sociale kaart ontwikkeld. De sociale kaart is in juni 2008 gelanceerd en zal in 2009 volledig gereed zijn.

Hoofdstuk 5 De aanpak

5.1 Inleiding

De aanpak om de BSS-doelstelling te kunnen realiseren, bouwt voort op de integrale en wijkaanpak die we in de BSI- en BOS-projecten ontwikkelden (zie de hoofdstukken 2 en 3).

De aanpak onderscheidt:
- leeftijdsgroepen;
- soorten aanbod;
- aanbodprogramma's.

5.2 Leeftijd

De Delftse bevolking verdelen we in drie leeftijdscategorieën:
- jeugd en jongeren 0 t/m 23 jaar;
- middengroep 24 t/m 39 jaar;
- kroongroep na 40 jaar.

Deze verdeling is gemaakt omdat het karakter van BSS bij elk van deze groepen anders is. Bij de groep jeugd en jongeren (0 t/m 23 jaar) staat het ontwikkelen van vaardigheden en ontdekken van mogelijkheden op het gebied van BSS centraal. Voor de middengroep 24 t/m 39 jaar is dat het vervolmaken en oogsten van de verworven vaardigheden en gekozen vorm(en) van BSS, terwijl in de kroongroep (boven 40 jaar) de nadruk verschuift naar zo lang mogelijk behouden van vaardigheden.

Bij de groep jeugd en jongeren is het nodig een verdere onderverdeling, gebaseerd op de ontwikkeling van de groep (fysiek, mentaal, sociaal) te maken:
- 0 t/m 3 jaar – peuters;
- 4 t/m 11 jaar – jeugd basisschool;
- 12 t/m 15 jaar – jeugd voortgezet onderwijs;
- 16 t/m 23 jaar – jongeren.

Specifiek aandacht besteden aan de middengroep is bijzonder. De gangbare gedachte is dat die groep 'zichzelf wel kan redden'. Ongetwijfeld is dat voor een deel waar, maar afgezet tegen de concrete doelstelling die in het Nationaal Actieplan Sport en Bewegen wordt benoemd (70% van deze groep moet in 2012 aan de beweegnorm voldoen) en het feit dat werk en gezin juist in deze periode een groot beslag op de beschikbare tijd en energie kunnen leggen ten koste van sport- en beweegactiviteiten, is aandacht voor deze groep zinvol. Naast het feit dat actief zijn en blijven voor deze groep belangrijk is, betekent het 'behouden' van deze groep dat ook potentiële mogelijkheden voor inzet als kader voor organisaties op het gebied van BSS beter benut kunnen worden. Betrokkenheid en verantwoordelijkheid zijn hierbij sleutelwoorden.

We wijken af van de klassieke leeftijdsbenadering, waar bij 50 of 55 jaar een grens wordt getrokken met als onderscheidende titel 'senioren' of 'ouderen'. De benadering van 40+ en de titel 'kroongroep' klinkt niet alleen minder zwaar, maar ook respectvoller (je werkt in je leven naar een top toe) en dynamischer. We maken in deze groep een verdere onderverdeling, gebaseerd op het teruglopen van de fysieke mogelijkheden:
- 40 t/m 54 jaar – oudere volwassenen;
- 55 t/m 64 jaar – jongere ouderen;
- Boven de 65 jaar – senioren.

Leeftijdsgrenzen zijn overigens altijd arbitrair. Het gaat om een algemene indeling, waarbij afwijkingen per individu mogelijk zijn.

5.3 Bewegen, spelen, sporten

In de paragrafen 1.1. en 4.3.1. hebben we beschreven waarom we bewegen, spelen en sporten onder één noemer plaatsen. Dat houdt in dat we deze drie delen vanuit één beleidsvisie bekijken. We definieerden ze als volgt:

- Onder de noemer ***bewegen*** worden activiteiten begrepen gericht op het ontwikkelen en onder- of behouden van (basis)vaardigheden.
- Tot ***spelen*** behoren zelfstandige beweegactiviteiten met beperkte en veelal zelf te bepalen/beïnvloeden regels
- Onder de term ***sporten*** wordt verstaan activiteiten in verenigingsverband met een wedstrijd/competitie-element en met toepassing van specifieke regels.

Per leeftijdsfase is het belang van en het beroep op elk van deze drie elementen verschillend. Schematisch ziet de verhouding tussen bewegen, spelen en sporten er als volgt uit. Ook hier geldt dat dit een algemeen beeld is, individuele verschillen zijn mogelijk.

Leeftijdsgroep	Onderverdeling	Bewegen	Spelen	Sporten
Jeugd en Jongeren 0 t/m 23 jaar	0 t/m 3 jaar	xxx	xx	-
	4 t/m 11 jaar	xxx	xxx	xxx
	12 t/m 15 jaar	xx	x	xx
	16 t/m 23 jaar	x	-	xx
Middengroep 24 t/m 39 jaar		x	-	xx
Kroongroep boven 40 jaar	40 t/m 54 jaar	x	-	xx
	55 t/m 64 jaar	xx	x	x
	Boven 65 jaar	xxx	xx	-

Tabel 1 - Mate van bewegen, spelen en sporten per leeftijdsgroep (op een schaal van drie geven de kruisjes de mate van deelname aan de onderdelen per leeftijdsgroep aan)

Uit Tabel 1 blijkt dat bewegen de rode draad vormt, in alle drie de leeftijdsgroepen komt bewegen aan bod. Spelen heeft vooral aandacht in de jeugd- en jongerengroep en in andere vorm ook op hogere leeftijd. Het sporten ontwikkelt zich in de jeugd- en jongerenperiode, met een dip in de leeftijdsgroep 12 t/m 23 jaar, kent haar top in de groep 4 t/m 11 jaar en bouwt in de kroongroep langzaam af naar sportief spelen en bewegen.

Om aan de concrete doelstelling van het beleid BSS te kunnen voldoen, zijn veel activiteiten nodig. Tabel 1 maakt duidelijk waar nog winst te behalen is.

5.4 Basis en extra programma BSS

In het basisprogramma BSS zijn de activiteiten en mogelijkheden opgenomen waarvan iedere inwoner momenteel gebruik kan maken. Dat is een breed scala, met bijvoorbeeld bewegingsonderwijs voor jeugd en jongeren, aanbod van sportverenigingen, doelgroepactiviteiten voor ouderen en gezondheidsprogramma's op aangeven van zorgverleners.
We willen dat er voor elke leeftijdsgroep een zodanig basisprogramma BSS is dat het voor iedereen mogelijk is om aan de doelstelling van ons beleid te voldoen. Het basisprogramma is altijd inclusief: geschikt voor deelname van mensen zonder en met beperking. Eventuele hiaten in het basisprogramma gaan we in de komende periode opvullen.
Mensen die om een of andere reden geen gebruik van het basisprogramma kunnen of willen maken, proberen we via extra programma's te bereiken en (gefaseerd) de omslag te laten maken naar wel deelnemen aan het basisprogramma.

In schemavorm ziet dit de huidige situatie er als volgt uit:

Leeftijdsgroep	Onderverdeling	Basisprogramma BSS	Extra programma BSS
Jeugd en Jongeren 0 t/m 23 jaar	0 t/m 3 jaar	Thuis, directe woonomgeving	-
	4 t/m 11 jaar	Thuis, buurt, onderwijs, brede school, sportverenigingen, commerciële sport	Project B.O.S. Project Vitaliteit Plusaanpak brede school Zomerschool
	12 t/m 15 jaar	Wijk, onderwijs, sportverenigingen, commerciële sport	B.O.S. Zomerschool
	16 t/m 23 jaar	Wijk, (onderwijs), sportverenigingen, commerciële sport	-
Middengroep 24 t/m 39 jaar		Sportverenigingen, commerciële sport	Re-íntegratietrajecten
Kroongroep boven 40 jaar	40 t/m 54 jaar	Sportverenigingen, commerciële sport	Re-íntegratietrajecten
	55 t/m 64 jaar	Meer bewegen voor ouderen; commerciële sport	Project Senioren in beweging
	Boven 65 jaar	Meer bewegen voor ouderen; commerciële sport	Project Senioren in beweging

Tabel 2 - Situatie aanbod per 1 januari 2009

In paragraaf 5.5 gaan we per leeftijdsgroep nader in op het aanbod per leeftijdsgroep. Maar hier geven we alvast een aantal opvallende zaken aan:

- het basisaanbod bij de peutergroep is beperkt;
- het basisprogramma voor de groepen boven 24 jaar is beperkt;
- er is geen tot weinig basisaanbod van (het merendeel van) sportverenigingen voor de leeftijdsgroep 55+; goed voorbeeld is Midi (pétanque);
- er is geen tot weinig basisaanbod via zorgverleners.

5.5 Het aanbod

5.5.1 Jeugd en jongeren (0 t/m 23 jaar)

Voor de jeugd- en jongerenperiode wordt aangesloten bij de onderverdeling zoals die ook in de Jeugdnota (2008) is gemaakt, gebaseerd op de groei van baby via ondernemende basisschoolleerling tot jongere die zijn eigen keuzes maakt.

0 tot en met 3 jaar

Bewegen: vindt aanvankelijk voornamelijk in de thuissituatie plaats, later aangevuld met mogelijkheden die de directe woonomgeving en professionele opvang (peuterwerk) bieden. Het gaat om het ontdekken en ontwikkelen van de eigen mogelijkheden en een kleine wereld daar om heen.

Spelen: geleidelijk aan ontwikkelt zich het spelen met het eigen lichaam (vingers, voeten), daarna ook met verzorgers. De wereld wordt steeds groter: behalve thuis gaat de directe woonomgeving behoren tot het gebied waarin wordt gespeeld met speelmaterialen en materialen die de omgeving biedt. Het gaat om informeel spelen in tuinen, op stoepen, grasstroken etc. Dit is uitgebreider vastgelegd in de nota Ruimte voor spelen (2007).

Sporten: is in deze leeftijdsfase nog niet aan de orde.

Signalering en toeleiding
Voor de signalering van kinderen die niet of onvoldoende bewegen en hun toeleiding naar beweegactiviteiten zijn in deze leeftijdsgroep de Centra voor Jeugd en Gezin (CJG) en het peuterwerk van belang. We betrekken deze organisaties in de netwerken die reeds zijn gevormd (brede school, BOS) en verder worden ontwikkeld (buurt/wijksportverenigingen).

Uitbreiden aanbod
Voor deze leeftijdsgroep zien we mogelijkheden tot uitbreiding via het peuterwerk. Er is tenslotte in iedere wijk een peuterspeelzaal. We willen met de peuterspeelzalen nagaan of zij een breder beweeg/speelaanbod kunnen gaan verzorgen. Breder in de zin van ontwikkelen van activiteiten die ook voor peuters van buiten de peuterspeelzaal toegankelijk zijn, die ook ouders erbij betrekken (ouder/kind-activiteiten) en die een relatie hebben met de brede school (het begin van een beweeg/speel/sport-keten). Voorbeeld van een activiteit kunnen de 'Beweegkriebels' van het NISB zijn. Op het gebied van spelen kan een cursus 'spelen met peuters' eveneens een bijdrage leveren. We willen eventueel noodzakelijke deskundigheidsbevordering (bijvoorbeeld in de vorm van cursussen) ondersteunen.

Vanuit preventief oogpunt moet verder het buiten spelen gestimuleerd worden, als tegenhanger van het al vroegtijdig veel voor de televisie zitten e.d. Daarvoor doet de nota Ruimte voor spelen voorstellen, die inmiddels ook in uitvoering zijn. Ten slotte is voorlichting voor ouders over gezonde voeding belangrijk, conform de nota Preventief lokaal gezondheidsbeleid.

Acties
- Uitvoeren plannen uit nota Ruimte voor spelen;
- Ouder/kind-activiteiten in brede school voor ouders;
- Beweeg/speelaanbod via peuterwerk.

4 t/m 11 jaar
In de leeftijdsgroep 4 t/m 11 jaar bestaat de basis uit het BSS in de eigen buurt, het activiteitenaanbod van sportverenigingen en commerciële sportinstellingen, de lessen bewegingsonderwijs op de scholen, en het sport/speel/beweegaanbod via de brede school aanpak en Dagarrangementen. Kennismaken met de mogelijkheden en uiteindelijk een sportkeuze maken, zijn voor deze groep het belangrijkst.

Bewegen: de lichamelijke ontwikkeling en verwerving van fysieke vaardigheden gaat in deze periode hard. Het bewegen krijgt steeds meer speelse trekken. Zelfstandig bewegen wordt van belang voor het zich verplaatsen naar andere locaties (bijvoorbeeld per fiets). Het verwerven van zwemvaardigheid wordt uit veiligheidsoogpunt vaak als noodzakelijk gezien. De schoolperiode breekt aan, waarin de natuurlijke bewegingsdrang onder druk staat door het moeten stilzitten. Bewegingsonderwijs op scholen is als tegenhanger dan ook van groot belang. Delft investeert daar extra in zodat alle schoolgroepen minimaal twee uur bewegingsonderwijs van een vakleerkracht bewegingsonderwijs hebben. Aanvulling op dat aanbod vindt plaats via de brede school activiteiten. Zowel in het bewegingsonderwijs als in brede school beweegactiviteiten wordt de brug naar sport geslagen

Spelen: het bewegen in de woonomgeving krijgt een grotere reikwijdte, zowel qua afstand tot thuis als qua inhoud. De ontwikkeling gaat van informeel spelen naar meer formeel spelen (op ingerichte speelplekken en grotere oppervlaktes als trapvelden). Buiten spelen levert een grote bijdrage aan de fysieke, mentale en sociale gezondheid.

Sporten: in de afgelopen decennia is een duidelijk waarneembare verlaging van de leeftijdsgrens voor het lid worden van een sportvereniging opgetreden. Met aangepaste regels en sportvormen heeft de georganiseerde sport deze stap verantwoord gezet. Gezien de hoge cijfers over sportdeelname van deze leeftijdsgroep is die stap ook succesvol. In deze periode ontwikkelt het sporten zich steeds verder naar 'de echte sport', met de officiële regels en wedstrijd/competitievormen. In de relatie tussen onderwijs en sport bestaat een schoolsportprogramma, waaraan kinderen mee kunnen doen. Ook kennen we het

zwemonderwijs in groep 4, waaraan een vangnetconstructie is gekoppeld waarmee de doelstelling 'ieder kind heeft na het primair onderwijs een zwemdiploma' moet worden bereikt.

Signalering en toeleiding

Voor de signalering van kinderen die niet of onvoldoende bewegen en hun toeleiding naar beweegactiviteiten, zijn in deze leeftijdsgroep van belang: het CJG, scholen voor primair onderwijs (Cito Beweegtoets), vakleerkrachten bewegingsonderwijs, opvangorganisaties, zorgverleners (huisartsen, fysiotherapeuten), vitaliteitscoach. We betrekken deze organisaties/personen in de netwerken die al zijn gevormd (brede school, BOS) en die verder worden ontwikkeld (school/buurt/wijksportverenigingen).

Uitbreiden aanbod

Om te kunnen voldoen aan de NNGB is het noodzakelijk de jeugd (nog) meer te laten bewegen, spelen en sporten. Daarbij gaat het om intensiever gebruikmaken van bestaand aanbod, maar ook uitbreiden van het bestaande aanbod is mogelijk. Wenselijk is extra aandacht voor kinderen met motorische problemen (bijvoorbeeld via Motorische Remedial Teaching).
Uitbreiden van het aanbod is in ieder geval wenselijk voor groepen beweegarme jeugdigen. De BOS-projecten spelen daar op in. Nu deze gefaseerd gaan aflopen, wordt het nieuwe NASB daarvoor ingezet. Structurering kan plaatsvinden via nog op te starten schoolsportverenigingen. In het geval dat jeugdigen ook daarmee niet bereikt worden, wordt de vitaliteitscoach ingezet. Dit instrument wordt ontwikkeld in het lopende project 'Tegengaan overgewicht in wijken'[34].

Bij de uitbreiding van het aanbod wordt ook het bestaande schoolsportprogramma betrokken. Wij willen de functie daarvan voor kinderen die te weinig bewegen en (nog) niet aan sport doen, versterken. Daarvoor zien wij integratie van de schoolsportactiviteiten in het brede school programma als een goede mogelijkheid. Participatie van commerciële sport is daarbij welkom. Deelname van scholen stimuleren we door aansluiting van zoveel mogelijk scholen bij het keurmerk 'sportactieve school' van de KVLO.
In de te ontwikkelen brede school voor ouders wordt voorlichting over gezonde leefstijl ingepast. Ook ouder/kind-activiteiten op het gebied van BSS kunnen daar deel van uitmaken; dit kan bijvoorbeeld een aanknopingspunt zijn voor het meer laten bewegen van allochtone meisjes en vrouwen.

Acties

- Intensivering BSS-activiteiten onder of na schooltijd (bijvoorbeeld via brede school);
- BOS-aanpak in iedere wijk en duurzaam maken;
- Cito Beweegtoets doorontwikkelen tot motorisch leerlingvolgsysteem;
- Extra aanbod via Motorische Remedial Teaching en vitaliteitscoach;
- Schoolsportprogramma verder uitbouwen en integreren in het brede school aanbod;
- Uitbreiding aantal scholen met keurmerk 'sportactieve school';
- Ouder/kind-activiteiten in brede school voor ouders;
- Monitoring van het voldoen aan de beweegnorm.

12 t/m 15 jaar en 16 t/m 23 jaar

De leefwereld voor jeugd verandert sterk bij de overgang van primair naar voortgezet onderwijs. Er wordt een beroep gedaan op zelfstandigheid, er ontstaat meer vrijheid, fysieke en mentale ontwikkelingen (puberteit) spelen een rol, er komen meer impulsen van buiten op de jeugd van 12 t/m 15 jaar af. Dit vraagt om het zelf dragen van verantwoordelijkheid. In de fase van 12 t/m 15 jaar is het meedoen van deze doelgroep dan ook van groot belang. Naast meedoen gaat het dan ook om meepraten,

34 Voor het projectplan: zie de website www.delft.nl/sport, onder het kopje 'Sportbeleid'.

meedenken en meewerken. Het basisaanbod bestaat uit het BSS in de eigen wijk, activiteitenaanbod van sportverenigingen en commerciële sportinstellingen, de lessen bewegingsonderwijs op de scholen en het sport/spel/beweegaanbod via de brede school.

De brede school voortgezet onderwijs ontwikkelt zich de komende jaren volgens drie speerpunten:

- *Een doorlopende, buitenschoolse programmering waar scholen op aansluiten met binnenschoolse projecten (curriculum gebonden aanbod)*
  Vanuit de ervaring dat met alleen een naschools activiteitenaanbod de doelgroep niet wordt bereikt, wordt gezocht naar aansluiting bij en inbedding in het schoolprogramma. Door een programma van reguliere onderwijsprojecten met aanvullend buitenschoolse activiteiten brengen we leerlingen in aanraking met de maatschappij en wordt bijgedragen aan het vergroten van maatschappelijke participatie. Voor het stimuleren van sport en bewegen betekent dit dat er in het schoolprogramma aandacht moet komen voor programma's gericht op sport en bewegen. In 2009 worden uitvoeringsafspraken gemaakt met de scholen over het curriculum gebonden aanbod.
- *Een netwerk en ontmoetingsmomenten voor buitenschoolse aanbieders en experts, docenten en jongeren (kennisgroep BSS Jeugd).*
  Aansluiten bij de belangstelling van deze leeftijdsgroep is een succesfactor. Daarvoor gaan we een stedelijk Kenniscentrum BSS instellen. Onderdeel daarvan is de Kennisgroep BSS Jeugd, waarin docenten bewegingsonderwijs, aanbieders en experts op het gebied van (jongeren)cultuur, sport en wetenschap en techniek participeren. (Er komt ook een Kennisgroep BSS Senioren, zie bladzijde 40. Deze kennisgroepen worden kweekvijvers voor nieuwe initiatieven, mogelijkheden voor aanbod en nieuwe samenwerkingsverbanden).
- *Realisatie en inrichting van broedplaatsen.*
  In de Jeugdnota wordt gesproken over broedplaatsen: plekken waar jongeren elkaar ontmoeten en op basis van interesse en mogelijkheden met elkaar initiatieven ontwikkelen. Een broedplaats op het gebied van sport kan zijn dat een school leerlingen de ruimte en gelegenheid biedt om laagdrempelig hun talenten te verkennen en ontwikkelen, bijvoorbeeld in de vorm van de oprichting/ uitbouw van een schoolsportvereniging.

Bewegen: het bewegen staat in deze leeftijdsgroep onder druk, wordt minder. Redenen hiervoor zijn de overgang van primair naar voortgezet onderwijs (meer huiswerk, maar tegelijk ook meer keuzevrijheid in het eigen handelen), verleidingen op andere gebieden (uitgaan, computers), emotionele en fysieke veranderingen bij de jongeren en bestaand aanbod dat niet goed aansluit op de belangstelling van deze leeftijdsgroep. Wat blijft is het bewegingsonderwijs op school.

Spelen: het kinderlijke spelen verdwijnt steeds verder bij deze leeftijdsgroep. Dit wordt deels vervangen door het veelal in groepsverband spelen op grootschaliger voorzieningen in de wijk (trapvelden). In totaliteit wordt er minder gespeeld om dezelfde redenen als genoemd onder het kopje 'bewegen'.

Sporten 11 t/m 15: de alom bekende dip in de sportbeoefening wordt in deze leeftijdsgroep zichtbaar. Dat hangt samen met redenen zoals onder bewegen en spelen zijn genoemd. Maar ook met de veranderende oriëntatie op vrijetijdsbesteding: het moet vaak flitsender, spectaculairder en uitdagender. Het sporten wordt hiermee trendgevoelig. Commerciële sport speelt hier beter op in dan sportverenigingen. Het zapgedrag wordt in de sport veelal als lastig ervaren, het bemoeilijkt de 'lange termijn-organisatie'. In samenwerking tussen partners op het gebied van BSS moeten 'zapbestendige' BSS-mogelijkheden worden gecreëerd.

Sporten 16 t/m 23: sporten is voor deze leeftijdsgroep de belangrijkste 'beweger'. De deelname aan de georganiseerde sport is echter belangrijk lager dan in de voorgaande leeftijdsgroep. Duidelijk is ook dat er binnen de groep 16 t/m 23 jaar grote verschillen bestaan.

Het Sport en Cultuurcentrum van de TU Delft biedt faciliteiten op het gebied van sporten en bewegen voor studenten. Deelname wordt gestimuleerd door een, in verhouding met het lidmaatschap van

burgersportverenigingen, goedkope Sportkaart. Een vorm van samenwerking van de Delftse sportwereld met TU Delft kan voor beide partijen gunstige effecten opleveren (uitbreiding van mogelijkheden, innovatie, doorstroming, hogere participatie). Ook de (door)ontwikkeling van (nieuwe) accommodaties kan gezamenlijk worden bezien (zwembaddiscussie, ontwikkeling locatie Schiehallen, kunstgras).

Met het onderzoek naar een sportkaart voor jongeren willen we nagaan of het 'gat in het basisaanbod' voor werkende jongeren en mbo-studenten kan worden gedicht. Sportkaart of niet, voor deze leeftijdsgroep geldt ook de noodzaak een modern en zapbestendig aanbod te realiseren. Misschien ook wel een aanbod dat extra rekening houdt met de mogelijkheid van ontmoeting en het opbouwen van sociale netwerken. Bewegen moet immers in deze leeftijdsgroep concurreren met shoppen en uitgaan. Met de doelgroep, het jongerenwerk, sportaanbieders en deskundigen op het gebied van vrijetijdsbesteding van jongeren willen we een aantrekkelijk en beweeglijk aanbod ontwikkelen. Zeker voor Delft kan het daarbij interessant zijn om na te gaan of met techniekpartners in de stad apparatuur/games, die ook een fysieke inspanning vereisen, in de activiteiten kunnen worden ingebouwd. We zullen ook rekening houden met de financiële (on)mogelijkheden van de doelgroep.

Signalering en toeleiding
Voor de signalering van jeugd die niet of onvoldoende beweegt en hun toeleiding naar beweegactiviteiten, zijn in deze leeftijdsgroep van belang: het CJG, vakleerkrachten bewegingsonderwijs, uitvoeringspartners in de brede school (sportbegeleiders), zorgverleners (huisartsen, fysiotherapeuten), vitaliteitscoach. We betrekken deze organisaties/personen in de netwerken die al zijn gevormd en die verder worden ontwikkeld (buurt/wijksportverenigingen). Van belang is ook het extra contactmoment voor jongeren van ongeveer 15 jaar.

Uitbreiden aanbod
In het BSS-beleid krijgen de leeftijdsgroepen 12 t/m 15 en 16 t/m 23 jaar veel extra aandacht. We zien dat bij alle veranderingen waar deze groepen mee te maken hebben, BSS in veel opzichten een positieve en ondersteunende factor kan zijn. We willen daarom dat deze groepen veel meer in beweging komen en daarover meerjarige afspraken maken met scholen en BSS-aanbieders.

De eerste tranche combinatiefunctionarissen willen we daarom zoveel mogelijk inzetten in de leeftijdscategorie 12 t/m 15 en 16 t/m 23 jaar. In hechte samenwerking met de vakdocenten bewegingsonderwijs, de sportverenigingen, het jongerenwerk en de commerciële sportaanbieders dragen zij zorg voor een beter op jongeren afgestemd aanbod en een groter bereik van dat aanbod onder jongeren.
Het is belangrijk jongeren daar zelf meer invloed en verantwoordelijkheid in te geven.
Uitgangspunt is dan ook dat telkens eerst wordt bekeken welke activiteiten jongeren zelf bedenken en hoe zij die zoveel mogelijk ook zelf organiseren. Let wel, conform de Jeugdnota geldt ook hier dat het hebben van verantwoordelijkheid en vrijblijvendheid niet samengaan! Dit uitgangspunt vraagt om een flexibele en uitdagende begeleiding door professionals. Bovendien is er financiële (regeling kleine subsidies) en fysieke (trapvelden, dubbelgebruik scholen/schoolpleinen, tijd in gym-/sportzalen) ruimte nodig.

Het stimuleren van vrijwilligerswerk bij sportverenigingen of andere sportieve activiteiten via de maatschappelijke stage (72 uur per leerling verplicht vanaf schooljaar 2011-12), past prima bij dit gedachtegoed. We geven er wel de voorkeur aan dat leerlingen de stage niet bij hun eigen vereniging doen, dit om blikverruiming te bevorderen.
We willen onderzoeken of het voor de leeftijdsgroep 12-15 jaar/16-23 jaar interessant is een sportkaart te introduceren, waarmee jongeren op een flexibele manier gebruik kunnen maken van verschillende beweeg- en sportmogelijkheden. Een combi met een digitale presentatie van het aanbod (en digitaal aanmelden) kan helpen om het geheel effectief te laten draaien. We willen ook onderzoeken of deze sportkaart kan aansluiten bij de sportregeling en/of Delftpas.

Deze jongerenaanpak geven we een gezicht door een aantal jonge Delftse sporters ook hier uit te roepen tot sportambassadeurs van Delft.

Acties

- Initiëren stedelijk Kenniscentrum BSS;
- Initiëren broedplaats BSS;
- Afspraken met scholen voor v.o. over curriculum gebonden aanbod;
- Meerjarige afspraken met scholen en BSS-aanbieders over activiteiten;
- Gebruik regeling Combinatiefuncties bij organisaties gericht op de doelgroep;
- Onderzoek haalbaarheid sportkaart voor de doelgroep;
- Monitoring halen van de beweegnorm.;
- Samenwerking met TU Delft versterken;
- Versterken samenwerking met techniek- en cultuurorganisaties;
- De sportkaart is niet afhankelijk van de samenwerking met de TU Delft, het is ook een instrument voor verenigingen en daluren.

5.5.2 Middengroep: 24 t/m 39 jaar

In de leeftijdsgroep 24 t/m 39 jaar wordt het patroon dat in de eindfase van de groep 16 t/m 23 jaar is ontstaan niet alleen voortgezet, maar zelfs nog verstevigd. In het begin: de studie is afgerond of de eerste stappen in de arbeidscarrière zijn gezet. Daarna krijgen werk en relaties prioriteit. Te omschrijven als de periode van oogsten van wat er in de jeugd- en jongerenperiode is gezaaid en het opbouwen van een zo goed mogelijke maatschappelijke positie. Bewegen blijft beperkt, spelen is vrijwel gestopt, sporten is dé vorm van fysieke activiteit. Er wordt een grote mentale component toegevoegd aan het lichamelijk kunnen: mensen gaan verstandiger en bewuster met hun lijf om, zijn tactisch en technisch beter dan de jongere groep. Aan het eind van deze leeftijdsgroep gaat een goede gezondheid (en het behouden daarvan) als thema een steeds belangrijkere rol spelen.

Bewegen: het bewegen blijft beperkt tot noodzakelijke activiteiten. Incidenteel komt flinke beweging voor in doe-vakanties (fietsen, wandelen, avonturen).

Spelen: fysiek spelen komt weinig meer voor, spelen via elektronische mogelijkheden (gaming) daarentegen wel. Daarin is de fysieke activiteit echter veelal beperkt. Bij eventuele gezinsuitbreiding ontstaat het 'spelen met', waarin het stimuleren van spelen door de nieuwgeborenen belangrijk is. Daarmee wordt de basis gelegd voor een gezond leefgedrag bij de nieuwe generatie.

Sporten: het deelnemen aan sport beleeft prestatief gezien zijn hoogtepunt. De fysieke ontwikkeling is op optimaal niveau. Niet iedereen acteert echter op het hoogste niveau. De deelname aan breedtesportactiviteiten is groter dan die aan het sporten op het hoogste niveau bij een club of in een sport.

Uitbreiden aanbod

Het BSS-patroon in deze grote groep is zeer divers en is vaak een restpost van het drukke, dagelijkse bestaan. Het is daarom een gezonde beweegstrategie om mensen te verleiden vaker de trap te nemen, op de fiets te stappen, gezond te eten, te spelen met de kinderen en via de werkgever fitness te regelen. Allerlei gemeentelijk beleid (onder andere het Fietsactieplan, de nota Ruimte voor spelen en de nota Lokaal gezondheidsbeleid) is erop gericht hiervoor goede randvoorwaarden te scheppen. Sportverenigingen en commerciële sportaanbieders kunnen samenwerken om een aanbod te doen aan bedrijven en instellingen, die geïnteresseerd zijn in beweegmogelijkheden voor hun personeel.

Ook met het oog op het (teruglopende) bestand van de eigen competitiesporters is samenwerking en productvernieuwing voor sportverenigingen van wezenlijk belang. De meeste competitiesporters houden het kort na hun dertigste verjaardag voor gezien. Door het aanbieden van sportvarianten (naast veldcompetitievoetbal bijvoorbeeld zaalvoetbal, pannavoetbal of 7-7voetbal) of combisport (Concordia – als voorbeeld met voetbal, tennis, cricket, golf) kunnen mensen naar eigen voorkeur variëren binnen hun eigen sociale netwerk.

Een andere mogelijkheid is het verbinden van verschillende clubs/sporten (commerciële sportaanbieders worden daarbij niet uitgesloten). Dergelijk combi's kunnen ook aantrekkelijk zijn voor mensen die (weer) willen gaan sporten. Dat geldt bijvoorbeeld nu al voor een aantal loopgroepen, maar zou zeker ook kunnen gaan gelden voor combinaties met fitness of een verdedigingssport. Samen met de Sportraad van Delft, verenigingen en andere beweegaanbieders, willen we aan de slag met varianten, combi's en nieuwe sporten. De marketingkant hiervan is essentieel. De sociale structuur wordt steeds belangrijker (in sporttermen 'de derde helft'). Uit de sportieve activiteiten bloeien vaak weer nieuwe structuren op, zoals vrienden- of trainingsgroepen. Hier ligt ook een kans voor de georganiseerde sport om door aanpassing/vernieuwing binnen de sportverenigingen deze groepen weer terug te krijgen, of beter: in de toekomst binnen de vereniging te behouden. Ledenverlies in deze leeftijdsgroep is extra pijnlijk omdat daarmee dan ook potentieel kader uit de sportverenigingen verdwijnt. Nog een reden om extra aandacht te besteden aan de groep is dat die in grote mate bestaat uit ouders van sportende kinderen. Zij vormen een interessant doelgroep om bij de verenigingen te betrekken, als actief sporter en als vrijwilliger.

Inhoudelijk willen we de combinatie leggen met de in de nota Lokaal gezondheidsbeleid bepleitte aandacht voor een gezonde leefstijl. Organisatorisch willen we vernieuwend sportaanbod bekend maken via de website Sport in Delft, de krant voor zorg en gezondheid, en de vrije sportmedia. Tot slot is het interessant na te denken over financiële/contributiearrangementen die bij een flexibel aanbod en gebruik horen.

Acties

- Samenwerking sportverenigingen en commerciële sportinstellingen om te komen tot een gezamenlijk bedrijfssport/beweegaanbod;
- Vernieuwing in de sport: BSS-aanbod aansluiten op wensen en mogelijkheden van mensen in het arbeidsproces;
- Onderzoeken mogelijkheden voor financiële/contributiearrangementen voor de doelgroep;
- Monitoring halen beweegnorm;
- Vernieuwend aanbod.

5.5.3 Kroongroep: boven 40 jaar

Behouden van een goede gezondheid, plezier beleven aan de activiteit en de sociale context zijn leidende motieven. Het leveren van prestaties wordt minder belangrijk. Sporten wordt steeds meer sportief bewegen met soms een speels element. De focus verschuift van bewegen door sporten naar sporten door bewegen. Lichaamsbeweging in groepsverband levert een niet te onderschatten bijdrage aan zowel fysieke, mentale als sociale gezondheid.

Gezinsleven en maatschappelijke carrière doen een groot beroep op de beschikbare tijd. Het is de groep die van alles kan: zelf fysiek actief zijn en tegelijk actief in sociale zin. Het is daardoor belangrijk om deze groep minimaal te behouden voor sporten, spelen en bewegen. Liever nog: de actieve groep verder te vergroten. De beste motivatie daarvoor is dat mensen uit deze groep het zelf leuk vinden om aan die activiteiten mee te doen. En dat betekent dat er een passend aanbod nodig is; aanbod dat inhoudelijk anders is dan het aanbod voor lagere leeftijdsgroepen.

Bewegen: in het beweeggedrag van deze groep valt op dat men zelf regie wil hebben op het bewegen. Dat wordt in toenemende mate ingegeven door gezondheidsmotieven (overgewicht, behoud van fysieke mogelijkheden). De groep kan dat veelal zelf goed organiseren en zoekt beweegactiviteiten die aansluiten bij de wensen en mogelijkheden (samenhang met dagindeling, gezin, werk). Dat is de voedingsbodem voor het gaan bewegen in commerciële sportcentra die daar adequaat op inspelen.

Spelen: doelbewust spelen komt als specifieke activiteit weinig voor. Net als bij de leeftijdsgroep 24 tot en met 39 jaar gaat het gaming wel aan populariteit winnen.

Sporten: de sportbeoefening verandert duidelijk. Veel georganiseerde sport houdt op bij 40 jaar. Veel sporten hebben deze groep te weinig te bieden, waardoor men afhaakt. Dit is een van de redenen waarom het percentage 'niet verenigingsgebonden sporters' in deze groep sterk stijgt. Trimmen, fietsen en fitness zijn sporten die dan ook bovenaan staan in het overzicht van meest beoefende sporten.

Uitbreiden aanbod

De aanpak als verwoord bij de leeftijdsgroep 24 t/m 39 jaar geldt ook voor deze groep. We voegen daar nog drie aspecten aan toe, die het beste bij deze leeftijdsgroep passen. Zij horen echter in meer of mindere mate net zo goed bij andere leeftijdsgroepen (zeker op individueel niveau).

Meer spelen kan worden gestimuleerd door in de programmering van wijkactiviteiten via de buurtsportvereniging ook voor deze doelgroep activiteiten te ontwikkelen en op te nemen. Vanuit het oogpunt van sociale cohesie in de wijk, is gezamenlijk bewegen, spelen en sporten met jongere leeftijdsgroepen een pluspunt. Ook hier kan de kennisgroep BSS een nuttige rol spelen. Van die kennisgroep maken organisaties als BWD, SOD, sportverenigingen, commerciële sport, fysiotherapeuten en huisartsen deel uit. De eisen aan dat programma zijn dat het preventief, therapeutisch en activerend is en een gezonde leefstijl bevordert. Dit programma krijgt de naam Big Move Delft[35]. Daarvan maakt de vitaliteitscoach deel uit.

Bij deze leeftijdsgroep is aandacht nodig vanwege (dreigende) gezondheidsklachten of revalidatie na blessures en medische ingrepen e.d. Hier sluiten we naadloos aan op de nota Lokaal gezondheidsbeleid en de daarin beschreven Big Move-aanpak. Kort gezegd komt deze er op neer dat risicogroepen actief worden toegeleid naar het beschreven (wijk)aanbod. Belangrijke elementen in deze aanpak zijn

35 Voor meer informatie over Big Move zie de Nota Preventief lokaal gezondheidsbeleid (2008), te vinden op de website www.delft.nl/sport en de websites www.bigmove.nu en www.bigmoves.nl

samenwerking tussen fysiotherapeuten en sportscholen, samenwerking met ziektekostenverzekeraar(s), de inzet van de vitaliteitscoach en de organisatie van een opstap beweegaanbod.

Verder past de opmerking dat BSS-vormen (en het variëren of combineren ervan) met het oplopen van de leeftijd mee moeten ontwikkelen. Golf, nordic walking, pétanque, baantjes zwemmen, fietsen, wandelen, fitness – het zijn voorbeelden van beweegvormen die voor deze groep aantrekkelijk (blijken te) zijn. In dat verband past ook de constatering dat door beweegarmoede, maar juist ook door eenzijdig bewegen, conditie en spiergebruik/kracht op een bedenkelijk niveau kunnen belanden. Bij de vernieuwing van het aanbod mag de fysieke ontwikkeling/onderhoud aandachtspunt zijn.

Met het oplopen van de leeftijd wordt de mogelijkheid om in de eigen omgeving te kunnen (blijven) bewegen relevanter. Daarom willen we (een deel van) het aanbod organiseren. De wijk- of buurtsportvereniging is daarvoor een goed instrument. Die vereniging functioneert als springplank voor het vernieuwde aanbod naar de wijk (adoptiemodel) en dient voor de wijkbewoner op een handige, aantrekkelijke en toegankelijke manier BSS-deelname mogelijk te maken.

Bij de inrichting van een grootschalige speelvoorziening per wijk (in de nota Ruimte voor spelen) kan met de inrichting van bijvoorbeeld. playgrounds rekening worden gehouden met gebruik door meerdere leeftijdsgroepen. Een playground voor hogere leeftijdsgroepen is landelijk inmiddels ook in ontwikkeling. We kunnen daarbij aansluiten of mogelijk een pilotproject initiëren.

Tot slot willen we het totaal van deze ontwikkeling benutten om (nieuwe) vrijwilligers te werven. Hiermee sluiten we aan op de nota Vrijwilligers en mantelzorgers. Vrijwilligers kunnen gedurende een voor hen overzichtelijke periode actief zijn (projectaanbod) en kunnen terugvallen op een sterke onderliggende organisatie (zie hoofdstuk 4.3.9).

Acties

- Inzet Kennisgroep BSS;
- Introductie en uitbouwen Big Move Delft;
- Initiëren bedrijfssportarrangementen;
- Vernieuwing sportaanbod, specifiek voor doelgroep;
- Oprichting buurt/wijksportverenigingen;
- Monitoring halen beweegnorm.

Boven 65 jaar

Alles wat voor de vorige leeftijdscategorie beschreven is, gaat ook voor deze groep op. Met twee aanvullende opmerkingen. Ten eerste is deze leeftijdsgroep organisatorisch interessant. Vanuit het vrijwilligerswerk, koopkracht en gebruikmaken van accommodaties tijdens daluren (overdag!) is hier nog veel te winnen. Ten tweede komt vanuit de doelgroepgedachte een nieuwe organisator om de hoek kijken: de Stichting Ouderenwerk Delft (SOD). Onder de noemer Meer Bewegen Voor Ouderen (MBVO) worden lessen en cursussen georganiseerd waarbij sport en spel als beweegelementen worden ingezet. Eerdere pogingen om groepen uit het MBVO door te laten stromen naar de reguliere sportverenigingen strandden om twee redenen: de groep was een sociale eenheid geworden die men niet wilde loslaten in groter verenigingsverband, en de sportverenigingen waren niet toegerust of bereid om aan de specifieke wensen van deze groepen tegemoet te komen. Samen met de SOD, de Sportraad van Delft en sportverenigingen willen we deze beweging toch in gang zetten.

In deze hoogste leeftijdsgroep verdwijnt met het afnemen van de fysieke mogelijkheden - uitzonderingen daar gelaten - het 'echte' sporten uit beeld. Het sporten gaat op in bewegen in spelvorm. Behoud of verbetering van gezondheid zijn de belangrijkste redenen om daar aan te doen. Niet altijd uit eigen beweging, vaak wordt dit aangestuurd vanuit de medische hoek (huisarts, fysiotherapeut, specialist), denk bijvoorbeeld aan revalidatie na een hartinfarct bij de Harttrimclub. De groep boven 65 jaar kan een belangrijke rol spelen in de verdere ontwikkeling van BSS door bestuursfuncties te vervullen en hun

deskundigheid en ervaring daarvoor in te zetten. Het betrokken blijven, werkt meteen positief op de mentale en sociale gezondheid van de groep.
Omdat de verschillen tussen de drie thema's wegvallen, zijn ze hierna ook onder één noemer geplaatst.

Bewegen – Spelen - Sporten: voor behoud van, of na een ziekte weer terugkrijgen van een goede gezondheid blijft bewegen een belangrijke voorwaarde. Rust roest immers en bewegen behoudt simpelweg de mogelijkheid tot zelfstandig verplaatsen, al dan niet met een hulpmiddel zoals een rollator. Ook mentaal heeft dat een positieve werking: wie goed in zijn vel zit, voelt zich mentaal ook beter. Is zelfstandig wonen echter niet meer mogelijk, dan is bewegen in een verpleeg- of verzorgingshuis ook van belang.
Om blijvend bewegen mogelijk te maken voor de 65-plusgroep moet een passend aanbod bestaan. Omdat de verschillen in gezondheid, en daarmee de bewegingsmogelijkheden, sterk uiteen gaan lopen, gaat het daarbij om een divers aanbod. Wandelen, zwemmen, nordic walking, fitness, jeu de boules, gymnastiek en golf zijn daar voorbeelden van. Behalve de sportvormen moet ook de accommodatie toegesneden zijn op gebruik door deze groep: rollatorvriendelijk, aanwezigheid van banken om tussentijds te kunnen rusten, aanwezigheid van een defibrillator om maar een paar voorbeelden te noemen. Ook aan de begeleiding worden extra eisen gesteld.

Uitbreiden aanbod 65-plus
'Als je eenmaal 65-plus bent, hoef je niet meer te bewegen'. Niets is minder waar. In onze communicatie krijgt de boodschap 'Ik ben 65+ en ik beweeg' dus prioriteit. Uit de bij de vorige leeftijdsgroepen beschreven aanpak benadrukken we hier de ontwikkeling/verdere ontwikkeling van beweegaanbod op wijkniveau, inzet als deskundig vrijwilliger en Big Move Delft. Juist voor deze doelgroep zullen we nauwgezet volgen hoe het gesteld is met het halen van de beweegnorm. Aanvullend op het voorgaande geldt voor deze groep dat het aangaan/behouden van sociale contacten essentieel is. Dat betekent dat accommodaties niet alleen goed toegankelijk moeten zijn, maar ook de mogelijkheid moeten bieden voor een praatje voor- en achteraf.

Acties
- Toegankelijkheid en inrichting voorzieningen afstemmen op mogelijkheden en behoefte van de doelgroep;
- Verschuiven aanbod MBVO naar sportverenigingen;
- Benutten Kennisgroep BSS;
- Introductie en uitbouwen Big Move Delft;
- Vernieuwing sportaanbod, specifiek voor doelgroep;
- Oprichting buurt/wijksportverenigingen;
- Monitoring halen beweegnorm;
- Afstemming toegankelijkheid en inrichting voorzieningen op mogelijkheden en behoefte van de doelgroep;
- Afstemming begeleiding activiteiten op situatie en leeftijd doelgroep.

Hoofdstuk 6 Actieprogramma Delft Gezond, Sociaal, Actief 2009-2012

6.1 Inleiding

In het voorgaande hoofdstuk is aandacht besteed aan bestaande situaties op het gebied van BSS voor verschillende leeftijdsgroepen, aan ontwikkelingen en hebben we beschreven hoe we daar de komende jaren beleidsmatig op willen inspelen. In het Actieprogramma Delft Gezond, Sociaal, Actief 2009-2012 maken we de beleidsvoornemens concreet en brengen we ze onder een aantal grote noemers bij elkaar.

6.2 Actieprogramma Delft Gezond, Sociaal, Actief 2009-2012

De noemers van ons actieprogramma voor de periode 2009-2012 zijn:

1. Vernieuwing Sportaanbod
2. Jongeren Bewegen
3. De Wijk Beweegt
4. Sterke sportverenigingen
5. Clustering Sportaanbod
6. Iedereen doet mee
7. Big Move Delft
8. Ruimte om te bewegen
9. Kenniscentrum BSS
10. Communicatie/informatie

1. Vernieuwing Sportaanbod

Door in te spelen op de veranderende vraag naar activiteiten, ontstaat de noodzakelijke vernieuwing in BSS. Er wordt geëxperimenteerd met nieuwe vormen van BSS om te ondervinden wat op langere termijn kansrijke nieuwe vormen zijn. De jaarlijkse 'Nieuwe Sporten dag' is een platform om vernieuwing in het sportaanbod zichtbaar te maken.
De verbinding met techniek en cultuur (dansvormen, streetdance, computer gestuurde bewegingsvormen als Wii, fitness, gaming).
Naast vernieuwing gaat het ook om het vinden en toepassen van attractieve variaties op bekende sporten (bijvoorbeeld zaalvoetbal, pannavoetbal of 7-7voetbal) of combinaties van sporten (ook commerciële sport).
Speciale aandacht is er voor vernieuwend sportaanbod voor de midden- en kroongroep. Dat aanbod verandert niet alleen qua aard (golf, nordic walking, pétanque, baantjes zwemmen, fietsen, wandelen, fitness) maar ook qua wijze van aanbieden (andere tijden - meer overdag - en andere locaties dan bij de traditionele sport).

2. Jongeren (12 t/m 23 jaar) bewegen

Samen met de Jongerenraad, Delftse Sportambassadeurs, de Sportraad van Delft, sportverenigingen en wellicht de TU Delft willen we een jongerensportkaart invoeren. Jongeren die niet in aanmerking komen voor een studentensportkaart kunnen met de jongerensportkaart op een daarmee vergelijkbare wijze door het jaar heen meedoen aan BSS-activiteiten. De eerste lichting combinatiefunctionarissen zetten we onder andere in ten behoeve van deze leeftijdsgroep. Jeugdige talenten zetten we in als sportambassadeurs.

3. De Wijk Beweegt

We vinden het belangrijk BSS terug te brengen in de stad. Het aanbod van (clusters van) BSS/organisaties moet daarom een plaats en een gezicht krijgen in de wijken. Zo ontstaat de verbinding van dit aanbod met een structureel voortgezette BOS-aanpak, peuterwerk, brede school programma, aanbod voor volwassenen in de wijk en Big Move Delft. Dat geldt echter ook omgekeerd: de BSS-aanbieders worden (weer) aangesloten op een breed publiek.
We zorgen ervoor dat mensen die in een wijk met BSS-programma's aan de slag zijn, elkaar regelmatig

treffen om zoveel mogelijk te kunnen profiteren van kennis, menskracht, accommodaties, activiteiten en contacten. Waar mogelijk brengen we dit bijeen in wijk- of buurtsportverenigingen.

4. Sterke sportverenigingen

Gezien de terugloop in het ledental bij de georganiseerde sport en de vergrijzing van een deel van het kader bij sportverenigingen is de continuïteit van Delftse sportverenigingen niet op voorhand verzekerd. Met deze nota BSS proberen we ook voor de Delftse sportverenigingen een gezonde basis te houden/krijgen. Dat alles neemt niet weg dat we op weg moeten naar sterkere sportorganisaties, waar een groot/groter deel van de werkzaamheden door professionals wordt gedaan. De gemeente ondersteunt desgevraagd inhoudelijk initiatieven en tracht randvoorwaarden te scheppen. De opmerkingen over sport en economie zijn hier zeker relevant (zie hoofdstuk 3.1).

5. Clustering sportaanbod

Samen met de Sportraad van Delft, sportverenigingen en commerciële sportaanbieders wordt actief gezocht naar mogelijkheden om een gezamenlijk aanbod te creëren. Daarbij wordt onderzocht of het mogelijk is combilidmaatschappen te introduceren. Gezamenlijk gebruik van accommodaties wordt daarbij ook betrokken.

6. Iedereen doet mee (Inclusieve samenleving)

Voor mensen met een beperking geldt dat BSS misschien nog wel belangrijker is dan voor andere groepen. Hun mogelijkheden zijn echter beperkt(er). Met de Sportraad van Delft, scholen voor speciaal onderwijs, zorgaanbieders, organisaties op het gebied van mensen met een beperking en mogelijk nog anderen, maken we hier de komende jaren veel werk van. Delft Inclusieve sportgemeente is onze doelstelling.

7. Big Move Delft

De Big Move Delft aanpak beoogt mensen te bereiken waarvoor beweegarmoede (op termijn) een gezondheidsrisico inhoudt. Het realiseren van een gezonde(re) leefstijl en deelname aan het BSS-wijkaanbod moet de gezondheidsrisico's beperken (zie de nota Lokaal gezondheidsbeleid). De vitaliteitscoach kan hierbij op individueel of gezinsniveau een begeleidende rol spelen.

8. Ruimte om te bewegen

We versterken de verbindingen tussen voorzieningen op het gebied van BSS om meer, diverser en effectiever gebruik te maken van de beschikbare ruimte om te bewegen. Dergelijke ruimte moet er in de eigen wijk, in en rond de stad zijn: schoolpleinen, trapvelden, playgrounds, gymzalen, commerciële sportvoorzieningen, sportvelden, sporthallen, zwembaden, BSS-voorzieningen (zoals trim-, fiets-, skeeler- en wandelpaden) in recreatiegebieden (Delftse Hout, Kerkpolder, Abtswoudse park, Midden Delfland). We spelen met partners op het gebied van BSS in op nieuwe ontwikkelingen op het gebied van BSS en de daarbij horende accommodaties. Ook bewaken we planmatig (aan de hand van renovatieschema's) de kwaliteit van de voorzieningen.
Naast deze voorzieningenkant experimenteren we met het verkrijgen van meer inhoudelijke ruimte om te bewegen, bijvoorbeeld door het uitbreiden van het aantal uren BSS onder schooltijd en inbouwen van BSS in activiteitenprogramma's in verzorgingshuizen.

9. Kenniscentrum BSS

Samen met de Sportraad van Delft, commerciële sportaanbieders, vakleerkrachten bewegingsonderwijs, TU Delft, ROC Mondriaan, welzijnswerk, zorgverleners en instellingen en het onderwijs willen we de inhoudelijke vernieuwing van het BSS-aanbod in Delft een stevige impuls geven. Het gaat dan telkens om ideeën die in de Delftse praktijk direct toegepast kunnen worden. Daarvoor wordt een stedelijk Kenniscentrum BSS gestart.

10. Communicatie en informatie

Om het BSS-aanbod beter bekend en toegankelijk te maken, versterken we de website Sport in Delft (www.delft.nl/sport). We willen daar een reserveringssysteem en digitale postbus aan koppelen. We streven naar continuïteit in de aandacht en willen dat bij BSS betrokken partijen op de hoogte blijven van ontwikkelingen om daardoor adequaat te kunnen handelen.
Bij communicatie rond BSS zullen we consequent het belang van een gezonde leefstijl, het halen van de beweegnorm en de mogelijkheden van (individuele) financiële ondersteuning benadrukken.

Hoofdstuk 7 Randvoorwaarden

7.1 Inleiding

Om het actieprogramma Delft Gezond, Sociaal, Actief 2009-2012 te kunnen realiseren, moet een aantal randvoorwaarden worden ingevuld. Dit zijn:

- Kader;
- Accommodaties;
- Financiën.

7.2 Kader

Het vrijwillig kader bij sportorganisaties staat onder druk. Daarover is in de paragrafen 3.5 'Vrijwilligers' en 4.3.9 'Versterking organisatie in de sport' al geschreven. Daarin zijn mogelijke oplossingen aangedragen en is de conclusie getrokken dat aan een mate van professionalisering op het gebied van BSS niet kan worden ontkomen. Daaraan willen wij een impuls geven via de 'Impuls Brede scholen, sport en cultuur' (regeling Combinatiefuncties, zie ook paragraaf 2.3.2). Delft komt in 2009 in aanmerking voor een rijkssubsidie voor 6,3 fte. In 2010 komt daar 1,9 fte bij, en in 2012 nog eens 5,0 fte. In totaal gaat het dan om 13,2 fte.

Wij treffen de voorbereidingen voor aanstelling en inzet van combinatiefunctionarissen in 2009. Het gaat dan om het opstellen van toewijzingscriteria en takenpakket, werven en aanstellen van kandidaten. De inzet van combinatiefunctionarissen start dan per 1 januari 2010. Prioriteit voor de inzet van combinatiefuncties ligt in 2010 bij de combinatie sport – voortgezet onderwijs. Dit sluit aan bij ons actieprogramma (hoofdstuk 6.2 thema 4 'Jongeren bewegen'). Voor de cofinanciering vanaf 2011 zijn mogelijkheden binnen de programma's Jeugd & Onderwijs en Wonen Zorg Welzijn. Een voorstel daarvoor wordt in de programmabegroting 2010- 2013 uitgewerkt.

Actie

- Uitwerken voorstel cofinanciering Combinatiefuncties

7.3 Accommodaties

Het Delftse accommodatiebestand is goed op orde (zie ook paragraaf 4.3.5). Voor realisatie van het BSS-beleid (met als meetbare doelstelling dat Delftenaren voldoen aan de beweegnorm en daarmee afhankelijk van hun leeftijd een half tot een uur per dag aan BSS- activiteiten moeten doen) zullen meer activiteiten georganiseerd gaan worden. Daarvoor moet dan ook accommodatie beschikbaar zijn. Het betekent echter niet één-op-één dat nieuwe accommodaties zullen worden aangelegd of gebouwd. Soms kan het gaan om het opwaarderen van bestaande voorzieningen (zoals omzetting van natuur- in kunstgras, omzetten van trapvelden in playgrounds). In andere gevallen gaat het om meer, beter en gedeeld gebruik van bestaande BSS-voorzieningen (zoals schoolpleinen, sportaccommodaties die overdag niet worden gebruikt). De nota Ruimte voor spelen geeft als suggestie ook nog de inzet van de Straatspeelregeling, waardoor ook straten regelmatig(er) voor BSS-activiteiten kunnen worden gebruikt. Bij nieuwbouw van scholen en sportvoorzieningen en herinrichting van openbare ruimte wordt waar mogelijk rekening gehouden met ruimte voor vrijetijdsactiviteiten.
Wij streven ernaar om tot clusters van multifunctionele voorzieningen en activiteiten te komen; clusters waar een diversiteit aan buiten- en binnenactiviteiten gedurende de hele dag en het hele jaar mogelijk is. We houden op sportaccommodatiegebied daarbij een geografische verdeling over de stad aan. Met de grootste voorzieningen op bestaande sportparken.

- Noord: sportpark Brasserskade
- Oost: sportparken Biesland, Delftse Hout en Pauwmolen
- Zuid: sportparken Kruithuisweg en Tanthof Zuid
- West: sportparken Kerkpolder en Hof van Delft

Deze parken liggen allen aan de buitenrand van de stad. Het sportpark Mozartlaan is het enige sportpark dat in een wijk (Buitenhof) ligt. De mogelijkheden van dat park betrekken we bij de ontwikkeling van een buurt/wijksportvereniging Buitenhof. Ons streven is om BSS-activiteiten ook verder in de stad mogelijk te maken. Meer binnenstedelijke ruimte wordt geschapen door de eerder genoemde aanleg van playgrounds, inrichting en gebruik van schoolpleinen als BSS-pleinen, breder gebruik van voorzieningen als speeltuinen en in de toekomst ook scheppen van ruimte voor BSS bij nieuwe stedelijke ontwikkelingen.

Speciale aandacht geven we aan de gymzalen, die wijkaccommodaties bij uitstek zijn. De huidige gymnastieklokalen in Delft zijn gebouwd ten behoeve van het gebruik door lichamelijke opvoeding van het basisonderwijs. Later is besloten deze gymzalen open te stellen voor gebruik door derden ten behoeve van sport. Beheer, onderhoud en schoonmaak zijn dan ook vanuit historisch perspectief geënt op onderwijsgebruik. Om uitvoering te kunnen geven aan de beleidsdoelstellingen van BOS, brede school, NSO, scholen en sport is aanpassing van de gymzalen naar een multifunctionele accommodatie (MFA) gewenst. Dat betekent dat er maatregelen nodig zijn op het gebied van beheer en onderhoud, en renovatie en nieuwbouw.

Het gebruik van gymzalen/sporthallen willen wij, passend bij het BSS-beleid, als volgt faciliteren:
08.00-15.30 uur onderwijs, bewegingsonderwijs;
15.30-18.00 uur BOS/NASB- en brede school activiteiten;
18.00-23.00 uur buurt/wijksportverenigingen, sportverenigingen en particulier gebruik (in die volgorde).
In vakanties willen we deze voorzieningen gaan gebruiken voor BSS-activiteiten in instuifvorm. Ook kunstgrasvelden kunnen daarbij worden betrokken. Dit past bij de wens om tot een jaarkalender met BSS-activiteiten te komen.

De huidige inrichting van de gymzalen is nog gebaseerd op de oude onderwijsnormen en onvoldoende toegerust om een gevarieerd aanbod te kunnen doen voor bewegen, spelen en sporten. Er is naar verwachting gedurende vier jaar gemiddeld € 18.000 uit bestaand budget nodig om de inrichting te moderniseren. Dit zal uiteraard in samenspraak met de vakleerkrachten - eventueel combinatiefunctionarissen - en gebruikers van de diverse zalen ingevuld worden. Hierbij denken we aan moderne, koppelbare inrichtingelementen, voorzieningen voor muziek en geluid. Extra noodzakelijke schoonmaak van de accommodaties zal bij de aanbesteding van het schoonmaakonderhoud worden meegenomen. In beide gevallen komt het Sportbedrijf met voorstellen.

Ook bij nieuwbouw en renovatie houden we rekening met de veranderde vraag naar BSS-activiteiten en de consequenties daarvan voor de gymzalen. Belangrijke aspecten zijn maatvoering (moderne gymzalen zijn groter), sociale veiligheid (situering, indeling en zichtlijnen) en kwaliteit (voldoen aan NOC*NSF-normering).

De relatie tussen onderwijs en sport willen we bij de accommodaties ook op andere wijze versterken. Het creëren van gedeelde accommodaties van scholen en sportverenigingen, met daaraan gekoppeld een buurtfunctie, ondersteunen we via het BOS-accommodatiefonds.

Voor de zwembaden geldt dat er momenteel onderzoek wordt gedaan naar de toekomst van de zwembaden in Delft.

Acties

- Aanpassing verhuurbeleid gymzalen/sporthallen;
- Aanbod ontwikkelen van BSS-instuiven in vakantieperiodes;
- Ontwikkelen voorstel voor modernisering inrichting gymzalen;
- Extra schoonmaak als gevolg van meer BSS-activiteiten meenemen in aanbesteding schoonmaakonderhoud.

7.4 Financiën

De gemeente Delft krijgt van het ministerie van VWS een subsidie ad € 600.000 in het kader van het NASB. Voorwaarde is dat de gemeente voor cofinanciering ter hoogte van hetzelfde bedrag zorgt.
N.b. In onderstaande overzichten zijn alle bedragen x 1.000

7.4.1 Inkomsten

Het NASB is een afspraak tussen het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en de sportkoepel Nederlands Olympisch comité*Nederlandse Sport Federatie (NOC*NSF). Er is een rijksbudget van 38 miljoen euro beschikbaar voor participerende gemeenten. Deze bijdrage komt in twee tranches beschikbaar, de eerste in 2008. Voor toedeling van middelen uit de eerste tranche is een lijst gemaakt van ruim vijftig gemeenten, gerangschikt naar de grootste gezondheidsachterstand (door RIVM/TNO op basis van gegevens over Sociaal Economische Status - SES). De gemeente Delft behoort tot de gemeenten in de eerste tranche. Voorwaarde voor de toekenning is dat de participerende gemeente voor eenzelfde bedrag meefinanciert.

NASB – subsidietoekenning/cofinanciering

	2008	2009	2010	2011	2012	Totaal
Subsidie NASB	150	300	150	-	-	600
Cofinanciering gemeente	-	-	150	300	150	600

7.4.2 Budget

De NASB-subsidie is in het tweede kwartaal van 2008 beschikbaar gekomen. Plannen voor uitvoering zijn in 2008 in samenspraak met BSS-partners ontwikkeld en in deze nota BSS 2009-2012 vastgelegd. Dat betekent dat in 2008 geen beroep is gedaan op de toegekende subsidie. Het subsidiebedrag uit 2008 is doorgeschoven naar 2009. Het bestedingsschema van de NASB-gelden is daardoor afwijkend t.o.v. de toekenning:

NASB – subsidie 2009 - 2012

	2009	2010	2011	2012	Totaal
Subsidie NASB	160	210	230	-	600

De gemeentelijke cofinanciering wordt via twee lijnen geregeld. Enerzijds met het via de programmabegroting 2009-2012 beschikbaar gestelde budget 'Vernieuwing in de sport, anderzijds met middelen uit andere gemeentelijke programma's voor bewegen, spelen en sporten:

Gemeentelijke bijdrage 2009 - 2012

Nieuw Beleid	Progr. Begroting	100	100	100	100	400
Specifieke bijdragen van programma's en beleidsterreinen aan NASB	LGB JGZ WZW I & I	30 20 35 20	40 20 35 20	20 35 20	20 35 20	70 80 140 80
Totaal		205	215	175	175	770

Samenvoeging van de NASB-subsidie van het ministerie van VWS en de gemeentelijke cofinanciering, levert het onderstaande totaal budget voor uitvoering van het beleid BSS in de periode 2009-2012 op:

Beschikbaar BSS - budget 2009 - 2012

		2009	2010	2011	2012	Totaal
Uitvoering BSS-beleid	NASB gemeentelijke bijdrage	160 205	210 215	230 175	- 175	600 770
		365	425	405	175	1.370

7.4.3 Bestedingsvoorstel

Het totaal budget voor uitvoering van het BSS-beleid 2009-2012 bedraagt € 1.370.000. Voor de besteding wordt dat budget verdeeld over vier thema's:

- Vernieuwing in de sport 2009-2012;
- Prioriteiten BSS 2009-2012;
- Communicatie en Informatie;
- Verdere Acties.

Onder deze vier thema's zijn de tien onderdelen van het Actieprogramma Delft Gezond, Sociaal en Actief 2009-2012 geplaatst. Op basis daarvan ziet de financiële planning ziet er als volgt uit:

	Onderdelen uit actieprogramma	2009	2010	2011	2012	Totaal
Vernieuwing in de sport 2009 – 2012	1. Vernieuwing sportaanbod 3. De Wijk Beweegt 4. Sterke sportverenigingen 5. Clustering sportaanbod 8. Ruimte om te bewegen 9. Kenniscentrum	150	175	155	50	530

		2009	2010	2011	2012	Totaal
Prioriteiten BSS 2009 – 2012	2. Jongeren bewegen 6. Iedereen doet mee 7. Big Move Delft	190	200	200	100	690

		2009	2010	2011	2012	Totaal
Communicatie en informatie	10. Communicatie en informatie	25	50	50	25	150

		2009	2010	2011	2012	Totaal
Totaal	1 t/m 10	365	425	405	175	1.370

In de bijgevoegde begrotingswijziging zijn de bovenstaande gegevens en middelen verwerkt. Deze wijziging beoogt de middelen te organiseren voor een efficiënte uitvoering. Er wordt geen beroep gedaan op nieuwe middelen.

Hoofdstuk 8 Voorstellen

Wij stellen voor:

- in te stemmen met de nota Bewegen, Spelen, Sporten 2009-2012, in het bijzonder de onderdelen:
  - Visie, doelstelling, uitgangspunten (hoofdstuk 4);
  - De aanpak (hoofdstuk 5);
  - Het actieprogramma (hoofdstuk 6);
  - De financiële voorstellen (hoofdstuk 7).

- de nota Bewegen, Spelen, Sporten ter kennisname te zenden aan de gemeenteraad;
- de 28e begrotingswijziging 2009 ter goedkeuring aan de gemeenteraad voor te leggen.

Hoogachtend,

Het college van burgemeester en wethouders van Delft.

Samenvatting

De vorige sportnota dateert uit 1980. Deze ging voornamelijk over sportaccommodaties en financiën. In de periode 1980-2009 is de samenleving sterk veranderd. De nota Bewegen, Spelen, Sporten 2009-2012 laat de invloed daarvan op het sportbeleid duidelijk zien. Deze nota kijkt inhoudelijk naar sport; het accommodatiebestand (en het gebruik daarvan) is één van de afgeleiden daarvan. Naast deze verdieping is het sportbeleid ook sterk verbreed. Het gaat niet alleen om de (traditionele) activiteiten bij en van sportverenigingen, het gaat nu ook om bewegen en spelen. In ***hoofdstuk 1*** staat wat we onder de termen bewegen, spelen, sporten verstaan:

- Onder *bewegen* worden activiteiten begrepen gericht op het ontwikkelen en onder- of behouden van motorische (basis)vaardigheden.
- Tot *spelen* behoren zelfstandige beweegactiviteiten met beperkte en zelf te bepalen/beïnvloeden regels.
- Onder de term *sporten* wordt verstaan activiteiten in verenigingsverband met een wedstrijd/competitie-element en met toepassing van specifieke regels.

Omdat deze activiteiten als een rode draad door het leven lopen, is voor de titel van deze nota 'De Rode Draad' gekozen.
Het inzetten van activiteiten op die drie gebieden als middel om achterstanden (resulterend in bewegingsarmoede) en gezondheidsproblemen (waarneembaar in onder andere overgewicht) tegen te gaan en te voorkomen, blijkt een waardevolle aanpak te zijn. Met ons beleid Bewegen, Spelen, Sporten (hierna BSS genoemd) geven we daaraan niet alleen een extra impuls, maar maken we deze aanpak ook structureel. De doelstelling van ons BSS-beleid is dan ook dat Delftenaren hun leven lang bewegen, spelen en sporten en zich daarin ontwikkelen op een manier die bij hun persoon past.

Hoofdstuk 2 kijkt terug naar het sportbeleid in de afgelopen tien jaar en actuele impulsen vanuit het rijk. Eerdere rijksstimuleringsregelingen Breedtesport Impuls en de impuls Buurt-Onderwijs-Sport hebben, evenals de ontwikkeling van de brede school in Delft, hun stempel gedrukt op het sportbeleid. De keuze voor een integrale, interactieve en wijkgerichte aanpak van die regelingen heeft zijn vruchten afgeworpen. In eerste instantie is vooral geïnvesteerd in de relatie tussen sport en onderwijs, later is daar 'welzijn' aan toegevoegd. Uit gezondheidsmotieven is ook de verbinding met 'zorg' gelegd. De jongste rijksregeling, het Nationaal Actieplan Sport en Bewegen (NASB), gaat uit van de combinatie van deze beleidsterreinen. Door onze aanpak in de afgelopen tien jaar kunnen we nu uitstekend inspelen op en gebruik maken van die nieuwe regeling. Een tweede nieuwe rijksregeling, de impuls Brede Scholen, Sport en Cultuur (kortweg Combinatiefuncties) past daar ook bij.

In ***hoofdstuk 3*** wordt de huidige stand van zaken beschreven. De sportdeelname van Delftenaren groeide volgens het Delft Internet Panel tussen 2002 en 2008 van 68 naar 81%.
Waarneembaar is de verschuiving van verenigingssport naar ongebonden sport. Het aantal verenigingssporters daalde in de periode 2002-2005 van 36% naar 29%, het aantal ongebonden sporters steeg van 51% naar 57%.
Het sporten bij verenigingen vraagt aandacht, net als bewegingsarmoede. Die meten we af aan het voldoen aan de Nationale Norm Gezond Bewegen (beweegnorm). Volgens een DIP-meting in 2008 voldoet 63% van alle Delftenaren boven de 12 jaar aan die norm; volgens de Buurt - Onderwijs – Sportprojecten geldt dat voor 40% van de jeugd tot 12 jaar. De sportdeelname daalt met het stijgen van de leeftijd, met een duidelijke kentering na het vijftiende levensjaar. Risico op beweegarmoede is er behalve bij de oudere jeugd ook bij de jeugd uit gezinnen waarvan de ouders een laag inkomen en een lage opleiding hebben. Hetzelfde geldt voor kinderen en jongeren met een beperking en voor meisjes met een islamitische of hindoestaanse achtergrond. Uit onderzoek blijkt dat het sport- en beweegaanbod niet meegroeit met de vraag. Ouderen blijken bovendien slecht op de hoogte te zijn van het beweegaanbod. Bij deze leeftijdscategorie is dan ook nog een wereld te winnen.

De ontwikkeling van het aantal mensen met overgewicht wijkt in Delft niet af van het landelijk beeld. Van de ouderen heeft 54% (ernstig) overgewicht. Bij allochtone groepen en groepen met een lage sociaal-economische status komt overgewicht vaker voor dan gemiddeld. Ons BSS-beleid sluit aan op acties voor het ontwikkelen van een gezonde leefstijl zoals die genoemd zijn in de nota Lokaal gezondheidsbeleid.

We hebben aandacht voor de vrijwilligersproblematiek in de sport. We ondersteunen de ontwikkeling van een mate van professionalisering, bijvoorbeeld door gebruikmaking van de Combinatiefunctie-regeling.
Het accommodatiebestand is goed op orde. Vraag naar meer ruimte willen we vooral beantwoorden door voorzieningen op het gebied van bewegen, spelen en sporten aan elkaar te koppelen en in elkaar te schuiven.
Wat de organisatie in de sport betreft zijn met de impuls Breedtesport en BOS en met de brede school al mooie voorbeelden van samenwerking gegroeid binnen en buiten de sport. Dat stimuleren we, waarbij ontwikkeling van andere organisatiestructuren, bijvoorbeeld op wijkniveau, een bijdrage kan leveren.
Financieel ondersteunen we extra beweeg/spel/sportactiviteiten in het kader van projecten. Daardoor zijn activiteiten veelal gratis toegankelijk. Wegvallen van rijkssubsidies en toch activiteiten voortzetten, brengt de vraag met zich mee of het etiket 'gratis' moet blijven bestaan. We willen nader onderzoek doen en discussie voeren over dit thema.

In ***hoofdstuk 4*** staat de visie, missie en doelstelling van het BSS-beleid.
Onze visie op BSS luidt: BSS bevat positieve krachten, is van grote waarde voor groepen, netwerken en gemeenschap, levert een belangrijke bijdrage aan de ontwikkeling van het individu en moet voor iedere inwoner mogelijk zijn.
Delftenaren moeten gezond, sociaal en actief zijn. De algemene doelstelling van het BSS-beleid is: Delftenaren bewegen, spelen en sporten hun leven lang, ontwikkelen zich daarin op een manier die bij hun persoon past en voldoen daarmee aan de nationale norm gezond bewegen. We stellen ons concreet ten doel dat in 2012:

- minimaal 70% van de volwassenen (18+) aan de beweegnorm voldoet;
- minimaal 50% van de jeugdigen (4-17 jaar) aan de beweegnorm voldoet;
- het percentage inactieve volwassenen[36] maximaal 5% bedraagt.

Voor de realisatie van het BSS-beleid hanteren we een aantal uitgangspunten. Er is al langer over het sportbeleid nagedacht. Met deze nota zetten we vooral de uitvoering in gang. Daarbij beogen we blijvende resultaten te bereiken. Samenwerking wordt verder gestimuleerd, niet alleen binnen de gemeente maar ook met buurgemeenten. In de stad moet voor alle leeftijdsgroepen de nodige ruimte zijn om te kunnen bewegen, spelen en sporten. Multifunctionele speelplekken, trapvelden en sportaccommodaties in wijken krijgen prioriteit, samenwerking tussen organisaties op accommodatiegebied heeft voorrang op uitbreiding van accommodaties. Tegelijk willen we de inhoudelijke samenwerking tussen organisaties ook zodanig versterken dat het aanbod verbreed en vernieuwd wordt, aansluit op de veranderende vraag. Initiatieven uit de stad juichen we toe.
Met de vakleerkrachten bewegingsonderwijs wordt de (Cito)beweegtoets verder uitgebreid over scholen en leerjaren. Aan de hand van de uitkomsten van dat instrument kunnen extra activiteiten op de juiste plek worden ingezet. De haalbaarheid van experimenten, zoals een dagelijks beweeguur op school en/of inzet van motorische remedial teaching in achterstandssituaties, gaan we onderzoeken. Extra aandacht in het BSS-beleid is er voor de leeftijdsgroep 12-16 jaar, senioren, mensen met een beperking en allochtone meisjes en vrouwen. Voor de uitvoering van het beleid zijn sterke organisaties nodig. Sportverenigingen vervullen daarin een belangrijke rol. Ons uitgangspunt is dat zij zich verder ontwikkelen tot moderne sportorganisaties, die hun maatschappelijke rol breed oppakken, samenwerken met andere partners, inspelen op de veranderende vraag naar BSS-activiteiten, maatschappelijke stages voor scholieren in het voortgezet onderwijs organiseren, naast aandacht voor de vrijwilligers ook een aanvullende professionaliseringsslag maken. Een proactieve Sportraad van Delft is eveneens een belangrijke partner voor de realisering van de doelstelling van het BSS-beleid.

Uiteindelijk moet dit alles leiden tot een klimaat waarin iedereen meedoet. Daarom heeft breedtesport prioriteit. We willen daarnaast de ontwikkeling van jeugdige sporttalenten bevorderen. Zowel in sport-

36 Onder inactieve volwassenen wordt verstaan volwassenen die minder dan twee keer per week aan de dagelijkse fysieke inspanning voor de beweegnorm voldoen

technisch (voorbeeldfunctie naar anderen: ambassadeurschap) als in kadertechnisch opzicht (stimuleren van maatschappelijke stages in de sport, vrijwilligerswerk, volgen van een sport/beweegopleiding).

Het belang van bijbrengen/behouden van een gezonde leefstijl staat in het beleid BSS voorop. Daarvoor worden ook de nodige communicatie- en informatie-instrumenten ingezet, zoals de krant voor gezondheid en zorg, brede school voor ouders, basisprogramma in het onderwijs en de digitale sociale kaart.

Realisering van de visie, missie, uitgangspunten en doelstelling wordt uitgewerkt in ***hoofdstuk 5*** De Aanpak. Aan de hand van een originele leeftijdsindeling (jeugd 0 t/m 23 jaar, middengroep 24 t/m 39 jaar en kroongroep boven de 40 jaar) wordt het aanbod aan BSS-mogelijkheden per leeftijdsgroep beschouwd. Ook wordt per leeftijdsgroep beschreven hoe achterstanden worden gesignaleerd en hoe de toeleiding van mensen in een achterstandssituatie naar BSS-activiteiten plaatsvindt. Om aan de concrete doelstelling van het beleid te voldoen (het halen van de beweegnorm), is uitbreiding van het aanbod noodzakelijk. Voor de verschillende leeftijdsgroepen worden daarvoor aanzetten gedaan die uitmonden in te ondernemen acties. Opvallende acties zijn het ontwikkelen van een beweeg/speelaanbod voor peuters, uitbreiding van het aantal scholen met het keurmerk 'sportactieve school', ouder/kind-activiteiten in de brede school voor ouders, het initiëren van een stedelijk Kenniscentrum BSS, introductie van een sportkaart voor jongeren, samenwerking van sportverenigingen en commerciële sportinstellingen, de introductie van het gezondheidsprogramma Big Move Delft, oprichten van buurt/wijksportverenigingen, stimuleren van bedrijfssport en aanhaken van sportverenigingen bij het Meer Bewegen voor Ouderen.

Voor de overzichtelijkheid en bevordering van de uitvoerbaarheid van de beleidsvoornemens, zijn deze in ***hoofdstuk 6*** onder tien concrete noemers bij elkaar gebracht. Uiteindelijk gaat het om realisatie van de top tien in het actieprogramma Delft Gezond, Sociaal, Actief 2009-2012:

1. Vernieuwing Sportaanbod
2. Jongeren Bewegen
3. De Wijk Beweegt
4. Sterke sportverenigingen
5. Clustering Sportaanbod
6. Iedereen doet mee
7. Big Move Delft
8. Ruimte om te bewegen
9. Kenniscentrum BSS
10. Communicatie

Om de realisering van het actieprogramma mogelijk te maken, worden in ***hoofdstuk 7*** drie randvoorwaarden ingevuld. Wat het kader bij sportorganisaties betreft gaan we ondersteuning verlenen met de inzet van Combinatiefuncties. We starten met 8,2 fte per 1 januari 2010, uitbreiding met nog eens 5,0 fte is gepland voor 1 januari 2012. Op accommodatiegebied streven we naar clusters van multifunctionele voorzieningen en activiteiten, met een geografische verdeling over de stad. Verder sluiten we aan bij voorzieningen die in wijken gerealiseerd worden (zoals playgrounds en gebruik van schoolpleinen). Voor het gebruik van gymzalen voeren we de gebruiksregel in dat overdag scholen gebruik maken van deze accommodaties, aansluitend organisaties die brede school, BOS- of NASB-activiteiten uitvoeren en 's avonds buurt/wijksportverenigingen, sportverenigingen en particulieren (in die volgorde). Naar de toekomst van de zwembaden wordt inmiddels een onderzoek uitgevoerd.
Ten slotte is er voor de uitvoering van het BSS-beleid in de periode van 2009-2012 een totaalbudget van 1.370.000 euro beschikbaar. Het ministerie van VWS draagt daar via het NASB 600.000 euro aan bij. Het budget is exclusief de cofinanciering van de Combinatiefuncties.

Bijlage 1 Begrotingswijziging

Begrotingswijziging tbv de RAAD

Gemeente : Delft
Provincie : Zuid Holland
Begrotingsjaar : 2009

28e Wijziging

In de begrotingswijziging kunt u de volgende onderdelen aantreffen:

- wijziging op Programma's
- wijziging op de Investerings- en Financieringsstaat

De Raad van de gemeente Delft besluit:
De meerjaren Programmabegroting voor het jaar 2009 te wijzigen.

Vastgesteld door de Raad van de gemeente Delft in zijn
openbare vergadering van 25-06-2009

, burgemeester

, griffier

2 ex. ter kennisneming ingezonden
aan gedeputeerde staten op:

inclusief raadsvoorstel en besluit

Bijlage 2 Impulsen 1999-2008

1. Sportvisie 2000

De noodzaak om het gemeentelijk sportbeleid te veranderen - meer op de inhoud en minder direct op accommodaties alsmede verbreden in de richting van onderwijs en buurt/wijkwerk - werd eind jaren negentig van de vorige eeuw steeds duidelijker. Met het interactieve proces Sportvisie 2000 (vanwege de innovatieve methodiek gesubsidieerd door het ministerie van VWS) werd in 1999 met organisaties betrokken bij sport en bewegen en met inwoners richting gegeven aan toekomstig inhoudelijk sportbeleid. De uitkomsten van Sportvisie 2000 zijn vastgelegd in het document 'Visies uit het sportveld 2000'[37] In grote lijnen: het sportbeleid moest zich op vier thema's gaan richten. Het versterken van de relatie tussen sport en onderwijs, versterken van de relatie tussen sport en buurt/wijkwerk, het stroomlijnen van de communicatie en informatievoorziening over sport, en het verbeteren van de sportinfrastructuur (financiën, menskracht, accommodaties en organisatie). Deze ingrediënten vormden de basis voor het vervolgproject Sportvisie 2000+6. Het is goed hier te constateren dat de opbrengst van Sportvisie 2000 heden ten dage nog zeer actueel is en Delft vanaf dat moment een pionier is in de ontwikkeling van sportbeleid.

2. Sportvisie 2000+6

De uitkomsten van Sportvisie 2000 pasten uitstekend in de tegelijkertijd ontwikkelde Breedtesportimpuls (BSI) van het rijk. Voor het vervolgproject Sportvisie 2000+6 werd in dat kader dan ook subsidie van het ministerie van Volksgezondheid Welzijn Sport (VWS) verkregen (476.000 euro). De BSI richtte zich, zoals de naam al aangeeft, op de breedtesport en was bedoeld om gemeenten te ondersteunen bij een structurele verbetering van het lokale sportaanbod. Ook moest door de impuls de samenwerking tussen sport en andere sectoren als onderwijs, buurt/wijkwerk en de gezondheidszorg worden versterkt.

De nadruk van het Delftse sportbeleid kwam nog duidelijker te liggen op het aanbrengen van samenhang in beleid en aanpak, stimuleren van samenwerking, ondersteunen van organisaties die sport en bewegen aanbieden, en het scheppen van daarvoor noodzakelijke voorwaarden als menskracht (vrijwilligers), accommodaties en financiën (subsidies). Het werd de opmaat voor een verdere innovatieve, en succesvolle, ontwikkeling van het Delftse sportbeleid.

Het project Sportvisie 2000+6 kende een bijzondere aanpak: in vier werkteams (waarvan zoveel mogelijk partijen deel uitmaakten die met sport en bewegen actief zijn) is enthousiast meegedacht en meegewerkt. De werkteams richtten zich op specifieke gebieden:

- Sport Dichtbij Huis (relatie sport en buurt/wijkwerk);
- Sport en Opvoeding (relatie sport en onderwijs);
- Communicatie en Informatie (verbeteren communicatie tussen organisaties die met sport en bewegen bezig zijn, en verbeteren informatievoorziening over sport en bewegen voor de inwoners);
- Verbeteren Sportinfrastructuur (scheppen van voorwaarden om meer sportdeelname mogelijk te maken: accommodaties, vrijwilligers, subsidies).

Als belangrijkste resultaten[38] van het project zijn te noemen:

- Samenwerking tussen kinderopvangorganisaties en sportverenigingen op vijf sportparken, landelijk gezien uniek in ontwikkeling en aantal;
- De website www.delft.nl/sport;
- Verenigingsondersteuning via Breed Welzijn Delft (BWD), in combinatie met het Sportloket voor vragen over sport en sportbeoefening;
- De invoering van de landelijke Norm Gezond Bewegen als streefdoel voor alle inwoners;
- Driejaarlijks onderzoek naar sportdeelname en belangstelling;
- Samenwerkingsovereenkomsten van de gemeente met sportverenigingen, scholen voor primair en voortgezet onderwijs, GGD, TU Delft, BWD, opleidingsinstituten en de organisatie van vakleerkrachten bewegingsonderwijs.

37 Document is na te lezen op de website www.delft.nl/sport, onder het kopje 'Sportbeleid'.
38 De complete evaluatie van Sportvisie 2000+6 is te vinden op de website www.delft.nl/sport, onder het kopje Sportbeleid.

Met Sportvisie 2000+6 werd een grote stap gezet. Delft onderscheidde zich landelijk, doordat de oplossing niet van meet af aan werd gezocht in het louter organiseren van meer activiteiten (zoals veel gemeenten in het kader van de breedtesportimpuls wel deden). Er is nadrukkelijk geïnvesteerd in samenwerkingsverbanden, niet alleen binnen de sport, maar ook van sport met andere gebieden, waaronder spelen en bewegen.

De resultaten van Sportvisie 2000+6 zorgden er verder voor dat een vliegende start mogelijk was bij de daaropvolgende BOS-impuls van het ministerie van VWS. Er is door Delft bovendien input geleverd bij de opbouw van die regeling.

3. Brede school

Vanaf 2000 is de brede school ontwikkeld. Eén hoofdlijn daarvan sluit precies aan bij de doelstelling van het beleid BSS:

- Het ontwikkelen en uitvoeren van een integraal, wijkgebonden programma-aanbod van naschoolse activiteiten (waarin scholen, BSO's en aanbieders samenwerken).

De doelstelling van de brede school luidt: 'Ontwikkelingskansen van kinderen vergroten door wijkgericht meer samenhang te brengen tussen school, kinderopvang en buitenschoolse activiteiten als sport en cultuur, waarbij de school en de kinderopvang samen de spil vormen.'

Voor het ontwikkelen van het activiteitenprogramma, het bij elkaar brengen van vraag en aanbod, zijn programmamakelaars bij de gemeente aangesteld. Eén makelaar werd specifiek belast met het sportonderdeel in het activiteitenprogramma. Het sportaanbod in de brede school heeft zich snel ontwikkeld: zowel in de voorjaars- als najaarsprogramma's voor het primair onderwijs zijn de nodige sport-, spel- en beweegactiviteiten te vinden. Inmiddels doen zo'n veertig sportverenigingen en commerciële sportinstellingen in de programma's een aanbod. Dat deze, voor iedere leerling toegankelijke, activiteiten in een behoefte voorzien, bewijzen de deelnamecijfers. Aan de brede school sport-, spel- en beweegactiviteiten zijn vanaf 2005 voor de BOS-gebieden specifieke activiteiten toegevoegd, gericht op het voor dat gebied benoemde thema. Deze activiteiten beogen zowel intensivering als verdieping en sluiten daarmee uitstekend aan op de brede school activiteiten. Door het BOS-projectleiderschap voor een gebied onder te brengen bij de programmamakelaar brede school voor datzelfde gebied is zowel inhoudelijk als qua efficiency (de programmamakelaar heeft het totaaloverzicht en fungeert voor twee projecten tegelijk als centraal aanspreekpunt) voordeel behaald.

De brede school in het voortgezet onderwijs is later gestart. De structuur en organisatie in het voortgezet onderwijs wijkt sterk af van die in het primair onderwijs. Grotere schooleenheden, een grotere mate van zelfstandigheid van de leerlingen, wisselende lestijden, huiswerkdruk e.d. maken het opstellen en uitvoeren van een algemeen activiteitenprogramma een stuk lastiger. Waar in het primair onderwijs activiteiten in de breedte mogelijk zijn (de hele school doet mee), is dit bij het voortgezet onderwijs gebonden aan locatie en doelgroep. Het brede school concept voortgezet onderwijs is dan ook nog niet uit ontwikkeld. Ook voor de BOS-activiteiten voor de voortgezet-onderwijs-jeugd geldt dat het een stuk lastiger is om voet aan de grond te krijgen. Ook sportverenigingen vinden het lastiger om voor deze leeftijdscategorie een aanbod te doen. Commerciële sportinstellingen lukt dat beter. Hier speelt mogelijk het verschil tussen begeleiding door verenigingsvertegenwoordigers (veelal vrijwilligers) en professionele krachten bij de commerciële sportinstellingen een rol. Successen zijn er overigens wel te melden, zoals de oprichting van een aantal schoolsportraden (bestaande uit scholieren) en van de schoolroeivereniging CeLeriDas van het Christelijk Lyceum Delft, die gebruikmaakt van roei-ergometers en in samenwerking met de Delftse roeiverenigingen Laga, DDS en Proteus Eretes ook op het water roeit (en in 2008 zelfs Nederlands schoolroeikampioen werd).

Constateringen die voor het beleid BSS van belang zijn:

- Brede school in het primair onderwijs is een prima voertuig om leerlingen extra te laten Bewegen, Spelen en Sporten;

- Brede school is zowel voor de doelgroep als voor de aanbieders van activiteiten herkenbaar en vertrouwd geworden;
- Specifieke BOS-activiteiten in het primair onderwijs sluiten goed aan op het algemene sport, spel en beweegaanbod in de brede school;
- Het bundelen van het makelaarschap brede school en het (deel)projectleiderschap BOS is een geslaagde ontwikkeling;
- De ontwikkeling van extra sport-, spel- en beweegprogramma's in het voortgezet onderwijs vraagt meer tijd en inspanning; mogelijk dat de ontwikkeling van een organisatiestructuur op die scholen zelf, het aanbod, bereik en gebruik vergroot;
- Aan de benadering en begeleiding van scholieren in het voortgezet onderwijs worden zwaardere eisen gesteld.

4. Impuls Buurt, Onderwijs, Sport (BOS)

Na de Breedtesportimpuls volgde in 2005 een nieuwe impuls van VWS: Buurt Onderwijs Sport (BOS). Een tijdelijke stimuleringsmaatregel die beoogt achterstanden van jongeren van 4 tot 19 jaar aan te pakken en daarbij sport, spel en bewegen als middel in te zetten. "Het laagdrempelig aanbieden van 'arrangementen' moet een gezonde en actieve leefstijl bevorderen én onderwijs- en opvoedingsachterstanden terugdringen", luidde het voornemen van die regeling. Kenmerken van de BOS-impuls zijn de beperking in doelgroepen tot de jeugd (anders dan de BSI die gericht was op iedereen), het redeneren vanuit achterstanden op het gebied van sport, gezondheid, welzijn, overlast, onderwijs en benoemen van geografische gebieden binnen een stad waar een BOS-project op wordt/werd ingezet.
Delft kent zes BOS-projecten die door VWS met subsidie (totaal 1.200.000 euro) worden ondersteund.

Periode januari 2005 – januari 2009
- Tanthof Oost – doelgroep jeugd 4 t/m 12 jaar – thema gezondheid.
- Hof van Delft/Voordijkshoorn – doelgroep jongeren 12 t/m 18 jaar – thema participatie en integratie.

Periode januari 2005 – januari 2011
- Vrijenban/Brasserskade [39] - doelgroep jongeren 14 t/m 18 jaar – thema overlast.

Periode januari 2006 – januari 2010
- Voorhof/Poptahof – doelgroep jeugd 8 t/m 12 jaar – thema onderwijs.
- Buitenhof Rode Dorp, Gillis, Eraflats, Fledderus – doelgroep allochtone meisjes 8 t/m 12 jaar – thema sportdeelname.

Periode september 2006 – september 2010
- Wippolder – doelgroep jeugd en jongeren 10 t/m 18 jaar – thema sportdeelname.

In de BOS-projecten wordt/werd de samenwerking tussen organisaties op gebieden als sport, (bewegings)onderwijs, welzijn, gezondheid, veiligheid, integratie verder gestimuleerd en versterkt. BSS wordt in deze regeling als middel ingezet om positieve effecten te bereiken.
De bereikte resultaten tijdens het BSI-project Sportvisie 2000+6 in Delft sloten naadloos aan bij deze impuls. Dat was ook reden waarom er al in de eerste tranche van de BOS-regeling drie Delftse projecten werden gehonoreerd en uiteindelijk voor zes projecten subsidie is verkregen. Delft behoort landelijk tot de zogenaamde BOS-Koplopers[40].

Hoewel de BOS-projecten nog niet afgerond zijn (de eerste twee t.w. Tanthof Oost, Hof van Delft/Voordijkshoorn eindigen op 31 december 2008), is er al wel een aantal (voorlopige) resultaten aan te geven.

39 Voor dit project is vanwege de lange voorbereidingstijd voor de aanleg van een Krajicek playground aan de Brasserskade verlenging van de projectperiode (oorspronkelijk tot januari 2009) aan het ministerie van VWS gevraagd en verkregen.
40 Er is een BOS-Koplopersrapportage, te vinden op de website www.delft.nl/sport, onder het kopje 'Sportbeleid'.

- Een aantal sportverenigingen gaat hun maatschappelijke rol anders invullen dan voorheen. Ze passen hun product aan op de vraag: van direct sportgerichte activiteiten naar meer algemene activiteiten gericht op beweging;
- Sportverenigingen komen tot een gezamenlijk beweegaanbod, waarin het bijbrengen van plezier in bewegen vooropstaat;
- Sportverenigingen zijn bereid kleinere sportverenigingen, waar eerder knelpunten ontstaan op het gebied van kader/accommodatie/financiën, onder hun hoede te nemen en het aanbod van die kleinere organisaties te integreren in een totaalaanbod;
- Steeds meer sportverenigingen gaan met hun aanbod naar de 'klanten' toe, in de buurt, op school en wachten niet op hun sportcomplex op toeloop;
- Scholen stellen hun accommodatie beschikbaar voor extra sport, spel, beweegactiviteiten;
- Scholen stimuleren hun leerlingen om aan extra activiteiten mee te doen;
- Scholen streven ernaar het aantal beweegmomenten per week op te voeren;
- Participatie van jeugd en jongeren in het ontwikkelen van nieuwe kansrijke activiteiten en de opzet, invulling en de uitvoering daarvan;
- Er is een duidelijk verschil tussen betrokkenheid in het primair onderwijs (algemeen, groot) en het voortgezet onderwijs (incidenteel, beperkt).

In de eindevaluatie per BOS-project (binnen drie maanden na afloop van elk project) komt een uitgebreider overzicht van resultaten en conclusies.

Bijlage

3 Interactief proces

Uitkomsten van de bijeenkomst met het (bewegings)onderwijs:

- Men ziet meerwaarde in samenwerking tussen sport en onderwijs;
- Twee uur bewegingsonderwijs per groep moet gehandhaafd blijven;
- Men steunt de doelstelling om jeugd aan de norm gezond bewegen te laten voldoen;
- Het (huidig) aantal uren bewegingsonderwijs is onvoldoende om jeugd aan de beweegnorm te laten voldoen; samenwerking tussen onderwijs en sport kan helpen dat gat op te vullen;
- Het gaat om structurele effecten;
- Men wil een divers activiteitenaanbod;
- Men wil een klimaat creëren zodat ieder kind op zijn haar niveau en volgens zijn/haar belangstelling kan sporten en bewegen.

Aandachtspunten waarmee rekening moet worden gehouden:

- Vorm van het samenwerkingsverband;
- De rolverdeling (wie heeft de regie?);
- Het nu reeds bestaande tekort aan accommodaties;
- Kwaliteit van het sport/beweegaanbod;
- Tijdstip van extra activiteiten (onder of na schooltijd);
- Relatie met reeds bestaand schoolsportaanbod;
- Passen binnen prioriteitstelling van de school.

Uitkomsten van de bijeenkomst met de sport en commerciële sport:

- De inzet van sport als middel wordt erkend en herkend;
- Sport en bewegen zijn steeds belangrijker voor een gezonde leefstijl, combinatie sport en gezondheid is logisch;
- Er komt een vitale golf senioren aan, daar is winst te behalen;
- Aandacht voor specifieke groepen (bijvoorbeeld. jeugd 12 t/m 16 jaar vanwege uitval);
- Investeren in samenwerking met scholen en ouders;
- Leveren van maatwerk is belangrijk (aanbod afstemmen op de vraag), motieven om te sporten verschillen per leeftijdsgroep en culturele achtergrond;
- Samenwerking tussen verschillende sporten versterken;
- Samenwerking tussen sportverenigingen versterken;
- Professionalisering in de sport is noodzakelijk.

Uitkomsten van de bijeenkomst over de inclusieve samenleving:

- Meer g-sporten (naast de al bestaande als tennis, zwemmen en hockey) zijn gewenst;
- Er moet ondersteuning zijn voor organisaties die g-sport aanbieden;
- Er moet gewerkt worden aan positieve beeldvorming t.a.v. g-sporten, onder andere via regelmatige publiciteit;
- Er moeten faciliteiten zijn om meer g-sporten mogelijk te maken (accommodaties, materiaal, begeleiding, vervoer);
- Het gaat om tweerichtingsverkeer: enerzijds moeten sportverenigingen zich meer openstellen en meer initiatief nemen om g-sporten mogelijk te maken, anderzijds moeten instellingen/organisaties die met mensen met een beperking werken zich openstellen voor de sportwereld.

(Inmiddels is van het laatste punt een mooi voorbeeld gerealiseerd. Op 31 oktober heeft de Maurice Maeterlinckschool het eerste Cruyff Court special van Nederland op haar buitenterrein in gebruik genomen. Daarbij is tegelijkertijd met de gemeente een intentieovereenkomst gesloten om deze voorziening zowel voor school- als voor buurtgebruik (denk bijvoorbeeld aan BOS- en brede school activiteiten) open te stellen. In een nog af te sluiten samenwerkingsovereenkomst moet dit vastgelegd worden, waarbij meteen een volgende fase, verdere uitbreiding van de sport- en beweegmogelijkheden in en rond de school, wordt betrokken).

Uitkomsten bilaterale gesprekken

Overleg met vertegenwoordigers van de sportstichting van TU Delft leverde op dat in de komende jaren samenwerking wordt nagestreefd op het gebied van sport en techniek (zoals vernieuwing in de sport qua sportactiviteit, sportmateriaal en presentatie), en de relatie studentensport en burgersport (te denken valt aan samenwerking tussen clubs, accommodatiegebruik, relatie voortgezet onderwijs en TU). Met Breed Welzijn Delft is gesproken over de betrokkenheid van de BWD bij het sportbeleid, bijvoorbeeld via de deelname van BWD-vertegenwoordigers aan BOS-projectgroepen en uitvoering van activiteiten, het Sportloket en verenigingsondersteuning.
Met het ROC Mondriaan opleiding Sport en Bewegen hebben ten slotte gesprekken plaats gevonden over het aangaan van een meerjarig samenwerkingsverband voor inzet van studenten van de opleiding bij een aantal sport- en beweegactiviteiten

Praktische suggesties

Tijdens de slotbijeenkomst is door de aanwezige partijen ook nog een aantal praktische suggesties gedaan waar men de schouders onder wil zetten:

- Oprichting schoolsportvereniging Hof van Delft;
- Aanleg seniorenplayground;
- Nieuwe invulling schoolsport (met name zwemmen);
- Jaarlijkse sport- en beweegdag voor mensen met een beperking;
- Bieden en invullen van stageplaatsen bij sportverenigingen (zowel maatschappelijke als beroepsstages);
- Overdag gebruiken van kunstgrasvelden voor schoolsport;
- Sportclinics onder en na schooltijd;
- Wekelijkse sportinstuiven als kennismakingsmoment met diverse sporten.

Bijlage

4 Actie/aandachtspunten uit andere beleidsnota's

Hieronder een puntsgewijze weergave van aandachts- en actiepunten uit eerder vastgestelde beleidsnota's.

Integratienota: 'Perspectief voor alle Delftenaren'

- Extra sportstimulering migrantenjongeren;
- Specifieke aandacht voor allochtone vrouwen (en meisjes);
- Stimulering vrijwilligerswerk in de sport door allochtone bevolkingsgroep;
- Talentondersteuning jeugdsporters.

Beleidsplan Wmo

- Specifieke aandacht voor kwetsbare groepen in de samenleving;
- Toegankelijkheid van sport/beweegvoorzieningen voor kwetsbare groepen;
- Activiteitenaanbod in woon/leefomgeving;
- Versterken relatie jong en oud, allochtoon en autochtoon;
- Participatie sport en bewegen in wijknetwerk maatschappelijke stages;
- Specifieke aandacht voor participatie van allochtone doelgroepen;
- Waardering en stimulering vrijwilligerswerk.

Nota Ruimte voor spelen

- Iedere wijk op termijn een grootschalige sport, beweeg-, speelvoorziening;
- Sportparken overdag openbaar toegankelijk;
- Meer sporten, spelen en bewegen op straat mogelijk maken;
- Sportverenigingen met activiteiten de wijk in;
- Samenwerking tussen partners in de wijk om te komen tot een gezamenlijk activiteitenprogramma;
- Gebruik schoolpleinen voor sport, spel, beweegactiviteiten (ook buiten schooltijd).

Nota Wonen, Zorg Welzijn: 'Het zal onze zorg zijn!'

- Specifieke aandacht voor kwetsbare groepen in de samenleving;
- Versterken relatie tussen jong en oud, allochtoon en autochtoon;
- 2009 wordt het themajaar 'Sport en migranten';
- Stimulering vrijwilligerswerk door allochtone doelgroepen;
- Fysieke omgeving in de wijk/buurt geschikt maken en houden voor meedoen aan activiteiten en fungeren als ontmoetingsplek voor bewoners.

Jeugdnota: 'De Delftse jeugd aan zet'

- Participatie in brede school voor ouders;
- Blijvende regie op samenwerkingsverbanden in de wijk tussen onderwijs, sport, opvang;
- Stimulering gebruik Sportfonds;
- Inzet combinatiefunctionarissen ter verbinding van sport, onderwijs en cultuur en professionaliseringsslag in de sport;
- Extra inspanning in kader van de inclusieve samenleving;
- Vernieuwing in de sport/beweegmogelijkheden;
- Focus op gezond leefgedrag;
- Speciale aandacht voor sporten en bewegen meisjes en meiden;
- Bevorderen participatie jeugd en jongeren in vrijwilligerswerk, maatschappelijke stages;
- Sport en bewegen gebruiken als communicatiemiddel met doelgroep.

Nota Lokaal preventief gezondheidsbeleid: 'Extra vitamine G voor Delft'

- Aandacht voor inlopen van gezondheidsachterstanden bij jeugd, mensen met een lage Sociaal Economische Status (SES), ouderen en mensen met een beperking;
- Het blijven stimuleren van initiatieven uit de stad die zich richten op het gebied van bewegen, voeding en gewicht;
- Bewegen, voeding en gewicht worden een vast bestanddeel van het basisvoorlichtingspakket op alle scholen in Delft;
- Mogelijke signaleerders in positie brengen door deskundigheidsbevordering en het aanbieden van verwijsmogelijkheden;
- De introductie en uitwerking van Big Move Delft, gericht op het realiseren van een breder, toegankelijk en flexibel aanbod;
- Verder uitrollen van de CITO Beweegtoets;
- Ondersteuning bieden aan 'beweegarme gezinnen' (vitaliteitsaanpak);
- Het realiseren van extra sport- en beweegmogelijkheden voor mensen met een beperking.

Nota Vrijwilligers en mantelzorgers: 'Oog voor vrijwilligers en mantelzorgers'

- In 2011 zijn er meer Delftenaren die zich vrijwillig inzetten dan in 2008;
- Het aantal bewoners dat in 2011 actief is in de buurt is vergroot t.o.v. 2008;
- In 2011 zijn Delftenaren die zich vrijwillig inzetten meer tevreden over de geboden ondersteuning dan in 2008. Dit geldt zowel voor de organisatie waar zij actief zijn als voor de algemene vrijwilligersvoorzieningen in Delft;
- In 2011 zijn meer Delftenaren actief in het ondersteunen van kwetsbare groepen dan in 2008;
- Vrijwilligers worden en weten zich gewaardeerd;
- Vrijwilligers worden en weten zich ondersteund;
- (Aspirant)vrijwilligers zijn bekend met de mogelijkheden voor/in vrijwilligerswerk;
- Vrijwilligers zijn verzekerd tijdens hun vrijwilligersactiviteiten.

Bijlage

5 Multifunctionele gymzaal

Tegenwoordig wordt de gymzaal het grootste gedeelte van de lestijd gebruikt voor bewegingsarrangementen in de breedte richting van de zaal (sport, spel, turnen gelijktijdig in één zaal). De huidige gymzaal is hier niet op toegerust. Andere belijning en extra vloerpotten om duidelijke zaalindelingen te organiseren, ontbreken: 1/3 en 1/2 indeling zijn nu niet goed mogelijk. Tevens is niet overal de uitrusting, verdeling van de inrichting (materialen die vastzitten of vastgezet dienen te worden) zodanig gesitueerd dat sport, spel en 'turn'-activiteiten gelijktijdig kunnen worden gegeven. Vloervoorzieningen voor minibasketbaltorens, flexibele wand-basketbalborden die horizontaal verplaatsbaar zijn ten gunste van 1/3 en 1/2 indeling.

Verder kan worden gedacht aan ideeën van kinderen. Zie voor concrete beeldvorming: Handboek Multifunctionele Accommodaties voor Sport en Onderwijs met o.a. het ontwerp van groep 8 van de Simon Carmiggeltschool.

Materiaal

Hierbij kan worden gedacht aan materialen die in zichzelf meerdere gebruiksmogelijkheden hebben of in combinatie met andere materialen. Ook hier is situering essentieel omdat de combinatie van bijvoorbeeld wandrek en multifunctionele units voor extra functies zorgt. Op deze wijze kunnen eenvoudig situaties voor klimmen, klauteren, zwaaien, verhoogd vlak, reuzeschommel en andere opstellingsvormen worden gecreëerd. Tevens kan dit bij gebruik van twee klimramen eenvoudig worden gebruikt als podium voor schoolactiviteiten (zoals toneel, muziekvoorstelling, feesten).

Inrichting

Verder is te denken aan inrichting die nauwer aansluit op de hedendaagse belevingswereld van kinderen. Een voorbeeld is boulderen; in de klimsport is een boulder een korte, vaak erg moeilijke, route op een relatief kleine rots, steen of kunstmatig gebouwde muur. Binnen de context van de gymzaal is dit een horizontaal parcours dat op veilige hoogte onder toezicht van iedere vakleerkracht mag en kan plaatsvinden.
Een spiegelwand die extra mogelijkheden geeft bewegingsvormen te oefenen (positie vakleerkracht en kinderen is identiek en niet gespiegeld) en die binnen diverse wijken aansluit op de behoefte vanuit dans en vechtsport. Een indoor panna-opstelling geschikt voor 1/3 speeloppervlak.

Technologie

Technologische ontwikkelingen bieden tevens mogelijkheden nauwer aan te sluiten op bepaalde leeftijdsgroepen. Een voorbeeld is een interactieve dansplaat in combinatie met de spiegelwand of als 'stand alone' (geschikt voor jongens en meisjes). Kijk voor ideevorming op http://www.embeddedfitness.nl of lees op www.positivegaming.com. Of de interactieve spelen genaamd Smartus van Yalp Spel en Sport http://www.yalp.nl .
Wat klein materiaal (al het materiaal dat niet vastzit of vastgezet dient te worden) betreft, kan worden gedacht aan acrobatiekmateriaal, floorbal en minitrampolines.

Bijlage 6 Lijst met afkortingen

BOS	Buurt, Onderwijs, Sport
BSI	BreedteSport Impuls
BSO	BuitenSchoolse opvang
BSS	Bewegen, Spelen en Sporten
BWD	Breed Welzijn Delft
CITO	Centraal Instituut voor Toetsontwikkeling
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin
DIP	Delft Internet Panel
EZ	Ministerie van Economische Zaken
EZH	Energiebedrijf Zuid Holland
GGD ZHW	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Zuid Holland west
I & I	gemeentelijk programma Integratie & Inburgering
JGZ	Jeugd Gezondheids Zorg
KVLO	Koninklijke Vereniging voor leraren Lichamelijke Opvoeding
LGB	Lokaal Gezondheids Beleid
MBO	Middelbaar Beroeps Onderwijs
MBVO	Meer Bewegen Voor Ouderen
MFA	Multi Functionele Accommodatie
NASB	Nationaal Actieplan Sport en Bewegen
NISB	Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen
NNGB	Nederlandse Norm Gezond Bewegen
NOC*NSF	Nederlands Olympisch Comité/Nederlandse Sport Federatie
OCW	(ministerie van) Onderwijs, Cultuur, Wetenschap
PO	Primair Onderwijs
RIVM	RijksInstituut voor Volksgezondheid en Milieu
ROC	Regionaal Opleidings Centrum
SES	Sociaal Economische Status
SMA	Subsidieregeling Maatschappelijke Activiteiten
SOD	Stichting Ouderenwerk Delft
TNO	(Nederlandse organisatie voor) Toegepast Natuur-wetenschappelijk Onderzoek
TSV	Tijdelijke Stimuleringsmaatregel Vrijwilligerswerk
TUD	Technische Universiteit Delft
VMBO	Voorbereidend Middelbaar Beroeps Onderwijs
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VO	Voortgezet Onderwijs
VROM	(ministerie van) Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
VSG	Vereniging Sport en Gemeenten
VTV	(Stichting) Vrije Tijd en Vorming
VWS	(ministerie van) Volksgezondheid, Welzijn, Sport
WZW	gemeentelijk programma Wonen Zorg Welzijn

Colofon
Uitgave Gemeente Delft, programma Wonen Zorg en Welzijn, september 2009,
Vormgeving en druk Drukkerij Dekkers, Dordrecht **Oplage** 600 exemplaren